

Ministerstvo financií SR

**KONVERGENČNÝ PROGRAM
SLOVENSKA
NA ROKY 2006 AŽ 2010**

Aktualizácia 2006

november 2006

OBSAH

OBSAH.....	2
ÚVOD.....	3
I. RÁMCE A CIELE HOSPODÁRSKEJ POLITIKY	5
I.1. Hlavné ciele hospodárskej politiky	5
I.2. Fiškálna politika	6
I.3. Menová a kurzová politika.....	7
I.4. Štrukturálne politiky	8
II. EKONOMICKÉ VYHLIADKY A PREDPOKLADY	10
II.1. Vývoj svetovej ekonomiky.....	10
II.2. Cyklický vývoj a súčasné vyhliadky	12
II.3. Strednodobý scenár	15
II.4. Vonkajšia bilancia	24
II.5. Riziká prognózy	27
III. POZÍCIA VEREJNÝCH FINANCIÍ	29
III.1. Ciele a stratégia politiky.....	29
III.2. Aktuálny vývoj a dôsledky na rozpočet na nasledujúci rok.....	32
III.3. Štrukturálna bilancia, fiškálna pozícia, fiškálny impulz	36
III.4. Úroveň a vývoj verejného dlhu.....	38
III.5. Rozpočtové dôsledky dôležitých štrukturálnych reforiem.....	40
IV. ANALÝZY CITLIVOSTI A POROVNANIE S PREDCHÁDZAJÚCOU AKTUALIZÁCIOU	43
IV.1. Alternatívne scenáre a riziká.....	43
IV.2. Porovnanie s predchádzajúcou aktualizáciou	50
V. KVALITA VEREJNÝCH FINANCIÍ	51
V.1. Stratégia politiky	51
V.2. Vývoj na strane príjmov	51
V.3. Vývoj na strane výdavkov	53
V.4. Prepojenie Konvergenčného programu s Národným programom reforiem	56
VI. UDRŽATELNOSŤ VEREJNÝCH FINANCIÍ	58
VI.1. Stratégia politiky	58
VI.2. Dlhodobé rozpočtové výhľady so zreteľom na starnutie obyvateľstva	59
VII. INŠTITUCIONÁLNE ASPEKTY VEREJNÝCH FINANCIÍ	64
PRÍLOHY	66

ÚVOD

Predkladaná aktualizácia Konvergenčného programu Slovenska do roku 2010 nadväzuje na ciele a opatrenia špecifikované v prvom Konvergenčnom programe SR vypracovanom v máji 2004 a jeho aktualizácie v novembri 2004 a 2005. Obsah a formálna stránka dokumentu v plnej miere vychádza z usmernení Európskej komisie. Základom usmernení sú dokumenty „Špecifikácia implementácie Paktu stability a rastu“ a „Smernica na formát a obsah programov stability a konvergenčných programov“. Tieto dokumenty vznikli v roku 2005 s cieľom zlepšenia implementácie Paktu stability a rastu, ktorý je základom makroekonomického rámca Hospodárskej a menovej únie (HMÚ). Konvergenčný program Slovenska tiež zohľadňuje diskusiu, materiály a odporúčania Hospodárskeho a finančného výboru, ktorý slúži Rade Ecofinu.

Hospodárska politika novej vlády SR, ktorá vzišla z parlamentných volieb zo 17. júna 2006 a ktorá bola nastolená 4. júla 2006, zachováva kontinuitu s predchádzajúcou vládou vo všetkých zásadných otázkach ďalšieho vývoja a smerovania SR v kontexte spoločných zámerov HMÚ, pričom svoj program stavia na rovnováhe zodpovednosti jednotlivca a spoločenskej solidarity. Vláda sa zaviazala vykonávať hospodársku politiku v duchu svojho Programového vyhlásenia, ktoré deklaruje snahu urobiť ekonomický systém viac solidárnejší a sociálne spravodlivejší, nie však na úkor zdravého ekonomického rastu.

V oblasti fiškálnej politiky je dôležité zdôrazniť, že hlavné fiškálne ciele prezentované v historicky prvom konvergenčnom programe sa nemenia a vláda naďalej považuje znižovanie fiškálneho deficitu za dôležité nielen z pohľadu konvergenčných kritérií a pravidiel Paktu, ale najmä z dôvodu zabezpečenia makroekonomickej stability a dosiahnutia dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Aktuálny konvergenčný program prezentuje tri hlavné ciele, a to v oblasti fiškálnej, menovej a trhu práce:

1. Hlavným fiškálnym cieľom je znížiť deficit verejnej správy vrátane nákladov dôchodkovej reformy pod 3% HDP v roku 2007 a splniť tak kritérium pre vstup do eurozóny. Druhým základným cieľom je do roku 2010 znížiť cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP. Táto hodnota je v súlade s rozpätím, ktoré je Európskou komisiou odporúčané Slovensku pre stanovenie strednodobého cieľa v rámci revidovaného Paktu stability a rastu. Ak sa prijmú potrebné opatrenia, podľa analýz Ministerstva financií SR sa tým súčasne vytvoria podmienky na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

2. V menovej oblasti je hlavným zámerom vstup do eurozóny. Slovensko patrí v súčasnosti medzi krajiny, ktoré sú členmi HMÚ s udelením dočasnej výnimky pre používanie jednotnej meny euro, pričom úplné členstvo SR v HMÚ sa naďalej predpokladá v roku 2009. Slovenská koruna už vstúpila dňa 28. novembra 2005 do Mechanizmu výmenných kurzov (ERM II), pričom centrálna parita koruny voči euru bola stanovená na úrovni 1 euro = 38,455 SKK so štandardným fluktuáčnym pásmom $\pm 15\%$ okolo centrálnej parity.

3. Hlavným strednodobým cieľom na trhu práce je zvyšovať zamestnanosť o 1 - 2% ročne.

Tieto tri ciele boli sformulované v nasledujúcich vládou schválených dokumentoch:

- Konvergenčný program Slovenska do roku 2010,
- Stratégia prijatia eura na Slovensku a jej konkretizácia,
- Národný program reforiem Slovenska na roky 2006-2008, ktorý vychádza zo Stratégie konkurencieschopnosti SR do roku 2010 (Národná lisabonská stratégia),
- Správa o pokroku v implementácii Národného programu reforiem SR (NPR) na roky 2006-2008

Po obsahovej stránke Konvergenčný program SR vychádza z *Rozpočtu verejnej správy na roky 2007 až 2009*, ktorý bol schválený vládou. Po inštitucionálnej stránke je Konvergenčný program SR záväzným dokumentom, ktorý schvaľuje vláda a ktorý je predkladaný na rokovanie Národnej rady SR. Termín dodania konvergenčného programu Európskej komisii je 1. december 2006.

I. RÁMCE A CIELE HOSPODÁRSKEJ POLITIKY

I.1. Hlavné ciele hospodárskej politiky

Ciele hospodárskej politiky vlády SR sa nemenia. Prioritou je naďalej dosahovanie vysokého a dlhodobo udržateľného rastu ekonomiky, ktorý je nutnou podmienkou pre zrýchľovanie rastu životnej úrovne a dobiehanie úrovne rozvinutých členských štátov EÚ. Nová vláda kladie väčší dôraz na snahu urobiť ekonomický systém viac solidárnejší a sociálne spravodlivejší, nie však na úkor zdravého ekonomického rastu. Hospodárske ciele sa dosahujú vhodnou voľbou, koordináciou a dôslednou implementáciou makroekonomických a štrukturálnych politík. Makroekonomické politiky zabezpečujú stabilitu ekonomického prostredia a štrukturálne politiky prispievajú k zvyšovaniu ekonomického potenciálu a v konečnom dôsledku k rastu životnej úrovne obyvateľov. Hlavné ciele a princípy hospodárskej politiky SR sú nasledovné:

- **fiškálna politika** – je založená na troch princípoch, ktoré boli sformulované už v prvom Konvergenčnom programe Slovenska. Sú nimi transparentnosť, zodpovednosť a efektívnosť. Hlavným fiškálnym cieľom je znížiť deficit verejnej správy vrátane nákladov dôchodkovej reformy pod 3% HDP v roku 2007 a splniť tak kritérium pre vstup do eurozóny. Tento cieľ je definovaný v trojročnom Rozpočte verejnej správy na roky 2007-2009, ktorý je zostavený na základe platného legislatívneho rámca a pripravovaných legislatívnych zmien v oblasti daní, ktoré budú schválené do konca roka 2006. Druhým základným cieľom je do roku 2010 znížiť cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP. Táto hodnota je v súlade s rozpätím, ktoré je Európskou komisiou odporúčané Slovensku pre stanovenie strednodobého cieľa v rámci revidovaného Paktu stability a rastu. Ak sa prijmú potrebné opatrenia, podľa analýz Ministerstva financií SR sa tým súčasne vytvoria podmienky na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Potrebné opatrenia v sebe zahŕňajú parametrické zmeny dôchodkového systému, dodatočné konsolidačné úsilie v roku 2010 na úrovni 1,0% HDP a také nastavenia politík, ktoré v budúcnosti zabezpečia zvyšovanie verejných výdavkov v súlade s rastom ekonomiky.

- **menová a kurzová politika** – počnúc rokom 2005 je výkon menovej politiky definovaný ako inflačné ciele v podmienkach ERM II; centrálna banka NBS pravidelne štvrťročne prezentuje Strednodobú predikciu, a tak poskytuje jednotlivým ekonomickým subjektom transparentnejší a jednoznačnejší rámec pre formulovanie ich dlhodobějších očakávaní a zámerov. Strednodobé ciele sú naďalej špecifikované konzistentne so 1/ záväzkami vyplývajúcimi z členstva v EÚ, 2/ zámerom vytvárať podmienky pre prijatie eura, 3/ ako aj záväzkami vlády v oblasti znižovania fiškálneho deficitu. Inflačný cieľ bol stanovený pre medziročnú mieru inflácie¹ pod 2,5% k decembru 2006 a pod 2% k decembru 2007 a 2008. Vzhľadom na to, že Slovensko je malá a otvorená ekonomika, výmenný kurz predstavuje významný kanál transmisného mechanizmu menovej politiky. Vývoj výmenného kurzu, jeho odchýlok od rovnovážnej trajektórie a jeho stability v rámci ERM II NBS posudzuje vo vzťahu k stanovenému cieľu inflácie v celom období do prijatia eura. Kurzový režim v ERM II by mal vytvárať vhodný rámec pre nominálnu a reálnu konvergenciu: 1/určitý stupeň

¹ meranú harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien

kurzovej stability; 2/ tlak na makroekonomickú disciplínu a súčasne 3/ dostatok priestoru na prispôsobenie sa šokom a ekonomickému vývoju.

▪ *politiky zamestnanosti a vzdelávania, mikroekonomické politiky*

Jednou zo základných priorít hospodárskej politiky novej vlády je zabezpečiť dôstojnú životnú úroveň pre každého človeka. Túto prioritu má zabezpečiť taká sociálna politika a politika zamestnanosti, ktorá bude garantovať udržanie a rozvoj ľudských, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv. Slovenská republika má záujem do roku 2010 udržať tempo rastu zamestnanosti v priemere minimálne 1% ročne paralelne so zabezpečením rastu zamestnanosti žien a starších občanov. Najväčšou disparitou, ktorú SR bude musieť naďalej riešiť, je nerovnováha na trhu práce – rozdiel medzi ponukou a dopytom, preto bude nevyhnutné zamerať úsilie na udržanie doterajšieho tempa rastu tvorby nových pracovných miest, predovšetkým prostredníctvom celkovej podpory podnikania, zlepšovania podnikateľského prostredia a podmienok podnikania, odstraňovania legislatívnych a administratívnych bariér, podpory tvorby pracovných miest v regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti a na odstraňovanie nedostatočnej dostupnosti fyzickej infraštruktúry na území štátu. Nástroje aktívnej politiky trhu práce zahŕňajúce taktiež vzdelávacie a rekvalifikačné aktivity, sú využívané na zvýšenie zamestnateľnosti a umiestnenia pracovnej sily, z dôrazom na znevýhodnené skupiny na trhu práce (ako napr. mladí ľudia, starší občania, dlhodobo nezamestnaní, zdravotne postihnutí). Regionálny priemiet má byť posilnený aj realizáciou opatrení na zvýšenie regionálnej mobility a zlepšovaním vzdelávacích systémov v súlade s potrebami regionálneho trhu práce. Vysoká miera nezamestnanosti v zaostávajúcich regiónoch s vysokým podielom občanov s nízkou kvalifikáciou na celkovom počte uchádzačov o prácu (v roku 2005 predstavovali 75,5%) sú dôvodom pre priradenie priority reforme vzdelávacieho systému a pre podporu investícií do ľudských zdrojov v politike zamestnanosti SR.

Rast inovatívneho potenciálu slovenskej ekonomiky sa bude naďalej presadzovať v rámci štyroch prioritných oblastí NPR, vnímaných z hľadiska potrieb krajiny ako nedeliteľný celok – *vzdelávanie a zamestnanosť, podnikateľské prostredie, veda, výskum a inovácie, informačná spoločnosť*. Vláda sa bude snažiť nastaviť tieto štrukturálne politiky tak, aby zároveň viedli aj k ekologicky vhodným inováciám, zavádzaniu environmentálnych technológií a znižovaniu energetických nákladov.

I.2. Fiškálna politika

Z hľadiska makroekonomickej stability hlavným cieľom fiškálnej politiky je zníženie deficitu verejnej správy do roku 2007 pod úroveň 3% HDP vrátane nákladov na zavedenie druhého piliera dôchodkového systému. Konsolidačné úsilie vlády v dlhšom strednodobom horizonte smeruje k vytvoreniu podmienok pre dlhodobú udržateľnosť verejných financií, čo predovšetkým znamená pripraviť verejné rozpočty na dôsledky starnutia populácie. Premietnutie tohto dlhodobého cieľa do konkrétneho strednodobého medzicieľa znamená znížiť do roku 2010 cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty pod 1% HDP. Aktuálny odhad Ministerstva financií Slovenskej republiky (MF SR) počíta s cyklicky upraveným deficitom v roku 2010 na úrovni 0,9% HDP. Tento cieľ je v rozpätí deficitu 0,5% - 1,0% HDP, ktorý je stanovený ako strednodobý cieľ pre Slovensko v rámci

revidovaného Paktu stability a rastu². Hoci je strednodobý cieľ daný Paktom pre Slovensko výsledkom tranzitívnej metodológie, ktorá berie do úvahy len očakávaný rast potenciálneho produktu a počiatočnú úroveň verejného dlhu³, podľa analýz MF SR je cyklicky upravený deficit na úrovni 0,9% HDP v roku 2010 postačujúci aj z hľadiska dlhodobej udržateľnosti verejných financií, keď budú prijaté potrebné opatrenia. Potrebné opatrenia v sebe zahŕňajú predovšetkým parametrické zmeny dôchodkového systému, dodatočné konsolidačné úsilie v roku 2010 na úrovni 1,0% HDP a také nastavenia politik, ktoré v budúcnosti zabezpečia zvyšovanie verejných výdavkov v súlade s rastom ekonomiky.

Konsolidácia verejných financií je ústredným cieľom vlády v strednodobom horizonte. Jej úspech je hlavným predpokladom pre efektívne fungovanie automatických stabilizátorov v budúcnosti. Momentálnou prioritou vlády v oblasti stabilizačnej politiky je zabezpečiť, aby konsolidačné ciele neohrozovali zdravý ekonomický rast a aby podporovali efektívny výkon menovej politiky. K vyššej efektívnosti stabilizačnej politiky prispievajú aj štrukturálne reformy, v prípade Slovenska sú to najmä reformy na trhu práce.

Konsolidačné ciele sú dôležité z hľadiska finančnej stability, vláda si však zároveň uvedomuje kľúčový význam kvalitatívnej stránky verejných financií. Úspešné pokračovanie v napĺňaní strednodobých cieľov umožňuje, aby sa do centra pozornosti dostala práve táto otázka. Politickou prioritou v nasledujúcom období je preto zvyšovanie účinnosti a efektívnosti využívania verejných zdrojov a ich orientácia smerom k podpore potenciálneho rastu ekonomiky. Práve na tento účel slúži ustavičné zlepšovanie programového rozpočtovania, čo je jednou z hlavných priorít na nasledujúce obdobie.

Dôležitým aspektom kvality verejných financií je adekvátne prepojenie fiškálnych cieľov s cieľmi Lisabonskej stratégie. Z rozpočtového pohľadu je dôležité, aby štrukturálne politiky a reformy rešpektovali fiškálne ciele vlády, ktoré stanovujú finančný rámec pre tieto politiky. Na úrovni politických cieľov a záväzkov vlády ide o koordináciu a prepojenie Konvergenčného programu a Implementačnej stratégie Národného programu reforiem. V tomto Konvergenčnom programe Slovenska je tejto otázke prvýkrát venovaná samostatná kapitola v časti o kvalite verejných financií.

Fiškálna politika bude teda aj naďalej smerovať k zabezpečeniu dlhodobej udržateľnosti, makroekonomickej stability, podpory ekonomického rastu, ako aj efektívnosti vynakladania verejných zdrojov.

I.3. Menová a kurzová politika

V súvislosti s prístupovým procesom Slovenskej republiky do eurozóny sa Národná banka Slovenska koncom roka 2004 rozhodla pre zmenu základného rámca menovej politiky. So zámerom plniť Maastrichtské kritéria v období 2007-2008 začala NBS počnúc rokom 2005 uplatňovať politiku, ktorej výkon definovala vo svojom Menovom programe do roku 2008 ako **inflačné ciele v podmienkach ERM II**. Nominálnou kotvou súčasnej menovej politiky sa stali záväzné ciele pre medziročnú zmenu koncoročnej inflácie meranej harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien, ktorú si NBS na rok 2005 stanovila v

² „The definition of country-specific medium-term objectives in the revised Stability and Growth Pact“, EFC, 14 September 2005

³ V roku 2006 pokračovala diskusia o metodológii, ktorá umožní stanoviť strednodobé fiškálne ciele pre jednotlivé krajiny EÚ tak, že budú zohľadnené aspekty dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

intervale 3,5% +/- 0,5%, pod hranicou 2,5% v roku 2006 a v nasledujúcich dvoch rokoch pod hranicou 2,0%. Nakoľko opatrenia menovej politiky môžu ovplyvniť vývoj iba niektorých inflačných vplyvov, zväčša dopytového charakteru, považovala NBS za potrebné stanoviť výnimky z plnenia inflačného cieľa:

- 1) nepokračovanie v procese znižovania fiskálneho deficitu podľa stanovenej trajektórie na úroveň pod 3% v roku 2007 (vrátane nákladov dôchodkovej reformy), keď vyšší fiskálny deficit, resp. celková zmena smerovania fiskálnej politiky môže ohroziť plnenie inflačného kritéria,
- 2) dopad administratívnych zásahov do cenovej hladiny presahujúci 1,0 p.b. v roku 2005, 0,6 p.b. v roku 2006, 0,8 p.b. v roku 2007, 1,1 p.b. v roku 2008,
- 3) výrazné výkyvy cien energetických surovín,
- 4) výrazný pohyb výmenného kurzu (najmä voči USD), ktorý nesúvisí s opatreniami menovej politiky a vývojom ekonomických fundamentov,
- 5) ceny potravín (v dôsledku neočakávaných klimatických podmienok, možných zmien v jednotnej poľnohospodárskej politike)
- 6) rozsiahle živelné pohromy.

Spolu s prechodom na explicitné inflačné cielenie NBS prestala ročne vydávať menové programy a začala štvrťročne publikovať Strednodobé predikcie vo forme konzistentnej nepodmienennej prognózy ekonomického vývoja s ohľadom na plnenie inflačných cieľov. Takto jasne a záväzne definované ciele a ich hodnotenie vedú k vyššej transparentnosti výkonu menovej politiky a pozitívne ovplyvnia tvorbu inflačných očakávaní.

V súčasnosti sa kurzová politika vykonáva v režime ERM II v súlade s predpokladaným termínom prijatia spoločnej európskej meny k 1. januáru 2009. Členom mechanizmu výmenných kurzov ERM II sa slovenská koruna stala 28. novembra 2005. Centrálna parita bola stanovená na úrovni 38,4550 SKK/EUR, pričom koruna využíva štandardné flukтуаčné pásmo $\pm 15\%$. Členstvo Slovenska v ERM II by nemalo predstavovať obmedzenie pre plnenie cieľa inflácie. Tento kurzový režim by mal naopak vytvárať vhodný rámec pre nominálnu a reálnu konvergenciu. Na jednej strane ERM II predstavuje určitý stupeň kurzovej stability a disciplinujúci rámec pre makroekonomické politiky a na druhej strane ponecháva dostatok priestoru na prispôbenie sa šokom a ekonomickému vývoju.

I.4. Štrukturálne politiky

Národný program reforiem SR na roky 2006 - 2008 je koncipovaný na dvoch pilieroch - na dokončení štrukturálnych reforiem a na udržaní ich výsledkov a na rozvoji znalostnej ekonomiky. Prvá implementačná správa NPR bola vypracovaná krátko po nastúpení novej vlády, ktorá svoj program stavia na rovnováhe zodpovednosti jednotlivca a spoločenskej solidarity. Nová vláda vo všetkých dôležitých oblastiach nadväzuje na doterajšie úsilie Slovenska, najmä v oblasti ďalšej konvergencie ekonomiky SR k priemeru EÚ a v plnení spoločných zámerov HMÚ. Rešpektuje závery jarného zasadnutia Európskej rady z marca 2006, čím svoje úsilie usmerní do prioritných opatrení zameraných na investície do vzdelávania a inovácií, na zvýšenie počtu pracovných príležitostí a na napredovanie smerom k účinnej a integrovanej energetickej politike EÚ. Zároveň sa stotožňuje s odporúčaniami EK, ktoré sa týkajú stimulovania výskumu, vývoja a inovácií, riešenia regionálnych nerovností a štrukturálnej nezamestnanosti a odstraňovania existujúcich prekážok pri integrácii rizikových skupín obyvateľstva.

Vláda chce vytvoriť všetky inštitucionálne, personálne a finančné podmienky pre vypracovanie ucelenej „Stratégie rozvoja Slovenskej republiky v strednodobom a dlhodobom horizonte“, dosiahnuť pre stratégiu širokú politickú dohodu a tým zabezpečiť kontinuitu a stabilitu strategického smerovania Slovenska bez ohľadu na programy ďalších po sebe nastupujúcich vládnych koalícií.

Stratégia bude rešpektovať hlavné zámery rozvoja európskeho priestoru a podporovať zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenského hospodárstva. V oblasti priemyselnej politiky sa vláda SR zameria na tvorbu krátkodobých i strednodobých programov na zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu tak, aby prispeli k silnej európskej priemyselnej základni a zároveň zvyšovali potenciál regiónov SR. Oblasť energetiky je považovaná za základný pilier ekonomiky a za kľúčový faktor ovplyvňujúci všetky ďalšie odvetvia hospodárstva. Preto strednodobom akéhokoľvek rozhodovania bude zabezpečenie priaznivých podmienok pre podnikanie v energetike, podmienok pre spoľahlivé a bezpečné zásobovanie energiou a prevádzkovanie energetických sústav a sietí a nastavenie optimálnej regulácie v tejto oblasti.

V zmysle princípov strednodobého hodnotenia Lisabonskej stratégie vláda definovala ako jednu zo svojich rozvojových priorít aj oblasť vedy, výskumu a inovácií. Príprava strategických dokumentov - dlhodobého zámeru štátnej a vednej technickej politiky do roku 2015 a ďalších programových dokumentov v tejto oblasti - bude vychádzať z vykonanej analýzy stavu výskumno-vývojového potenciálu SR. Súčasný stav legislatívy v oblasti inovácií si naliehavo vyžaduje vykonať rad legislatívnych opatrení, ktoré by mali predovšetkým upraviť proces implementácie inovácií.

Integrálnou súčasťou politiky hospodárskeho rastu bude aj zlepšovanie stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov prostredníctvom dobudovania a skvalitnenia environmentálnej infraštruktúry v SR v zmysle predpisov EU a SR a posilnenie environmentálnej zložky trvalo udržateľného rozvoja.

V oblasti podnikania bude naďalej venovaná pozornosť procesu hodnotenia vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie a zakladaniu integrovaných obslužných podnikateľských centier.

II. EKONOMICKÉ VYHLIADKY A PREDPOKLADY

Aktualizácia Konvergenčného programu naďalej potvrdzuje, že slovenská ekonomika zostáva na zdravej trajektórii vysokého a stabilného rastu. Zamestnanosť rastie silným tempom, predovšetkým v súkromnom sektore a miera nezamestnanosti výrazne klesá podľa všetkých dostupných ukazovateľov. Schodok na bežnom účte, ako aj deficit verejných financií a miera inflácie smerujú k udržateľným alebo cieľovým hodnotám.

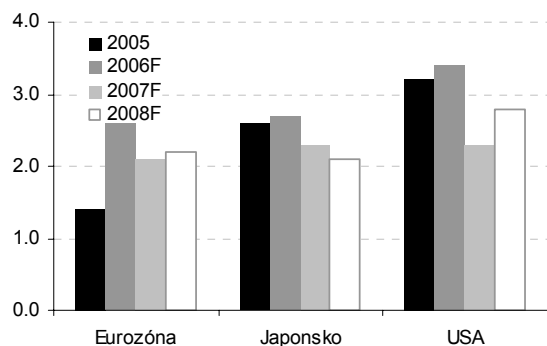
II.1. Vývoj svetovej ekonomiky

Globálna ekonomika po spomalení v roku 2005 ožila a v roku 2006 preukáže vyššie tempo rastu. Rast ovplyvňuje vývoj inflácie; po dlhodobo pretrvávajúcej deflácií Japonsko po prvýkrát zaznamená miernu infláciu. V absolútnych číslach si najväčší rast udržiavajú rozvíjajúce ekonomiky Číny a Indie. Aj napriek vysokým cenám ropy si najväčšie zrýchlenie (v percentuálnych bodoch) pripísala Európa.

Vývoj cien ropy bol aj v roku 2006 vysoko dynamický, nestabilný a napriek prudkému poklesu cien v posledných mesiacoch naďalej zostáva rizikovým faktorom globálnej ekonomiky. Od polovice marca do polovice septembra sa cena ropy pohybovala nad úrovňou 60 USD/bl., pričom od konca júna do augusta sa držala nad 70 dolárovou hranicou.

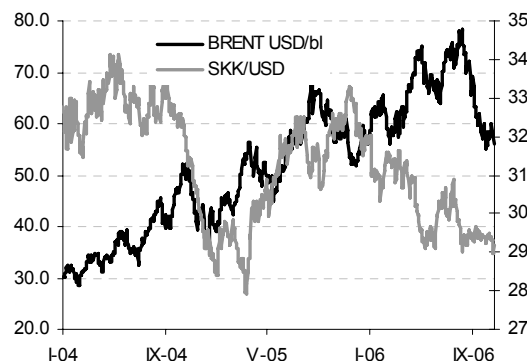
Spätný pohľad do minulosti implikuje, že pre vývoj globálnej ekonomiky je rozhodujúce, či rastúce ceny ropy sú dôsledkom strany dopytu alebo ponuky. Za posledné dva roky rastúce ceny ropy boli predovšetkým dôsledkom rastúceho dopytu. Za očakávaním možného ďalšieho zníženia cien ropy stojí predovšetkým zlepšenie na ponukovej strane, ale aj spomalenie amerických spotrebiteľských výdavkov. Po oslabení amerického trhu nehnuteľností sa už americký spotrebiteľ vydáva na cestu úspor. Na spomalený americký dopyt úzko naväzuje aj čínsky exportne založený rast. Stále impozantný, avšak očakávaný spomalený rast Číny je nielen dôsledkom spomalenia americkej ekonomiky, ale súvisí aj s načrtnutými plánmi NDRC (čínsky vrcholový plánovací orgán), ktorý prejavil skôr snahu o stabilizáciu a reštrukturalizáciu ekonomiky ako podporovanie vysokého rastu.

Očakávaný rast vybraných krajín (%)

Zdroj: EC Economic Forecasts Autumn 2006

Ropa BRENT (USD/bl) a vývoj kurzu koruny

Zdroj: REUTERS

Napriek z veľkej časti roka vysokej cene ropy krajiny Eurozóny dokázali rásť. Tento rast bol vyvolaný predovšetkým akcelerujúcim domácim dopytom. Hlavným motorom bolo Nemecko, ktoré zaznamenalo 2,1% nárast reálneho HDP. V roku 2007 pravdepodobne tento motor pribrzdí 3% zvýšenie dane z pridanej hodnoty. Toto oživenie ťahané domácim dopytom má svoj protipól na strane ponuky, predovšetkým v akcelerujúcej produktivite a tiež v čoraz viac flexibilnejšom pracovnom trhu, i keď relatívne ešte stále rigidnom. Proti rastu budú v celej Eurozóne pôsobiť vyššie krátkodobé úrokové sadzby, prísnejšie fiškálne politiky (hlavne v Nemecku a Taliansku), ako aj očakávané zníženie amerického zahraničného obchodu. Avšak, Čína a India zohrávajú dôležitú úlohu pri tvorbe svetového obchodu a pri tvorbe úrovne cien komodít a práce. Tu možno aj hľadať vysvetlenie, prečo vysoké ceny ropy nezvyšovali globálnu infláciu až tak, ako by sa dalo očakávať. Protismerne totiž pôsobia nízke pracovné náklady v týchto rýchlo rastúcich krajinách. O zaručenie globálnej cenovej stability sa snažili najmä obidve najväčšie centrálné banky ECB a FED. Po piatom zvýšení od konca predchádzajúceho roku je podľa prezidenta Tricheta základná refinančná úroková sadzba ešte stále nízka a podporujúca konjunktúru. Pre ďalšie očakávané zvýšenie v decembri o 25 p.b. na úroveň 3,5% hovorí predovšetkým strednodobá prognóza inflácie v európskom priestore nad 2% a takisto pretrvávajúci hospodársky rast. Výkonnosť európskej ekonomiky bude teda podrobená testovaniu, či dokáže stáť na vlastných nohách aj bez podpory centrálnej banky. Zdá sa, že FED je s FFR (Federal Fund Rate) na úrovni 5,25% na konci cyklu zvyšovania úrokových mier. Tomu nasvedčuje aj spomalený trh s nehnuteľnosťami, nastupujúci pokles spotrebiteľských výdavkov a zvýšená nezamestnanosť.

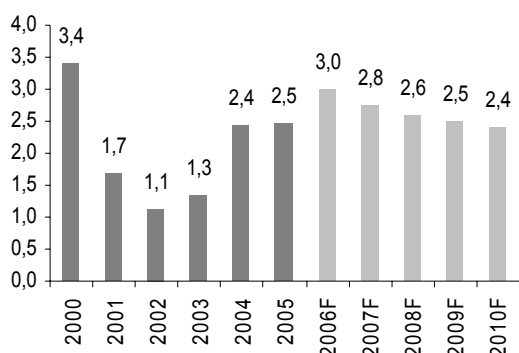
Otvorenosť slovenskej ekonomiky predurčuje jej závislosť od vývoja svetovej ekonomiky. Globálne oživenie ekonomík v roku 2006 sa pozitívne prejavilo aj u najdôležitejších obchodných partnerov Slovenska. Podľa prognóz OECD⁴ by však po markantnom zrýchlení malo prísť v roku 2007 k spomaleniu aj u najvýznamnejších obchodných partnerov. Exportom vážený reálny rast HDP⁵ by mal spomaliť z 3,0% v roku 2006 na 2,8% v roku 2007. Riziká vidíme predovšetkým v pribrzdení nemeckej ekonomiky, ktorá bola výrazne ťahaná v roku 2006 domácim dopytom, ktorý však bude utlmený 3% zvýšením dane z pridanej hodnoty. To však môže byť sčasti zmiernené pozitívnymi efektmi znižovania nákladov, prameniáciami z reštrukturalizácie a fúzií nemeckých podnikov. Pozitívne riziko možno očakávať aj v možnom poklese cien ropy, aj keď treba poznamenať, že odhadovanie cien tejto komodity je veľmi problematické vzhľadom na vysokú citlivosť na geopolitické riziká a výrazné špekulatívne efekty. Očakávania priemernej ceny tejto komodity v nastávajúcich rokoch sa pohybujú v rozmedzí od 62 - 70 USD/bl.; SR uvažuje s obozretným predpokladom o vývoji na úrovni okolo 67 USD/bl. Podnetom pre zníženie cien ropy môže byť oslabený domáci dopyt v USA, ako aj mierne spomalenie čínskej ekonomiky.

⁴ EK prezentuje prognózy pre kratšie časové obdobie; prognózy OECD sú k dispozícii do roku 2010

⁵ Ako váhy boli použité podiely jednotlivých krajín na exporte Slovenska. V rokoch 2006-2010 boli použité váhy z roku 2005.

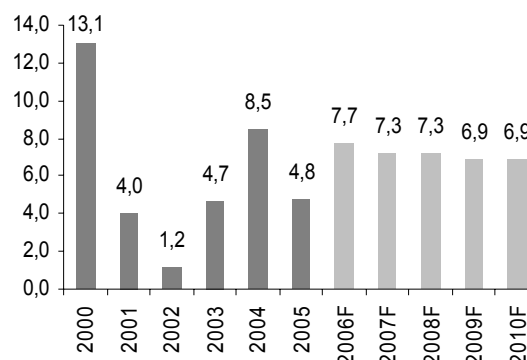

Vážený rast HDP obch. partnerov SR (%)

Zdroj: OECD, Ministerstvo financií SR

Vážený rast importov obch. partnerov SR (%)

Zdroj: OECD, Ministerstvo financií SR

Vybrané indikátory vonkajších predpokladov vývoja

	2006	2007	2008
Krátkodobé úrokové sadzby, eurozóna (% p.a.)	3,0	3,7	3,6
Dlhodobé úrokové sadzby, eurozóna (% p.a.)	3,3	4,1	4,2
Krátkodobé úrokové sadzby, USA (% p.a.)	5,3	4,4	3,8
Dlhodobé úrokové sadzby, USA (% p.a.)	4,8	4,4	4,2
USD/EUR	1,25	1,28	1,28
HDP, svet bez EÚ, reálny rast (%)	5,7	5,2	5,2
HDP, USA, reálny rast (%)	3,5	2,3	2,8
HDP, Japonsko, reálny rast (%)	2,7	2,3	2,1
Objem vývozných trhov EÚ, bez EÚ (tovary, %)	9,9	8,6	7,9
Objem svetového dovozu, bez EÚ (tovary, %)	9,1	8,2	7,9
Svetové dovozné ceny (tovary, %)	5,6	3,6	1,7
Cena ropy (Brent, USD/bl)	65,0	67,0	67,0
Ceny neropných komodít (USD, %)	23,7	4,3	-1,4

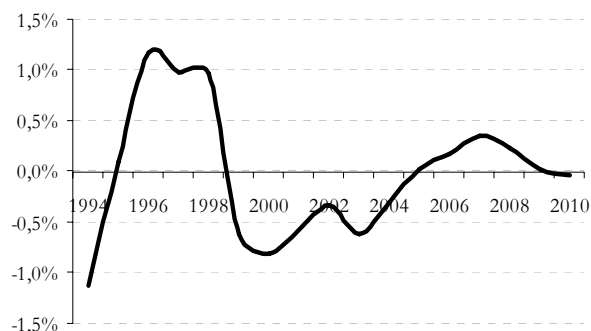
Zdroj: European Commission Common External Assumptions, október 2006, MF SR

II.2. Cyklický vývoj a súčasné vyhlíadky

Analýzy doterajšieho vývoja ekonomiky SR a tiež aktuálne predikcie viacerých domácich inštitúcií (MF SR, NBS, komerčné banky) naznačujú, že ekonomika Slovenska sa v roku 2006 nachádza tesne nad svojim potenciálnym produktom. MF SR odhaduje, že produkčná medzera bude v tomto roku predstavovať 0,2% potenciálneho produktu SR. Rast potenciálu by mal dosiahnuť 6,5%, čo je o 0,1 percentuálneho bodu (p.b.) menej ako predikovaný reálny ekonomický rast SR na rok 2006. Silný rast potenciálneho aj reálneho HDP by mal byť podporený hlavne pozitívnym vývojom celkovej produktivity, ale aj rastom zásoby kapitálu.

Vývoj produkčnej medzery (% potenciálneho HDP)

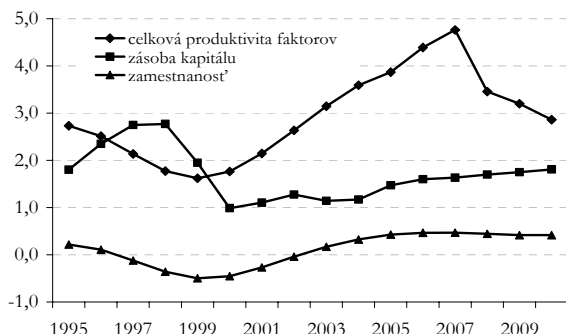

	HDP (rast, %)	Potenciálny HDP (rast, %)	Produkčná medzera (% pot. HDP)
2001	3,2	3,0	-0,6
2002	4,1	3,9	-0,3
2003	4,2	4,5	-0,6
2004	5,4	5,1	-0,3
2005	6,1	5,8	0,0
2006F	6,6	6,5	0,2
2007F	7,1	6,9	0,4
2008F	5,5	5,6	0,2

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Pre rok 2006 sa predpokladá silný rast zásoby kapitálu a celkovej produktivity faktorov (TFP). Dlhodobý najvyšší príspevok TFP k rastu potenciálneho produktu by mal v roku 2006 predstavovať až 4,4 p.b. t.j. viac ako bol predpoklad prezentovaný v predchádzajúcej aktualizácii Konvergenčného programu SR. Počas rokov 2006-2008 by mal na rast celkovej produktivity výrobných faktorov, ako aj potenciálnej zamestnanosti, pozitívne vplyvať prílev priamych zahraničných investícií (PZI), prostriedkov z fondov EÚ a v strednodobom horizonte najmä efekty realizovaných reforiem. V rokoch 2006-2008 bude pravdepodobne ekonomika SR produkovať ešte mierne nad úrovňou svojho potenciálneho produktu. Následne by sa mala medzera uzatvárať.

Príspevky hlavných faktorov k rastu potenciálneho HDP (p.b.)

	Pot. HDP (rast, %)	TFP*	Zásoba kapitálu	Rovnováž. zamestnan.
2001	3,0	2,1	1,1	-0,3
2002	3,9	2,6	1,3	0,0
2003	4,5	3,1	1,1	0,2
2004	5,1	3,6	1,2	0,3
2005	5,8	3,9	1,5	0,4
2006F	6,5	4,4	1,6	0,5
2007F	6,9	4,8	1,6	0,5
2008F	5,6	3,5	1,7	0,4

* celková produktivita faktorov

Zdroj: Ministerstvo financií SR

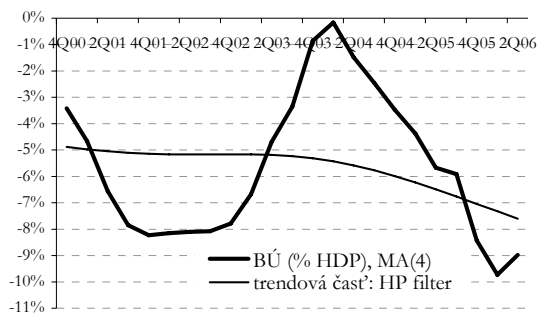
Odhad produkčnej medzery bol vypočítaný metódou produkčnej funkcie, ktorá je odporúčaná Európskou komisiou. Dôležitým aspektom metodológie používanej v SR však je spôsob zakomponovania vplyvu priamych zahraničných investícií do celkovej produktivity v ekonomike - vo výpočtoch sa predpokladá, že rast celkovej produktivity výrobných faktorov by sa mal v rokoch 2006-2007 vplyvom spustenia výroby v závodoch PSA Peugeot-Citroën a KIA Slovakia vzdialiť svojej trendovej úrovni (okolo 3%) a stúpnuť na priemernú ročnú úroveň vyše 4%. Predpoklad tohto významného rastu produktivity v uvedenom období spôsobuje rekordné príspevky TFP k rastu potenciálneho produktu, najmä v roku 2006, výrazne vyššie ako sa predpokladalo v poslednej aktualizácii Konvergenčného programu.

Positívny impulz pre rast potenciálneho produktu bude v nasledujúcich rokoch predstavovať aj prílev prostriedkov z fondov EÚ. Očakáva sa, že tieto prostriedky zvýšia investície a tým zásobu kapitálu, no najmä TFP ekonomiky. Významná časť prostriedkov bude smerovať na rozvoj infraštruktúry, podporu inovačných aktivít v podnikoch, prenos výskumom a vývojom získaných poznatkov a technológií do praxe a rozvoj služieb, čím sa podporí hlavne zvýšenie produktivity práce, ale aj existujúceho kapitálu.

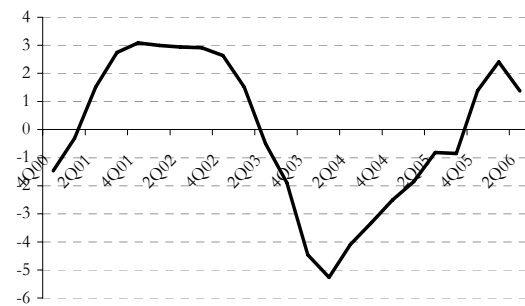
Vzhľadom na neistotu spojenú s vyčíslňovaním produkčnej medzery je v prípade malých otvorených ekonomík vhodné sledovať viacero iných indikátorov, ktoré môžu naznačovať, či sa ekonomika nachádza pod alebo nad svojím potenciálom. Medzi takéto ukazovatele patrí napríklad čistá inflácia, podiel deficitu bežného účtu na HDP, počet voľných pracovných miest na jedného nezamestnaného alebo využitie kapacít z konjunkturálnych prieskumov. Za najilustratívnejšie sa dajú považovať deficit bežného účtu a čistá inflácia, ktoré citlivo reagujú na nerovnováhy v ekonomike na vonkajšej aj vnútornej strane. Nasledujúce grafy prezentujú ich vývoj, ako aj pomocou nich odvodené indikátory produkčnej medzery, ktoré naznačujú, že ekonomika SR by sa v súčasnosti a pravdepodobne aj blízkej budúcnosti mala nachádzať tesne nad svojím potenciálom. Je nutné zdôrazniť, že použitie týchto indikátorov je čisto ilustratívne ⁶ a že z interpretačného hľadiska môžu slúžiť skôr ako pomôcka pri hodnotení smeru vývoja produkčnej medzery, nie však pri diskusii o jej presnej hodnote.

Deficit bežného účtu (% HDP), klzavý priemer za rok (posledné 4 kvartály)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Odchýlka deficitu bežného účtu od trendovej časti (v p.b.)

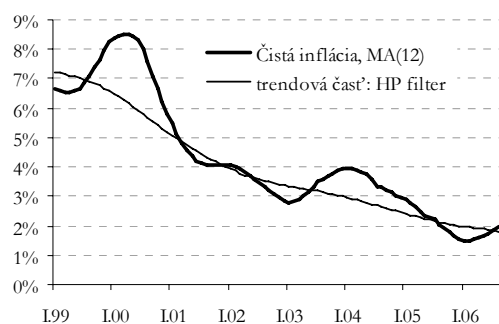

Zdroj: Ministerstvo financií SR

⁶ Napríklad, pri hodnotení podielu deficitu bežného účtu na HDP ako indikátora kladnej produkčnej medzery by bolo potrebné vziať do úvahy aj v ňom obsiahnutý reinvestovaný zisk (vykazovaný až od roku 2005) a investičné dovozy, ktorých negatívny vplyv na obchodnú bilanciu nie je spôsobený nadmerným domácim dopytom v dôsledku prehrievania ekonomiky.

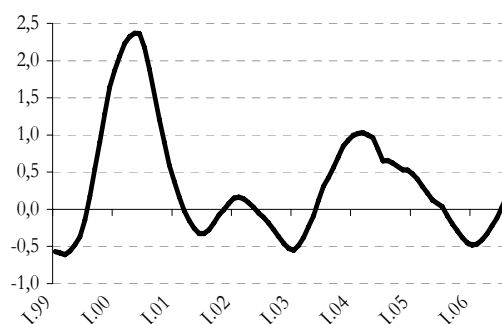

Čistá inflácia bez pohonných hmôt (v %), kľzavý priemer za rok (posledných 12 mesiacov)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Odchýlka čistej inflácie od trendovej zložky (v p.b.)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

II.3. Strednodobý scenár

V záujme permanentného zvyšovania objektívnosti, transparentnosti a najmä pravdepodobnosti naplnenia strednodobých makroekonomických projekcií, a tým aj projekcií verejných financií, sa aj pri tejto aktualizácii Konvergenčného programu využila osvedčená forma posudzovania strednodobej prognózy v rámci Výboru pre makroekonomické prognózovanie⁷. Predkladaný scenár bol v septembri 2006 diskutovaný a konfrontovaný s názormi siedmich zástupcov nezávislých inštitúcií, ktoré pravidelne zostavujú vlastné prognózy vývoja ekonomiky SR. Presentovaná výsledná vládna prognóza bola hodnotená ako realistická, čo vytvára dobré predpoklady pre korektné nastavenie strednodobých fiškálnych cieľov pre SR.

Stručná charakteristika aktuálneho vývoja ekonomiky

Posledné predbežné údaje zo štvrťročných národných účtov⁸, ako i ekonomické a finančné indikátory známe na mesačnej báze do októbra 2006, potvrdzujú hlavné vývojové trendy a očakávania **pozitívneho smerovania ekonomiky SR**, ktoré boli prezentované v Aktualizovanom konvergenčnom programe Slovenska pre roky 2005 - 2010. Taktiež sa potvrdzujú predpokladané faktory vplyvu na vývoj v jednotlivých oblastiach ekonomiky. Z uvedených dôvodov sa v nasledujúcich častiach dokumentu kladie väčší dôraz na tie aspekty aktuálneho vývoja ekonomiky, ktoré môžu výraznejšie ovplyvniť číselné odhady pre rok 2006, alebo sú obzvlášť dôležité z hľadiska monitoringu udržateľného rastu ekonomiky.

Rast ekonomiky SR v priebehu prvého polroka 2006 výrazne prekročil pôvodné očakávania, keď dosiahol 6,5% (resp. 6,7% po revízií údajov HDP v novembri 2006). Súčasne možno konštatovať, že vysoký hospodársky rast neprináša riziká pre ďalší stabilný vývoj ekonomiky. Vyššia miera inflácie, pri nízkych dopytových tlakoch, naďalej odráža hlavne negatívny vývoj cien ropy v uplynulom období, úpravy regulovaných cien realizované začiatkom roka a zvýšenie nepriamych daní. Deficit bežného účtu predstavuje síce 8% HDP, no je bezpečne krytý celkovým prebytkom na finančnom a kapitálovom účte. Deficit

⁷ Výbor bol založený MF SR a úspešne pôsobí tretí rok.

⁸ v čase vypracovávania dokumentu naposledy dostupné za 2. kvartál 2006

verejných financií sa taktiež vyvíja v súlade s fiškálnymi zámermi, čím sa vytvárajú dobré podmienky pre realizáciu hospodárskej politiky v súlade s menovou politikou NBS.

Zvyšujúci sa výkon ekonomiky je podporovaný kombináciou **rastu produktivity práce a rastu zamestnanosti**. Produktivita práce⁹ dosiahla v prvých dvoch štvrtrokoch rast na úrovni 4,2%, sprevádzaný silným 2,2% -ným rastom zamestnanosti (podľa ESA95). Pozitívny trend vo sfére zamestnanosti sa zrkadlí aj v skutočnosti, že z hľadiska dopytovej stránky ekonomiky je HDP stimulovaný stále silným rastom, aj keď klesajúcim rastom **domácej spotreby a investícií**. Posledné zverejnené údaje však už naznačujú i nastupujúci trend pozitívneho príspevku čistého zahraničného obchodu k rastu HDP.

Štruktúra rastu HDP zaznamenala v 2. kvartáli 2006 evidentný **posun od domáceho dopytu** (domáca spotreba a investície) **smerom k zahraničnému dopytu** (export), keď reálny príspevok čistého exportu k 6,7% rastu HDP predstavoval 2,2 (po revízii 2,9) p.b.; v posledných dvoch rokoch bol totiž príspevok zahraničného obchodu takmer sústavne negatívny. Viditeľnejší posun v štruktúre rastu HDP smerom k zahraničnému dopytu sa očakáva skôr v druhom polroku 2006, v súvislosti s výraznejším spustením vývozov automobilov; zatiaľ naďalej platí, že hlavným ťahúňom vysokého ekonomického rastu je domáci dopyt podporovaný kombináciou súkromnej spotreby a stále významných fixných investícií.

Rast **konečnej spotreby domácností** o 6,3% v 1. polroku 2006 bol umožnený zvýšením reálnych miezd o 3,3%, ktoré však bolo v súlade s rastom produktivity a nemalo by vytvárať dopytové inflačné tlaky. Napriek pozitívnemu vývoju na trhu práce však vo vývoji spotreby domácností pokračovalo postupné spomaľovanie dynamiky, pozorovateľné od konca roku 2005, a to hlavne z dôvodu nasýtenia či bázičného efektu, ale aj vplyvom zmeny cenovej politiky supermarketov¹⁰, vplyvom rastu úrokových sadzieb a súčasne úspor obyvateľstva a tiež vplyvom potreby investícií domácností do obnovy alebo stavby bytov a domov (obmedzená životnosť starých panelových domov a súčasne vytváranie nových rodín v silných generačných ročníkoch). Spomalenie tempa rastu zaznamenali podľa posledných údajov aj investície; rast **hrubých fixných investícií** v 2. kvartáli 2006 totiž predstavoval 6,9% (po revízii 3,6%), čo znamená, že dvojciferné tempá rastu z predchádzajúcich kvartálov sa po uplynutí efektu jednorazových investičných dovozov smerujúcich do automobilového priemyslu vrátili opäť k miernejším hodnotám. Príchod zahraničných investorov, prílev fondov EÚ, ale aj vyššia ziskovosť firiem by však mali i naďalej vytvárať dobré podmienky pre primeraný rast investícií, hoci na miernejších úrovniach, a tým podporovať rastový potenciál slovenskej ekonomiky.

Rast reálnych **exportov** tovarov a služieb dosiahol v 1. polroku 2006 vysokú úroveň 17,8% (po revízii 17,9%), reálny **dovoz** vzrástol medziročne o 18,2% (po revízii 16,6%). Z hľadiska štruktúry sa medziročne zvýšil pozitívny reálny príspevok služieb do celkovej bilancie zahraničného obchodu.

Mierne zhoršenie nominálnej tovarovej bilancie bolo na strane dovozu spôsobené hlavne vývojom svetových cien ropy a pretrvávajúcimi vysokými investičnými dovozmi. Na strane

⁹ meraná ako HDP v stálych cenách na zamestnanca v národnom hospodárstve (NH)

¹⁰ Ceny v supermarketoch sa postupne ustálili na pozorovateľne vyšších úrovniach, v porovnaní s obdobím masívnej konkurencie v cenovej oblasti spred pár rokov, v čase vstupu supermarketov na trh.

exportu bol však prekvapivý pozitívny vývoj vývozu spotrebných tovarov dlhodobej spotreby, prevažne elektroniky. Celkovo v roku 2006 zatiaľ dosiahli obe strany zahraničného obchodu neočakávane vysoké dynamiky rastu, vďaka čomu **otvorenosť** ekonomiky SR výrazne stúpla a dosiahla úroveň 171,5% HDP.

Predikcia vývoja reálnej ekonomiky

Aktualizácia predikcií spočíva v zohľadnení posledného vývoja ekonomiky SR a aktuálnych prognóz budúceho vývoja svetovej ekonomiky vypracovaných EK a OECD. Predpokladá sa postupné plnenie deklarovovaných zámerov hospodárskej politiky SR a prioritná orientácia fiškálnej politiky na plnenie Maastrichtských kritérií. V dôsledku nedávneho aj súčasného vývoja na svetových trhoch a očakávaní sa predpoklad o cenách ropy v roku 2006 posúva na úroveň 65 USD za barel; v ďalšom období sa počíta s cenou 67 USD za barel. Technické postupy a všeobecné zásady prijaté pri tvorbe projekcií pre Konvergenčný program SR ostávajú bez zmeny, pričom použitá bola údajová báza spreď revízie národných účtov v novembri 2006.

Podľa aktualizácie prognózy sa očakáva, že **potenciálny rast** slovenskej ekonomiky dosiahne v horizonte rokov 2006-2008 priemernú úroveň 6,3%. Predpokladá sa, že vysoká dynamika by sa mala v ďalších dvoch rokoch zmierniť; potenciálny rast však bude pravdepodobne naďalej prekračovať 5%. Zdrojom rastu by mala byť hlavne zvyšujúca sa produktivita a zásoba kapitálu, ale aj štrukturálna zamestnanosť. Tieto faktory by mali podporiť žiadaný proces reálnej konvergence.

Odhad medziročného rastu reálneho HDP na rok 2006 predstavuje 6,6% s výhľadom ďalšieho rastu a kulmináciou dynamiky v roku 2007 (až nad úroveň 7%). Potvrdzuje sa, že od roku 2006 by mal byť **ekonomický rast opäť ťahaný kombináciou domáceho a zahraničného dopytu**. Čistý zahraničný obchod s výrobkami a službami by mal v horizonte rokov 2006-2008 prispievať k priemernému 6,4% reálnemu rastu HDP až 1,8 p.b. Po roku 2006 mierne nižší, ale stabilný pozitívny príspevok domáceho dopytu k rastu ekonomiky by mal byť podporený stabilizáciou rastu reálnych miezd, a tým aj spotreby domácností.

Nastúpený trend spomaľovania dynamiky **súkromnej spotreby**¹¹ sa v roku 2006 premietne do miernejšieho, no stále vysokého ročného rastu na úrovni 5,7%. Dôvodom spomalenia budú nielen vyššie spomenuté efekty nasýtenia, ale aj vyššia ako očakávaná inflácia a vyššie úrokové miery. Reálna mzda v roku 2006 vzrastie o 3,1% a do roku 2010 by sa jej rast mohol pohybovať v intervale od 3,6 do 4,0%; v celom sledovanom horizonte by vývoj reálnej mzdy mal teda odrážať rast produktivity práce - neprevyšovať ho a nevytvárať riziko dopytovej inflácie. Rast miezd spolu s pozitívnym vývojom zamestnanosti by tak mal v rokoch 2006-2010 zabezpečiť zvyšovanie súkromnej spotreby na úrovni 4,1 až 5,7% ročne.

Spotreba vlády¹² sa bude naďalej vyvíjať v súlade s plnením hlavných cieľov a opatrení fiškálnej politiky¹³. V dôsledku toho spotreba vlády zostáva najpomalšie rastúcou zložkou

¹¹ konečná spotreba domácností

¹² konečná spotreba verejnej správy

¹³ znižovanie deficitu verejných financií v súlade s Maastrichtskými kritériami a revidovaným Paktom stability a rastu

HDP; v roku 2006 by mala vzrásť o 3,9% a v nasledujúcich rokoch by sa jej rast mal pohybovať na úrovni alebo pod úrovňou 3%.

V dôsledku uplynutia obdobia bohatého na objemné investičné dovozy súvisiace s rozbiehajúcimi sa automobilovými výrobami možno počnúc rokom 2006 očakávať návrat rastu **investícií** k jednociferným tempám. V roku 2006 by tvorba fixného kapitálu mala vzrásť o 8,2% a do roku 2010 by sa jej medziročný rast mohol pohybovať na úrovni 5 až 6%. Skutočný priebeh investícií však bude samozrejme závisieť od časového rozloženia dovozov nových plánovaných investícií a realizovaného konečného termínu spustenia nových výrob.

Zahraničný dopyt po tovaroch a službách bude do veľkej miery ovplyvnený prílevom investícií na Slovensko, zvyšovaním existujúcich exportných kapacít a konkurencieschopnosti SR, ako i silou ekonomického rastu v EÚ. Aktuálne odhady rastu exportu aj importu v rokoch 2006 a 2007 odzrkadľujú vysokú dynamiku v zahraničnom obchode a presahujú 10%. Príspevok čistého exportu k reálnemu rastu HDP by mal byť v horizonte prognózy pozitívny; najvyšší bude pravdepodobne v roku 2007, kedy by bilancia zahraničného obchodu mala prispieť k rastu HDP viac než jednou tretinou.

Rast a príslušné faktory (% , ak nie je uvedené inak)

	2005	2006F	2007F	2008F	2009F	2010F
Rast HDP v stálych trhových cenách	6,1	6,6	7,1	5,5	5,1	5,0
Úroveň HDP v bežných trhových cenách, mld. Sk	1 472,1	1 623,8	1 787,7	1 912,0	2 042,5	2 184,2
Deflátor HDP (medziročný rast)	2,4	3,5	2,8	1,3	1,6	1,9
Zmena CPI (ročný priemer)	2,7	4,5	3,1	2,0	2,4	2,4
Rast zamestnanosti*	1,4	2,0	1,5	0,8	0,8	0,8
Rast produktivity práce**	4,7	4,5	5,5	4,6	4,2	4,1
Dopytové impulzy rastu: percentuálne zmeny v stálych cenách						
1. Výdavky na súkromnú spotrebu	7,0	5,6	5,3	4,4	4,2	4,1
2. Výdavky na spotrebu verejnej správy	0,5	3,9	2,0	3,0	2,8	2,8
3. Hrubá tvorba fixného kapitálu	13,8	8,2	6,0	5,0	5,0	5,5
4. Zmena stavu zásob a čisté nadobudnutie cenností ako % z HDP***	2,4	1,4	0,7	0,7	0,6	0,6
5. Vývoz výrobkov a služieb	13,5	17,6	14,2	8,5	7,3	6,9
6. Dovoz výrobkov a služieb	15,5	15,2	11,2	7,3	6,4	6,3
Príspevky k rastu HDP						
7. Konečný domáci dopyt	7,5	6,1	4,9	4,3	4,1	4,1
8. Zmena stavu zásob a čisté nadobudnutie cenností (= 4)***	0,7	-1,0	-0,6	0,0	-0,1	0,0
9. Saldo zahraničného obchodu s výrobkami a službami	-2,0	1,5	2,7	1,2	1,1	0,8

* Podľa metodiky ESA 95

** Rast HDP na zamestnanú osobu v stálych cenách

*** Vrátane štatistickej diskrepancie

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR
údaje správné novembrovej revízie národných účtov

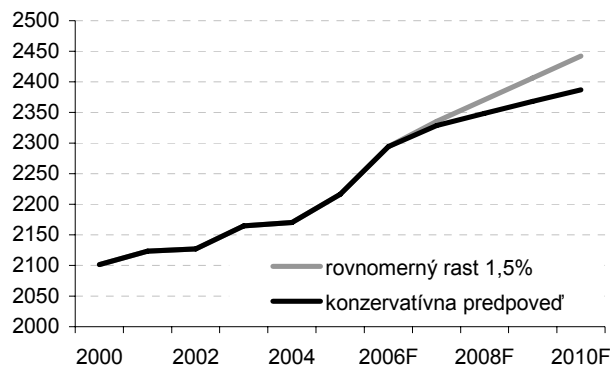
Vývoj na trhu práce

Vysoký rast ekonomiky v roku 2006 prinesie rast **zamestnanosti**, pričom sa počet pracujúcich môže medziročne zvýšiť až o silných 3,5% (podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS)). Zverejnené údaje za prvý polrok 2006 boli veľmi priaznivé (4,1%), a preto sme pristúpili k zvýšeniu prognózy pre celý rok 2006. Z hľadiska postavenia

v zamestnaní, k celkovému rastu výraznejšie prispeli zamestnanci (3,7 p.b.), príspevok podnikateľov (0,4 p.b.) bol oproti minulému roku miernejší. Naďalej pretrváva medziročný pokles zamestnancov vo verejnom sektore (-7%) kompenzovaný rastom zamestnancov v súkromnom sektore (11,8%). V prvom polroku pokračoval silný medziročný rast zamestnancov pracujúcich v zahraničí (28,9%), pričom ich príspevok k celkovému rastu zamestnanosti predstavoval 1,5 p.b. Počet zamestnaných v tuzemsku vzrástol oproti prvému polroku 2005 o 2,7%, a tak k celkovému rastu prispel 2,5 p.b. V ďalších rokoch 2007-2010 sa v scenároch očakáva postupné zmiernovanie rastu počtu pracovníkov v NH, a to na obozretnej úrovni 1,5 - 0,8%. Ide o konzervatívny odhad, ktorý nevytvorí riziká pre plnenie fiškálnych cieľov. V prípade úspešného plnenia zámerov vlády a v oblasti zatraktívňovania podnikateľského prostredia s dôrazom na zaostávajúce regióny, vytvárania nových pracovných miest za súčasného efektívneho pôsobenia politik trhu práce za ostatných nezmenených podmienok (viď. Národný program reforiem SR) by sa mohol rast zamestnanosti udržať medzi 1% až 2% ročne i po roku 2008.

Pracujúci v národnom hospodárstve (v tis. osôb)

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Veľmi priaznivo sa v roku 2006 vyvíja aj **miera nezamestnanosti**. V prvom polroku klesol počet nezamestnaných (podľa metodiky VZPS) medziročne o silných 15,1%, čo znížilo mieru nezamestnanosti na úroveň 14,2%. V porovnaní s prvým polrokom 2005 ide o výrazný pokles o 2,7 p.b., a preto sa upravil aj celoročný odhad miery nezamestnanosti pre rok 2006 na 13,8%, čo predstavuje pokles oproti roku 2005 o 2,3 p.b. Hlavnou zložkou tohto poklesu je samotný rast zamestnanosti spôsobený najmä vyššou tvorbou pracovných miest, čo prispelo k zníženiu miery nezamestnanosti¹⁴ o 2,9 p.b. Miera participácie¹⁵, ktorá by sa nemala zmeniť a mala by ostať podobne ako v roku 2005 na úrovni 69%, sa prejavila na zvýšení miery nezamestnanosti 0,2 percentuálnym bodom (na jednej strane vplyv predčasných odchodov do starobného dôchodku a prísnejších podmienok na evidenciu nezamestnaných, na druhej strane silnejší rast zamestnanosti). Rast počtu populácie v produktívnom veku spomalí pokles miery nezamestnanosti 0,3 percentuálnym bodom.

Očakáva sa, že v ďalšom období bude pokračovať pokles miery nezamestnanosti. Predpokladáme, že v sledovanom období sa miera participácie už ďalej nebude

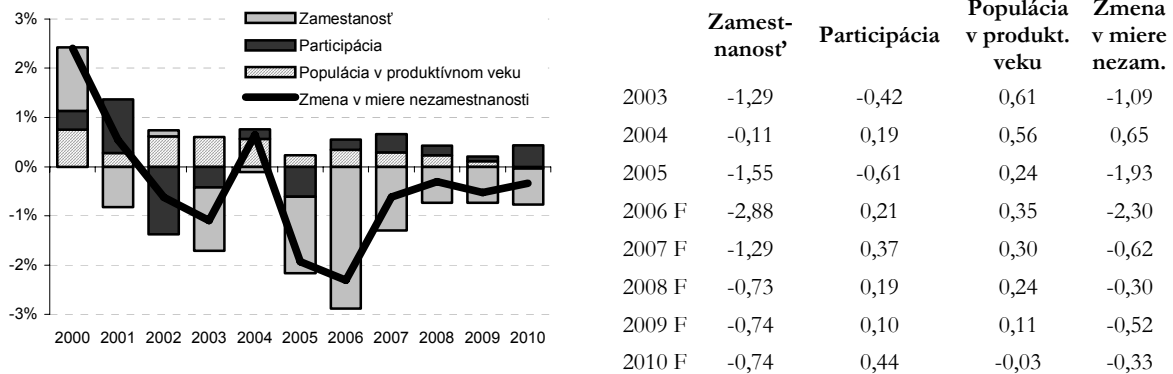
¹⁴ podiel počtu nezamestnaných k počtu ekonomicky aktívnych, t.j. k celkovému počtu zamestnaných aj nezamestnaných

¹⁵ podiel počtu zamestnaných a nezamestnaných vo veku od 15 - 65 rokov k celkovému počtu obyvateľov vo veku od 15 do 65 rokov (populácia v produktívnom veku)

znižovať, rovnako ako aj populácia v produktívnom veku. Tieto zmienené faktory ovplyvnia aj vývoj miery nezamestnanosti a tempo jej znižovania bude v budúcnosti závisieť hlavne od schopnosti ekonomiky generovať nové pracovné miesta. Preto sa odhaduje, že nezamestnanosť podľa výberového zisťovania klesne v roku 2008 na úroveň 12,9% a do roku 2010 pod 12,0%. Podľa národnej metodiky, z hľadiska disponibilného počtu evidovaných nezamestnaných, by mala nezamestnanosť do roku 2010 klesnúť cca na úroveň 9%.

Príspevky jednotlivých faktorov na zmenu miery nezamestnanosti (v p.b.)

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Priemerná nominálna **mesačná mzda** v národnom hospodárstve (NH) medziročne vzrástla v 1. polroku 2006 o 8,0%¹⁶. Vyšší medziročný rast miery inflácie bol hlavným dôvodom pomalšieho rastu reálnej mzdy, ktorá vzrástla oproti rovnakému obdobiu 2005 o 3,3%. Mesačné indikátory potvrdzujú očakávané postupné zmierňovanie dynamiky rastu nominálnej mzdy; za rok 2006 by sa tak mohla mzda zvýšiť v priemere o 7,8%. Z dôvodu vyššej miery inflácie by miera rastu reálnych miezd v roku 2006 mohla dosiahnuť úroveň 3,1%. Vzhľadom na relatívne nízku infláciu v ďalších rokoch a prevládajúci mechanizmus pri kolektívnom vyjednávaní miezd podľa minulej inflácie sa do konca sledovaného horizontu očakáva rast nominálnych miezd na nižšej úrovni, okolo 6,0 – 7,1%. V závislosti od vývoja spotrebiteľských cien by mohla reálna mzda v ostatných rokoch rásť v priemere o 3,7%.

Inflácia

V roku 2006 sa potvrdili očakávania týkajúce sa dočasného zrýchlenia spotrebiteľskej inflácie v dôsledku rýchlejšieho rastu svetových cien ropy, energií, následne regulovaných cien v SR a cien komodít spätých s rastom cien ropy. Avšak, citlivosť inflácie v SR na vývoj cien ropy sa prejavila vo väčšom rozsahu ako sa pôvodne predpokladalo. V porovnaní s výhľadom z predchádzajúceho Konvergenčného programu sa celková inflácia (HICP) v tomto roku zrýchli približne o 1 p.b. a dosiahne 4,4% (podľa CPI 4,5%).

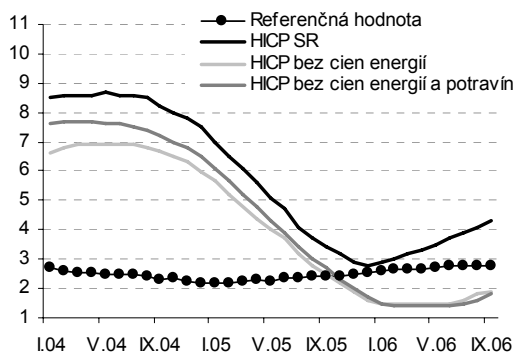
Uplynulý vývoj teda naznačuje, že vonkajšie faktory, na ktoré menová politika nemá vplyv a ktoré sú zaradené medzi výnimky z plnenia inflačného cieľa, sú hlavnou príčinou inflácie v SR a spôsobujú jej celkový nákladový charakter. Dôkazom je fakt, že ceny energií v roku

¹⁶ od roku 2006 priemerná mzda za národné hospodárstvo zahŕňa príjmy ozbrojených zložiek, indexy sú počítané z porovnateľných údajov

2006 vysvetľujú až 2,4 p.b. z celkového 4,5%-ného rastu CPI. Do konca roka však očakávame, že sa pôsobením základného efektu tento vplyv zníži o takmer 1 p.b., a to aj napriek tomu, že si vývoj na trhoch s ropou už vyžiadal ďalšie zvyšovanie cien plynu a tepelnej energie pre domácnosti, ktoré regulačný úrad schválil¹⁷.

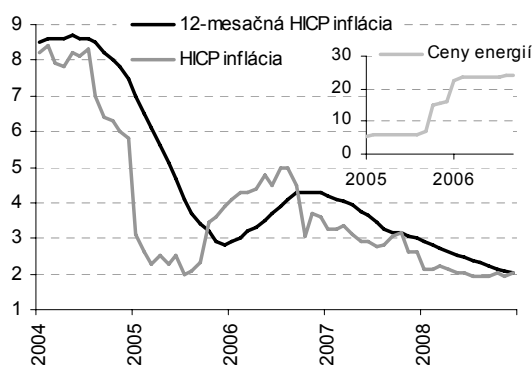
Maastrichtské kritérium cenovej stability

Poznámka: Medziročné zmeny v %, 12 mesačné kľzavé priemery

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat, Ministerstvo financií SR

Strednodobý výhľad inflácie

Poznámka: Zmeny cien energií k dec2004, inak medziročné zmeny v %

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V dôsledku nákladovej inflácie sa po technickej stránke (t.j. vrátane faktorov vyňatých z inflačného cieľa) ani v roku 2006 nepodarí NBS splniť inflačný cieľ. Celková HICP inflácia by tak v dôsledku týchto exogénnych faktorov presiahla na konci roka inflačný cieľ NBS o viac ako 1,5 p.b. Skutočnosť však bude závisieť od vývoja cien pohonných hmôt, prípadne aj cien potravín v zostávajúcich mesiacoch. V súčasnosti nemožno vylúčiť, že sa miera celkovej inflácie ešte na záver roka ďalej spomalí vplyvom cien pohonných hmôt, ktoré v zásade promptne reagujú na ceny ropy vychádzajúce z náhle priaznivých očakávaní na trhoch s ropou a jej produktmi.

Napriek tomu, že svetové ceny ropy v poslednom období poklesli, naďalej možno považovať ceny ropy za vážne globálne riziko inflačného vývoja v strednodobom horizonte, a to najmä pre krajiny s vysokým dovozom energií, akou je aj SR. Efekt zvyšovania regulovaných cien plynu a tepelnej energie v SR realizované v poslednom štvrtroku 2006 sa preniesie predovšetkým do budúceho roku, čím sa priemerná inflácia zrýchli o cca 0,4 p.b. (0,5 p.b. podľa HICP). Tento vplyv nemožno považovať za definitívny, ak by na medzinárodných trhoch opäť prevládol trend rastúcich cien ropy.

Prognózy inflácie Ministerstva financií SR

	2004	2005	2006F	2007F	2008F	2009F	2010F
CPI (priemer roka)	7,5	2,7	4,5	3,1	2,0	2,4	2,4
HICP (priemer roka)	7,5	2,8	4,4	3,1	2,0	2,4	2,4
CPI (koniec roka)	5,9	3,7	4,1	2,6	2,0	2,2	2,2
HICP (koniec roka)	5,8	3,9	4,0	2,4	2,0	2,2	2,2

Zdroj: Ministerstvo financií SR

¹⁷ Ďalšie zvyšovanie vychádza z celkového vývoja cien ropy v tomto roku, teda aj po zohľadnení prechodného poklesu cien ropy ku koncu tretieho štvrtroka.

Regulované ceny, hlavne ceny energií, môžu tak v roku 2007 opäť vyvolať väčšie inflačné tlaky ako sa pôvodne v predchádzajúcom programe očakávalo. V nákladovej inflácii sa teraz premietnu v prvom rade ceny elektrickej energie, ktoré sa môžu začiatkom budúceho roka zvýšiť približne o 10%. Ceny tepelnej energie a najmä plynu taktiež môžu v závislosti od nasledujúceho vývoja cien ropy ešte prispieť k vyššej celkovej inflácii. Preto sa prognózy uvádzané v aktualizácii Konvergenčného programu zakladajú na konzervatívnejších predpokladoch o úpravách regulovaných cien energií v januári 2007 (približne 5,3%-ný nárast¹⁸), ktoré zodpovedajú očakávanému miernemu nárastu cien ropy v budúcom roku. Súčasne však existuje aj pozitívne riziko, že sa ceny ropy v budúcom roku nebudú výraznejšie zvyšovať, prípadne sa môžu vyvíjať vplyvom spomalenia rastu svetovej ekonomiky priaznivejšie ako v tomto roku. Znamená to, že v tomto prípade by sa nákladová inflácia mohla spomaliť výraznejšie, ako je uvedené v prognóze.

Zároveň sa očakáva, že sa inflácia v sektore služieb nebude výraznejšie zvyšovať a sekundárne nákladové efekty cien energií zostanú naďalej tlmené. Rast miezd v odvetviach poskytujúcich služby môže síce predstavovať určité riziko, avšak predpokladáme, že podobne ako doteraz reálne jednotkové mzdové náklady (ULC) nebudú vážnejšie ohrozovať inflačný vývoj.

Podobne ako v prípade cien ropy, aj pri odhade vývoja cien potravín je predkladaná prognóza konzervatívnejšia. Neočakáva sa, že spotrebiteľské ceny potravín budú rásť pomalšie v roku 2007 ako v tomto roku. Predovšetkým v dôsledku bazického efektu by inflácia potravín mala dosiahnuť približne 2,8%¹⁹.

Na druhej strane sa očakáva, že v cenách obchodovateľných tovarov sa bude naďalej premietiť nízka importovaná inflácia. Zároveň by mal rast reálnej produktivity práce²⁰ hlavne v obchodovateľnom sektore zotrvať vo výraznejšom predstihu oproti rastu reálnych miezd, čo by taktiež prispievalo k priaznivému vývoju cien obchodovateľných tovarov a následne spomaleniu celkovej inflácie.

V roku 2008 by mala byť dynamika rastu spotrebiteľských cien ďalej ovplyvňovaná najmä vývojom cien obchodovateľných tovarov a trhových služieb, čím by sa celková inflácia spomalila a priblížila k jadrovej inflácii, a tak koncom roka 2007 a v roku 2008 by plnenie Maastrichtského kritéria v cenovej oblasti nemalo byť ohrozené.

Keďže v ďalších rokoch naďalej očakávame pozitívny vývoj reálnej produktivity práce a miezd, ako aj vysokú konkurenciu na zahraničných trhoch, nepredpokladáme ani výraznejšie zvýšenie inflácie po prijatí eura, ktoré v danej situácii nastalo v niektorých iných krajinách. Očakávame väčší vplyv jednotkových pracovných nákladov na cenovú hladinu.

K vyššej inflácii môže v budúcnosti tiež viesť reálna konvergencia prostredníctvom tzv. Balassa-Samuelsonovho (B-S) efektu. V súčasnosti tento efekt odhadujeme v rozsahu cca 1 p.b. Podrobnejšie analýzy však naznačujú, že medzi niektorými neobchodovateľnými tovarmi a službami, kde sú zastúpené aj ceny energií, môže byť vplyv rastu cien ropy väčší

¹⁸ Priemerná medzimesačná zmena cien plynu, tepelnej a elektrickej energie, z ktorej vychádza oficiálna prognóza MF SR na rok 2007, ktorá je súčasťou makroekonomických východísk štátneho rozpočtu.

¹⁹ Ide o rovnaký odhad priemerného ročného rastu cien potravín podľa CPI aj HICP, nakoľko váhy potravín sú v oboch spotrebných košoch takmer totožné.

²⁰ Produktivita práce je definovaná ako podiel HDP v stálych cenách na zamestnanca.

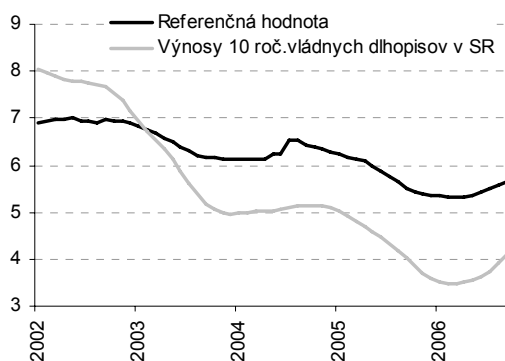

než vplyv miezd, ktorý sa prenáša z odvetví s vyššou produktivitou. Preto nepredpokladáme silnejší B-S efekt.

Úrokové miery

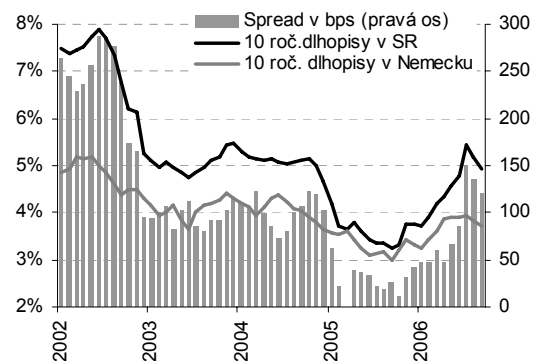
Vývoj inflácie i jej faktorov v priebehu roka a s ním spojené riziká prípadných silnejších sekundárnych nákladových efektov si vyžiadali postupné sprísňovanie menovej politiky. NBS pristúpila viackrát v tomto roku k zvyšovaniu úrokových sadzieb. Základnú úrokovú sadzbu tým posunula z úrovne 3,0% na 4,75% p.a. Tiež na dlhom konci výnosovej krivky vzrástli výnosy 10-ročných štátnych dlhopisov o viac ako 100 bázických bodov. Príčinou je na jednej strane rast dlhodobých sadzieb vo svete, predovšetkým v Eurozóne a USA, a na druhej strane zvýšenie rizikovej prirážky na slovenské dlhopisy, ktoré donedávna odrážalo ekonomickú neistotu na finančných trhoch, vynárajúcu sa štandardne v súvislosti s parlamentnými voľbami, ako aj s politickým dňaním v celom stredoeurópskom regióne. Napriek tomu Maastrichtské kritérium pre úrokové sadzby SR plní, s čím by nemal byť problém ani v strednodobom horizonte. Očakávame, že v ďalšom období by sa dlhodobé sadzby mohli pohybovať na súčasných úrovniach v súlade s dlhodobými výnosmi v Eurozóne. Prípadný pokles výnosov 10-ročných štátnych dlhopisov je do určitej miery limitovaný likvidným rizikom a tiež tým, že sa v blízkej budúcnosti neočakáva výraznejší obrat (uvoľnenie) vo výkone menovej politiky.

Dlhodobé úrokové sadzby (%)

Zdroj: Eurostat, Reuters

Konvergenca úrokových sadzieb (%)

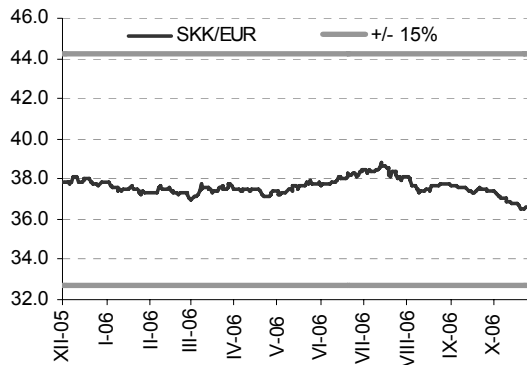
Zdroj: Eurostat

Výmenný kurz

Od vstupu SR do kurzového režimu ERM II sa výmenný kurz slovenskej koruny pohyboval prevažne v apreciačnej časti fluktuáčného pásma, pričom začiatkom posledného štvrťroka 2006 dosiahla koruna historicky najsilnejšie hodnoty. Uprostred roka bol síce vývoj na devízovom trhu poznačený depreciáciou v dôsledku politických udalostí a vývoja okolitých mien v regióne, koruna však potom apreciovala, hlavne v reálnom vyjadrení.

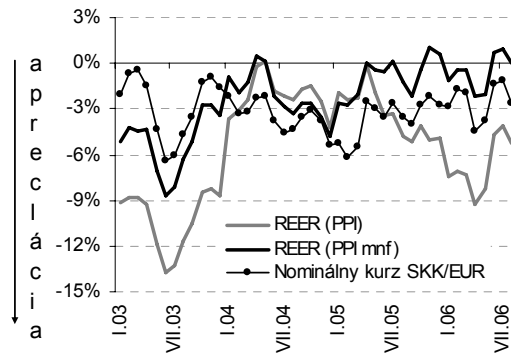

Vývoj výmenného kurzu SKK/EUR v ERM II

Zdroj: NBS

Vývoj reálneho kurzu SKK/EUR

Poznámka: Medziročné zmeny

Zdroj: NBS, Reuters,
Ministerstvo financií SR

Pre nasledujúci vývoj devízového trhu budú rozhodujúce všetky okolnosti týkajúce sa výhľadu ekonomiky SR, predovšetkým z hľadiska možnosti prijať euro v roku 2009. V súčasnosti prevládajú na finančných trhoch očakávania, že tento cieľ je dosiahnuteľný, nakoľko je menová aj fiškálna politika disciplinovaná a prioritne orientovaná na splnenie Maastrichtských kritérií. Prílev priamych zahraničných investícií a rast produktivity by k tomu mal prispievať, avšak všeobecným vonkajším rizikom bude naďalej vývoj na okolitých devízových trhoch.

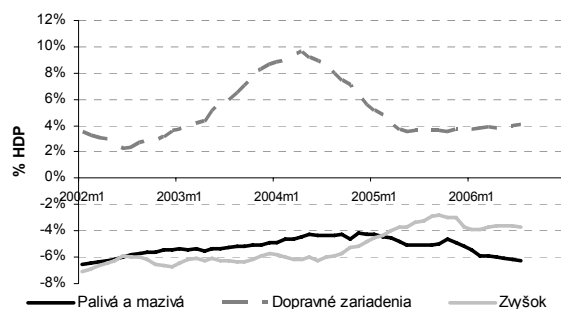
II.4. Vonkajšia bilancia

Predikcia **obchodnej bilancie** na roky 2006 až 2010 je aktualizovaná v nadväznosti na jej vývoj za osem mesiacov roka 2006 a v súlade s aktualizáciou predikcie domáceho dopytu a potenciálne možného zahraničného dopytu zo strany dôležitých obchodných partnerov SR. Aktualizácia potvrdzuje pôvodné predpoklady o výraznom zlepšení obchodnej bilancie do roku 2010.

V zhode s pôvodne predpokladaným trendom bola bilancia zahraničného obchodu od začiatku roka 2006 horšia v porovnaní s rokom 2005, pričom sa pomerne prekvapivo podstatne zvýšil celkový obrat (rast vývozu aj dovozu). Zhoršenie vývoja bilancie však prekročilo pôvodné predstavy. V roku 2005 bol od januára do augusta dosiahnutý deficit 36,5 mld. Sk, pričom v rovnakom období roku 2006 až 56,9 mld. Sk. Vo zvyšných mesiacoch roka sa však očakáva zlepšenie v zahraničnom obchode, jednak pod vplyvom spomalenia nárastu dovozu palív a investičných tovarov a zároveň oživením exportu automobilového priemyslu. Deficit zahraničného obchodu za celý rok 2006 sa tak priblíži minuloročnému, nemal by ho výrazne prekročiť. V ďalších rokoch sa očakáva postupné zvyšovanie podielu exportu na tvorbe HDP a tiež výrazné zlepšovanie bilancie, ktorá by mala v strednodobom horizonte smerovať k takmer vyrovnanej pozícii. Do roku 2008 sa očakáva pokles deficitu obchodnej bilancie na úroveň 1,3% HDP a v roku 2010 až na 0,7% HDP. Očakávaný pozitívny vývoj by mal reflektovať rastúci export nielen v automobilovom sektore, ale aj v iných, najmä v elektrotechnickom a kovospracujúcom priemysle. Aktuálne číselné odhady zahraničného obchodu sa mierne upravili, avšak hlavné faktory vplyvu, uvedené v predchádzajúcej aktualizácii Konvergenčného programu, zostávajú zachované.

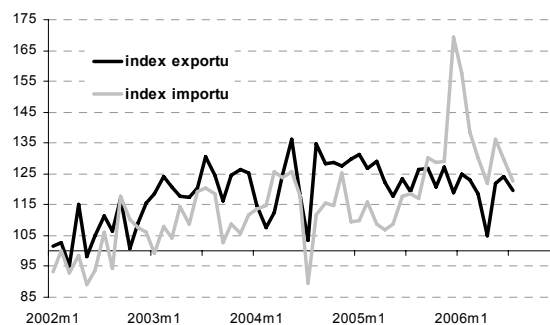

12M kumulatívne čisté exporty vybraných
tovarových kategórií (%HDP) *)

*) 12 mesačné Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Medziročný index vývozu a dovozu investičných
tovarov okrem dopravných zariadení

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Pozitívne očakávania vo vývoji **bilancie služieb** sa pretavili do projekcie mierneho zvýšenia jej prebytku v nasledujúcich rokoch. Aktualizácia prognózy **bilancie výnosov** na rok 2006 zahŕňa zvýšený odlev prostriedkov prostredníctvom vyplatenia dividend priamym zahraničným investorom a spresnenie vplyvu metodickej zmeny zavedenej v roku 2005 (zahnutia reinvestovaného zisku do platieb a zahrnutia hrubých príjmov pracovníkov SR pracujúcich v zahraničí do inkás bilancie výnosov). Zmena v prognóze **bežných transferov** zohľadňuje konkrétnejšiu predstavu o toku príspevkov do rozpočtu EÚ a príjmov z neho a takisto miernu zmenu v očakávaniach rastu ekonomiky v nasledujúcich rokoch.

Vývoj bežného účtu platobnej bilancie a jeho zložiek (% HDP)

	2004	2005	2006F	2007F	2008F	2009F	2010F
Obchodná bilancia	-3,7	-5,2	-4,6	-1,8	-1,3	-0,9	-0,7
Vývoz	65,7	67,5	75,2	79,5	81,1	82,1	83,1
Dovoz	69,4	72,7	79,8	81,3	82,3	83,0	83,7
Bilancia služieb	0,6	0,7	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
Bilancia výnosov	-1,0	-4,2	-3,9	-3,7	-3,6	-3,4	-3,3
Bežné transfery	0,4	0,0	0,7	1,0	1,0	1,1	1,1
Bežný účet	-3,6	-8,6	-6,9	-3,5	-2,8	-2,3	-1,9

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Aktualizovaný odhad salda **bežného účtu platobnej bilancie (BÚ)** bol upravený najmä v nadväznosti na vývoj deficitu v zahraničnom obchode²¹ a deficitu bilancie výnosov, a to na 6,9% v roku 2006 a na 3,5% HDP v roku 2007. Očakáva sa však, že deficit bude bezpečne krytý prebytkom finančného účtu, založeným predovšetkým na príleve priamych zahraničných investícií (PZI). Prílev PZI do SR (majetková účasť a reinvestovaný zisk), ktorý je hlavným impulzom rastu potenciálneho produktu, by mal kulminovať v roku 2006 na úrovni takmer 6% HDP, v ďalších rokoch pravdepodobne neprevýši úroveň 5% HDP. Po roku 2006 by sa mala bilancia zlepšovať aj vplyvom prebytku bilancie služieb a príspevkov z EÚ cez bežné transfery; v rokoch 2009 – 2010 sa môže deficit bežného účtu pohybovať na úrovni okolo 2% HDP.

²¹ bilancia BÚ v prvom a druhom kvartáli 2006 dosiahla schodok na úrovni 7,4% resp. 8,7% z HDP v zodpovedajúcich kvartáloch

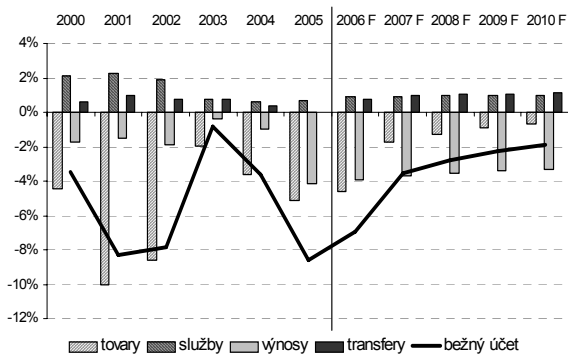

Možné riziko pre načrtnutý vývoj bežného účtu platobnej bilancie SR však môže predstavovať napríklad vývoj ceny ropy, vývoj spotreby domácností, príp. vývoj exportu jednotlivých odvetví slovenského priemyslu. Váhu rizika možno posúdiť prostredníctvom citlivosti deficitu na relevantné zmeny. Predpokladá sa, že zvýšenie rastu **spotreby domácností** teoreticky o 1 p.b. by mohlo v roku 2007 spôsobiť zhoršenie ročnej obchodnej bilancie o 0,17% HDP. Prípadné zvýšenie priemernej **ceny ropy** teoreticky o 10 USD za barel by sa podpísalo na zhoršení obchodnej bilancie o cca 0,23% HDP. Čo sa týka prognóz **vývozu automobilového priemyslu**, naďalej sa používa konzervatívny predpoklad pomerne vysokej importnej náročnosti (85%), založený na priemernej pridanej hodnote v odvetví výroba automobilov. Pokiaľ by v ďalších rokoch došlo k lepšiemu zapojeniu slovenských firiem do výrobného procesu a importná náročnosť by poklesla napr. na 75%, na obchodnej bilancii by sa to pozitívne prejavilo zlepšením až do 1% HDP.

Podľa odhadu Medzinárodného menového fondu výška **udržateľného deficitu bežného účtu** platobnej bilancie SR sa pohybuje okolo 6% HDP. Keďže po jeho dočasnom prekročení v rokoch 2005 a 2006 by malo v roku 2007 dôjsť k jeho rapídному zlepšeniu, výška deficitu by sa tak mala vrátiť hlboko do pásma udržateľnosti, ktoré by následne malo byť minimálne v strednodobom horizonte zachované. Počnúc rokom 2007 bude existovať hlavne vďaka stabilnému prílevu PZI a príspevkov z EÚ dostatočne široké a každoročne sa zväčšujúce pásmo medzi očakávaným a medzným udržateľným deficitom bežného účtu.

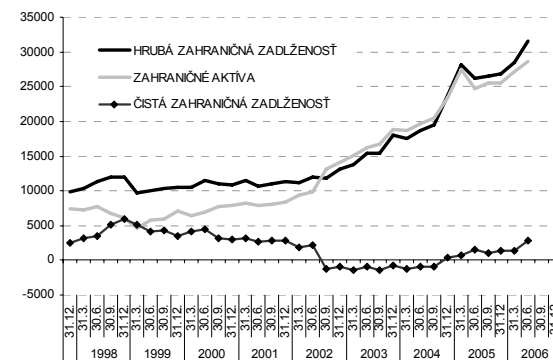
Saldo priamych zahraničných investícií (majetková účasť a reinvestovaný zisk) v SR v 1. polroku 2006 dosiahlo 55,5 mld. Sk. V porovnaní s rokom 2005 mal rok 2006 podstatne lepší štart, a to i napriek niektorým obmedzeniam (spojenými s predvolebným obdobím) týkajúcich sa najmä predaja pôdy zahraničným investorom. Z uvedenej sumy predstavoval reinvestovaný zisk približne 17,5 mld. Sk. V nasledujúcich rokoch sa predpokladá stabilný prílev tzv. „greenfield“ PZI, ktorý, či už priamo alebo nepriamo, súvisí hlavne s výrobou významných automobiliek na Slovensku, ale aj so vstupom zahraničných investorov do iných odvetví (elektrotechnika, spracovanie kovov, drevársky a papierenský priemysel). Vplyv na výšku PZI však bude mať zároveň aj úspešné dokončenie plánovaných projektov investorov už dlhšie pôsobiacich v SR (rozširovanie výroby). Tieto investície budú v strednodobom horizonte prispievať k rastu produktivity práce, a tým aj k udržaniu vysokej konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky.

Projekcia strednodobého vývoja bilancie jednotlivých zložiek bežného účtu platobnej bilancie SR (% HDP)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vývoj zahraničnej zadlženosti SR (v mil. USD)

Zdroj: NBS, Ministerstvo financií SR

Celkový hrubý zahraničný dlh k 30.6.2006 dosiahol 31,5 mld. USD a v pomere k HDP mierne stúpol na cca 61% HDP (k 30.6.2005 tvoril 57,5% HDP). Krátkodobý dlh z toho predstavoval 51,3%, t.j. veľmi mierne prevyšoval stav dlhodobých záväzkov. Pod medziročný nárast hrubého dlhu v objeme 5,3 mld. USD sa podpísali všetky sektory hospodárstva SR. Stáli za ním hlavne medzipodnikové pôžičky zo zahraničia (nárast o 2,2 mld. USD), emisia vládnych dlhopisov (1,0 mld. USD), komerčné banky (0,74 mld. USD) a ostatné sektory (1,15 mld. USD). Podiel celkového hrubého zahraničného dlhu na obyvateľa SR tak dosiahol ku koncu júna 5 856 USD. Vhodnejším kritériom na určenie medzinárodnej pozície krajiny je však **čistá zahraničná zadlženosť**²². Keďže aktíva dosiahli k 30.6.2006 objem 28,65 mld. USD, čistá zahraničná zadlženosť predstavovala dlžnícku pozíciu 2,85 mld. USD (5,5% z HDP); od 1. kvartálu 2006 síce mierne stúpila, no pre makroekonomickú stabilitu SR naďalej nepredstavuje riziko.

Celkové devízové rezervy NBS sa v roku 2006 vyvíjajú, podobne ako v roku 2005, pomerne nerovnomerným tempom. Ich úroveň kulminovala v máji 2006, keď dosiahla až 17,44 mld. USD, do polovice októbra 2006 sa znížili na 13,1 mld. USD. Na tomto výraznom poklese sa podieľal štandardný fenomén - vývoj na devízovom trhu pred a po parlamentných voľbách, kedy NBS viackrát intervenovala v prospech koruny. Pokrytie dovozov tým pádom pokleslo, devízové rezervy v októbri 2006 pokrývali dovoz tovarov a služieb do výšky približne 3,35-násobku mesiaca.

II.5. Riziká prognózy

Pri tvorbe prognóz ekonomiky uplatňuje SR zväčša konzervatívny prístup. Z tohto titulu je v prezentovanej prognóze pravdepodobne viac pozitívnych ako negatívnych rizík. **Pozitívne riziká** pre prognózovaný rast ekonomiky možno čakať najmä v troch oblastiach: trh práce, zahraničný obchod a EÚ fondy, pričom podľa posledných signálov aj úroveň miery inflácie v roku 2007 môže byť nižšia z titulu nižšej úrovne regulovaných cien energií ako sa predpokladá v základnom scenári. Na trhu práce môže dôjsť k mierne vyššiemu rastu zamestnanosti a nominálnych miezd, bez negatívneho vplyvu na produktivitu práce a infláciu. Výraznejší než očakávaný efekt automobilovej výroby môže zvýšiť rast HDP v roku 2006, pričom by však nedošlo k oslabeniu rastu v nasledujúcich rokoch. Dôvodom takého vývoja môže byť celkovo vyšší efekt spustenia automobilových výrobní na HDP, ako sme predpokladali, ale aj vyššia angažovanosť slovenských firiem na finálnej produkcii (nižšia importná náročnosť výroby). Od nasledujúceho roku pribúdajú očakávania aj v iných sektoroch priemyselnej výroby a zlepšenie bilancie služieb môže nastať vplyvom budovania outsourcových centier veľkých zahraničných spoločností na Slovensku. Treťou oblasťou, kde je možno očakávať pozitívne prekvapenie, sú EÚ fondy, ktoré so sebou môžu priniesť viac pracovných miest v sektore služieb a väčší rast produktivity práce.

Prognóza má samozrejme aj svoje **negatívne riziká**, hoci sú v maximálnej miere minimalizované. Niektorým potenciálnym negatívnym rizikám sa podrobnejšie venuje časť IV., kde sa za pomoci makroekonomického modelu simuluje ich dosah na ekonomiku a verejné financie. Medzi hlavné riziká patrí predovšetkým rast cien ropy a s ním spojené primárne i sekundárne vplyvy na rast cenovej hladiny, ako aj následná potreba rýchlejšieho zvyšovania úrokových sadzieb s negatívnym vplyvom na verejné financie a dynamiku ekonomiky. Pre vývoj úrokových sadzieb a cien ropy sa v základnom scenári použili čisto

²² Získa sa odpočítaním zahraničných aktív od hrubej zahraničnej zadlženosti.

technické predpoklady, a preto ich skutočný vývoj môže byť odlišný. Keďže slovenská ekonomika je veľmi otvorená, možný horší vývoj externého prostredia sa tiež môže do určitej miery prejavíť na raste slovenského HDP. Aj keď spomenuté negatívne riziká v žiadnom prípade nie sú podcenené, ich výskyt by nemal vážnejšie ohroziť vnútornú alebo externú rovnováhu.

Hlavné smery prognózovaného vývoja ekonomiky SR potvrdzujú aj projekcie Európskej komisie:

Porovnanie prognóz MF SR a Európskej komisie			
	2006F	2007F	2008F
Rast HDP (%)			
MF SR	6,6	7,1	5,5
EK	6,7	7,2	5,7
Rast zamestnanosti (ESA 95, %)			
MF SR	2,0	1,1	0,8
EK	2,6	1,5	0,9
Rast HICP (priemer, %)			
MF SR	4,4	3,1	2,0
EK	4,5	3,4	2,5
Deficit bežného účtu (% z HDP)			
MF SR	6,9	3,5	2,8
EK	7,8	4,8	3,4

*Zdroj: Ministerstvo financií SR,
EK, jesenná prognóza 2006*

III. POZÍCIA VEREJNÝCH FINANCIÍ

III.1. Ciele a stratégia politiky

V tejto časti sú definované strednodobé, ako aj dlhodobé fiškálne ciele vlády a politické opatrenia, ktoré by mali viesť k ich naplneniu. Hlavným posolstvom je, že nová vláda nemení hlavné fiškálne ciele v oblasti konsolidácie verejných financií, ktoré na Slovensku ostávajú prakticky nezmenené od roku 2004. Naplnenie strednodobých cieľov bude vyžadovať len malé úpravy daňovej legislatívy ešte v roku 2006 a naplnenie dlhodobých cieľov si vyžaduje dodatočné politické opatrenia, ktoré sú v tomto materiáli načrtnuté. Konsolidačné úsilie vlády bude v nasledujúcom období primerané vzhľadom na stanovené fiškálne ciele, zároveň však vytvára priestor pre realizáciu hospodárskej politiky novej vlády. Z hľadiska filozofie politiky je to snaha urobiť ekonomický systém viac solidárnejší a sociálne spravodlivejší. Z hľadiska rozpočtu budú väčšími prioritami oblasť školstva, zdravotníctva a poľnohospodárstva. Všetky priority hospodárskej politiky však budú rámcované strednodobými a dlhodobými fiškálnymi cieľmi.

Stratégia fiškálnej politiky je rámcovaná dvomi konkrétnymi cieľmi vlády. **Prvým základným fiškálnym cieľom je znížiť deficit verejnej správy vrátane nákladov dôchodkovej reformy pod 3% HDP v roku 2007 a splniť tak kritérium pre vstup do eurozóny. Druhým základným cieľom je do roku 2010 znížiť cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP.** Táto hodnota je v súlade s rozpätím, ktoré je Európskou komisiou odporúčané Slovensku pre stanovenie strednodobého cieľa v rámci revidovaného Paktu stability a rastu. Ak sa prijmú potrebné opatrenia, podľa analýz Ministerstva financií SR sa tým súčasne vytvoria podmienky na **dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií.**

Konsolidačné úsilie vlády v rokoch 2005 až 2009 (ESA95, % HDP)

	2005	2006E	2007B	2008B	2009B
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
2. Jednorazové efekty	0,8	-0,1	0,0	0,0	0,0
3. Cyklická zložka	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
4. Cyklicky upravené saldo bez jednorazových efektov (MTO) (1+2-3)	-2,3	-3,8	-3,0	-2,5	-1,9
5. Vplyv zavedenia 2.pilieru dôchodkového systému	0,6	1,1	1,1	1,2	1,2
6. Upravené saldo o 2.pilier (4+5)	-1,7	-2,6	-1,9	-1,3	-0,7
7. Platené úroky	1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
8. Upravené primárne saldo (6+7)	0,1	-0,8	0,1	0,6	1,0
9. Konsolidačné úsilie (medziročná zmena upraveného salda(6))	1,3	-1,0	0,7	0,6	0,6

(+) reštrikcia, (-) expanzia

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Prvý cieľ je motivovaný spoločným úsilím vlády a NBS splniť maastrichtské konvergenčné kritériá v roku 2007 a prijať spoločnú menu euro v roku 2009. Strednodobé ciele vlády sú definované v trojročnom Rozpočte verejnej správy na roky 2007–2009, majú teda záväzný charakter. Rozpočet na rok 2007 stanovuje deficit na úrovni 2,9% HDP, čo vytvára potrebnú rezervu voči prípadným negatívnym rizikám, ktoré by mohli ohroziť splnenie maastrichtského kritéria v oblasti deficitu. Rozpočet je zostavený výhradne na základe platného legislatívneho rámca a vládou odsúhlasených budúcich legislatívnych zmien.

V prípadoch, keď sa uvažuje s budúcimi úpravami legislatívy, tieto sú v rozpočte popísané a explicitne je kvantifikovaný ich dopad na príjmy a výdavky rozpočtu. Rozpočet verejnej správy na roky 2007-2009 počíta len s miernymi úpravami daňovej legislatívy, ktoré budú schválené ešte v roku 2006. Charakteristika a dopad týchto zmien na rozpočet je uvedený v časti o kvalite verejných financií.

Druhým základným cieľom je do roku 2010 znížiť cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP. Cieľ zabezpečenia dlhodobej udržateľnosti verejných financií bol takisto formulovaný už v prvom Konvergenčnom programe Slovenska z mája 2004.

Tento cieľ siaha za časový horizont daný schváleným rozpočtom. Jeho dosiahnutie je podmienené prijatím opatrení po roku 2010 nad rámec v súčasnosti platnej legislatívy. Ministerstvo financií SR počíta s troma skupinami opatrení. Potrebné opatrenia v sebe zahŕňajú parametrické zmeny dôchodkového systému, dodatočné konsolidačné úsilie v roku 2010 na úrovni 1,0% HDP a také nastavenia politík, ktoré v budúcnosti zabezpečia zvyšovanie verejných výdavkov v súlade s rastom ekonomiky.

Prvou skupinou opatrení sú konkrétne **parametrické úpravy v dôchodkovom systéme**. Ide napríklad o prechod na každoročnú úpravu výšky dôchodkov (starobné, invalidné, pozostalostné) o mieru inflácie²³. Hoci tieto opatrenia nie sú momentálne ešte v platnosti, boli explicitne spomínané pri koncipovaní reformy dôchodkového systému a v budúcnosti sa s nimi všeobecne ráta. Tieto opatrenia sú explicitne uvedené v tomto i predchádzajúcich programoch. Na druhej strane je z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií dôležité, že Slovensko bude od roku 2007 vykazovať primárny prebytok cyklicky upraveného salda verejnej správy očisteného o jednorazové efekty a náklady na 2. pilier dôchodkového systému.

Druhá skupina opatrení sa týka strednodobej konsolidácie rozpočtu. Cieľom je zníženie cyklicky upraveného deficitu verejnej správy očisteného o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP v roku 2010. To si bude vyžadovať **konsolidačné úsilie v roku 2010 na úrovni 1,0% HDP**. To je zhruba o polovicu vyššie úsilie, ako vláda plánuje (rozpočtuje) na najbližšie tri roky. V tomto smere sa v budúcnosti vláda môže rozhodnúť rozložiť konsolidačné úsilie rovnomernejšie v nasledujúcich rokoch alebo pripraviť štrukturálnu reformu, ktorá by v danom roku implementácie a s dlhodobým účinkom odbremenila verejné financie. Je však veľmi pravdepodobné, že pri pokračujúcom priaznivom ekonomickom vývoji nebude výraznejšie dodatočné konsolidačné úsilie nutné. Ako ilustruje nasledujúca tabuľka, v uplynulých štyroch rokoch (vrátane roka 2006) skončil skutočný deficit verejnej správy očistený o nepredvídané jednorazové efekty vždy výrazne lepšie, ako sa rozpočtovalo. V konečnom dôsledku preto možno bude postačujúce v nasledujúcich rokoch prehodnotiť rozpočtové ciele v zmysle zakomponovania posledného vývoja vo verejných financiách.

Deficit verejnej správy (ESA95, %HDP)	2003	2004	2005	2006
Rozpočet	-5,0	-4,0	-3,8	-4,2
Skutočnosť*	-3,4	-3,0	-2,3	-3,8**

* v rokoch 2003-2006 skutočnosť bez jednorazových efektov

Zdroj: Ministerstvo financií SR

** aktuálny odhad bez jednorazových efektov

²³ bližšie v kapitole o udržateľnosti verejných financií

Tretia skupina opatrení súvisí s potrebnými zmenami v oblasti štrukturálnych politík. Ide o **nastavenie politík, ktoré pri predpoklade nezvyšovania daňového zaťaženia v budúcnosti zabezpečia zvyšovanie verejných výdavkov v súlade s rastom ekonomiky**. To znamená také zavŕšenie štrukturálnych reforiem, ktoré by po roku 2010 nezakladalo automatické predpoklady pre budúci rast verejných výdavkov nad úroveň rastu verejných príjmov s výnimkou efektov starnutia populácie. Tým by mali byť naplnené predpoklady pre udržanie výšky hrubého verejného dlhu pod úrovňou 60% HDP do roku 2080. Je potrebné zdôrazniť, že túto skupinu opatrení sa darí od roku 2003 vrátane obdobia daného aktuálnym rozpočtom plniť. Dokumentuje to najmä fakt, že výrazná fiškálna konsolidácia sa realizuje v prostredí znižovania celkových príjmov verejnej správy na HDP.

Vývoj príjmov a výdavkov verejnej správy v porovnaní s rastom ekonomiky (ESA95, %HDP)								
	2003	2004	2005	2006E	2007B	2008B	2009B	2003-2009B
Upravené celkové príjmy***	35,8	35,0	36,6	35,3	34,5	33,9	33,9	-1,9
Dane a odvody na HDP	31,7	30,1	30,7	29,7	29,3	29,0	28,9	-2,8
Upravené celkové výdavky	36,6	35,8	36,5	36,1	34,4	33,3	32,9	-3,7
Upravené celkové výdavky - reálny rast v %**	-7,7	1,9	7,7	4,4	1,6	1,7	2,9	1,8*
<i>p.m. ekonomický rast</i>	4,2	5,4	6,1	6,6	7,1	5,5	5,1	5,7*

*** upravené celkové príjmy sú bez jednorazových efektov

Zdroj: Ministerstvo financií SR

** upravené celkové výdavky sú bez jednorazových efektov a úrokových výdavkov, reálne výdavky sú deflované indexom CPI (spotrebiteľská inflácia)

* nejde o celkovú zmenu v rokoch 2003 - 2009, ale o priemer za roky 2003 - 2009

Daňová kvóta v rokoch 2003-2009 klesne takmer o 3% HDP. Upravené výdavky (bez úrokových nákladov a jednorazových efektov) klesnú v rovnakom období až o 3,7% HDP, a to napriek tomu, že sú v nich zahrnuté rastúce prostriedky z EÚ. Najdôležitejšie je, že **priemerný reálny rast týchto výdavkov je v tomto období výrazne nižší, než rast ekonomiky**.

Stratégia fiškálnej politiky bude určená konsolidačnými cieľmi vlády. Hlavným zdrojom konsolidácie bude naďalej zdravý ekonomický rast, ktorý vláda bude všemožne podporovať. Nová vláda si určila tri základné výdavkové priority pre nasledujúce obdobie, ktorými sú zdravotníctvo, školstvo a poľnohospodárstvo (viac v časti o kvalite verejných financií). Zároveň však bolo rozhodnuté, že **všetky priority musia byť zosúladené s fiškálnym rámcom daným konsolidačnými cieľmi vlády**. To znamená, že návrhy a politiky, ktoré prinesú rast výdavkov a zníženie príjmov, musia byť nakoniec kompenzované adekvátnymi opatreniami, ktoré výdavky naopak znížia alebo príjmy zvýšia.

Rozpočet na roky 2007-2009 je založený na realistických predpokladoch, pozitívne a negatívne riziká sú vybilancované. Makroekonomický scenár, na ktorom je postavený rozpočet, ako i rozpočtované daňové príjmy, podliehajú kontrole zo strany odbornej verejnosti. Makroekonomické i daňové prognózy sú predmetom hodnotenia výborov, ktorých členmi sú všeobecne uznávané domáce authority. Rozpočet explicitne obsahuje vyjadrenia členov výborov ohľadom prognóz Ministerstva financií SR, či sú nadhodnotené, realistické alebo podhodnotené. Makroekonomické predpoklady a daňové prognózy v rozpočte na roky 2007-2009 boli domácimi expertmi vo všetkých prípadoch označené ako realistické (viac v Prílohách č. 2, 3 a v časti o fiškálnych inštitúciách).

III.2. Aktuálny vývoj a dôsledky na rozpočet na nasledujúci rok

Ministerstvo financií SR pozorne monitoruje vývoj makroekonomického prostredia i verejných financií v rámci bežného roka. Za týmto účelom dvakrát ročne pripravuje materiál²⁴, ktorého cieľom je analyzovať vývoj a posúdiť, či sa podarí splniť rozpočtovaný cieľ v oblasti deficitu verejnej správy. Ak je identifikované riziko prekročenia deficitu, súčasťou materiálu je návrh opatrení.

Aktuálny vývoj makroekonomického prostredia v roku 2006 potvrdzuje pôvodné predpoklady použité pri zostavovaní rozpočtu na tento rok. Vo väčšine najdôležitejších ukazovateľoch je vývoj lepší, čo vytvára priaznivé podmienky na plnenie fiškálnych cieľov. **Schválený rozpočet verejnej správy na roky 2006-2008 stanovil pre rok 2006 deficit verejnej správy vo výške 2,9% HDP (bez nákladov na dôchodkovú reformu). Aktuálny odhad deficitu je na úrovni 2,5% HDP, čo je v porovnaní s rozpočtom zlepšenie fiškálnej pozície.** Rok 2006 je posledným rokom, kedy si vláda stanovila za cieľ deficit verejnej správy bez vplyvu nákladov na dôchodkovú reformu. Dôvodom je neistota, ktorá spustenie druhého piliera dôchodkového systému sprevádza, najmä počet zapojených sporiteľov a výpadok príjmov Sociálnej poisťovne²⁵.

Pri príprave rozpočtu verejnej správy na rok 2006 sa predpokladalo, že výpadok príjmov Sociálnej poisťovne dosiahne úroveň 1,3% HDP. Celkový rozpočtovaný deficit verejnej správy pre účely notifikácie preto dosiahol v roku 2006 úroveň až 4,2% HDP. Aktuálny odhad nákladov na 2.pilier je na úrovni 1,1% HDP, čo je menej ako sa odhadovalo na konci roka 2005, najmä z dôvodu spresnenia počtu a štruktúry aktívnych sporiteľov zapojených do 2.piliera. **Po aktualizácii nákladov na 2.pilier a aktualizácii hospodárenia ostatných subjektov verejnej správy sa celkový deficit verejnej správy znížil z rozpočtovanej úrovne 4,2% HDP na úroveň 3,7% HDP²⁶.**

Z jednotlivých subjektov verejnej správy prispeje k zníženiu deficitu verejnej správy len hospodárenie štátneho rozpočtu v sume 8,8 mld. Sk. Lepší výsledok štátneho rozpočtu bude čiastočne kompenzovaný horším hospodárením ostatných zložiek verejnej správy v celkovej výške 5,3 mld. Sk. Najvýraznejší podiel na tom má hospodárenie štátnych finančných aktív a mimorozpočtových účtov, kde očakávame negatívny vplyv v sume 4,3 mld. Sk. Ten bude čiastočne kompenzovaný jednorazovým príjmom z anonymných vkladov vo výške 1,0 mld. Sk. Oproti predpokladom rozpočtu bude na deficit verejnej správy negatívne vplývať aj hospodárenie obcí a VÚC v sume 1,2 mld. Sk.

Medzi faktory, ktoré zlepšili bilanciu verejnej správy patrí najmä aktualizácia daňových príjmov verejnej správy. Oproti schválenému rozpočtu sú daňové príjmy vyššie o 9,3 mld. Sk. Napriek uvedenému je čistý dopad na saldo verejnej správy len 5,8 mld. Sk. Dôvodom je skutočnosť, že 93,8% z daní z príjmov fyzických osôb prináleží samosprávam, ktoré pri predpokladanom vyrovnanom hospodárení všetky dodatočné hotovostné prostriedky

²⁴ „Správa o makroekonomickom vývoji a vývoji verejných financií za a predikcia vývoja do konca roka“ sa pripravuje po ukončení prvého polroka (júl) a po ukončení troch štvrtrokov kalendárneho roka (október).

²⁵ Viac v kapitole III.5 „Rozpočtové dôsledky dôležitých štrukturálnych reforiem.“

²⁶ rozdiel vznikol v dôsledku zaokrúhľovania (deficit bez vplyvu 2,52% HDP, vplyv 2.piliera 1,14% HDP, celkový deficit 3,66% HDP)

použijú na výdavky. Okrem štandardného podielu na dani z príjmov fyzických osôb budú mať tento rok k dispozícii aj 2,1 mld. Sk z vyrovnanía dane za minulý rok.

Vplyv aktualizácie daňových príjmov na saldo verejnej správy oproti rozpočtu 2006 (ESA95, mil. Sk)

(1) Daňové príjmy verejnej správy	9 300
(2) Daňové príjmy obcí a VÚC (cash) – negatívny vplyv	-3 503
(3) Vplyv aktualizácie daňových príjmov na deficit verejnej správy	5 797

(3)=(1)+(2)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Lepší ako rozpočtovaný vývoj sa očakáva v rámci nedaňových príjmov štátneho rozpočtu (+3,3 mld. Sk), ktoré boli ovplyvnené najmä vrátenými nevyčerpanými prostriedkami z predchádzajúcich rokov a vyššími úrokovými príjmami v sume 2,2 mld. Sk.

Očakáva sa, že výdavky štátneho rozpočtu v metodike ESA 95 narastú oproti schválenému rozpočtu o 1,0 mld. Sk. Pozitívny vplyv úspor výdavkov na obsluhu štátneho dlhu v sume 1,0 mld. Sk je kompenzovaný zvýšením ostatných bežných a kapitálových výdavkov. Ministerstvo financií SR predpokladá v záujme zabezpečenia priebežného financovania projektov Kohézneho uvoľniť na predfinancovanie národných projektov výstavby diaľnic sumu vo výške 5,1 mld. Sk napriek tomu, že Slovensko nemá zabezpečenú pohľadávku voči EÚ. Okrem toho vláda využila priestor, ktorý poskytuje jediné fiškálne pravidlo existujúce v rámci štátneho rozpočtu. Na základe neho bolo uvoľnených dodatočných 3,3 mld. Sk na výdavkové tituly, čo zodpovedá 1%-nému limitu možného navýšenia výdavkov štátneho rozpočtu, ak sú tieto výdavky kryté dodatočnými príjmami. Uvedené navýšenie výdavkov je financované z dodatočných príjmov, a preto nemá dopad na celkový deficit štátneho rozpočtu. Výdavky štátneho rozpočtu v ESA 95 sú ovplyvnené aj predpokladanou delimitáciou úveru so štátnou zárukou od Rozvojovej banky Rady Európy pre Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. Banská Štiavnica v sume 1,1 mld. Sk do štátneho dlhu. Okrem týchto faktorov na deficit pozitívne vplyva jednorazový príjem zo zrušenia anonymných vkladov v sume 1,0 mld. Sk.

Po zohľadnení prijatých transferov zo štátnych finančných aktív na krytie výpadku príjmov Sociálnej poisťovne z titulu 2. piliera a vyšších platieb poisťného plateného štátom v sume 2,2 mld. Sk má negatívny dopad na deficit verejnej správy aj hospodárenie Sociálnej poisťovne v sume 2,7 mld. Sk. Odhad deficitu zvyšuje aj čerpanie úveru Prešovského VÚC v sume 0,4 mld. Sk na infraštruktúru, zabezpečenie núdzových zásob ropy a antivirových prípravkov proti vtáčej chrípke v sume 1,0 mld. Sk a vklad do základného imania ŽSR vo výške 1,0 mld. Sk (preklasifikované na kapitálový transfer).

Aktuálny odhad salda verejnej správy v roku 2006 (ESA95, mil. Sk, nekonsolidované)	
	Aktualizácia
Schodok VS po schválení jednotlivých rozpočtov v mil. Sk	44 408
Schodok VS po schválení jednotlivých rozpočtov v % HDP	2,9
A. Aktualizácia odhadu daňových príjmov VS v ESA95 (vrátane aktualizácie dopadu 2% z daní na verejnosprospešný účel vo výške 84 mil. Sk)	-5 713
B. Aktualizácia odhadu iných ako daňových príjmov štátneho rozpočtu (ŠR)	-3 300
C. Aktualizácia odhadu výdavkov štátneho rozpočtu	1 030
D. Čistý efekt zo zrušenia anonymných vkladov (jednorazový príjem)	-1 000
E. Hospodárenie Sociálnej poisťovne (vrátane prijatých transferov zo ŠFA a ŠR v sume 2,2 mld.Sk)	513
F. Hospodárenie štátnych finančných aktív (ŠFA) a mimorozpočtových účtov (bez jednorazového príjmu z anonymných vkladov vo výške 1,0 mld. Sk)	4 266
G. Ostatné subjekty verejnej správy	700
Aktuálny odhad schodku VS v mil. Sk	40 904
Aktuálny odhad schodku VS v % HDP	2,5
z toho: zlepšenie deficitu vplyvom aktualizácie odhadu HDP (v % HDP)	0,2

(+) indikuje zvýšenie a (-) zníženie schodku verejnej správy v metodike ESA 95

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Špecifickou črtou roka 2006 je zmena vlády v polovici roka. Napriek tomu je možné konštatovať, že zmena vlády a deklarovaných priorít nepriniesla výraznejšie zmeny v očakávaniach na tento rok. Väčšina opatrení, ktoré vláda prijala, je riešených v rámci existujúcich limitov štátneho rozpočtu, ktoré bolo dosiahnuté plošným viazaním výdavkov vo výške 10%. Takto získané zdroje boli použité v súlade s cieľmi vlády, čím došlo k miernej úprave účelu výdavkov, ale bez dopadu na deficit verejnej správy. Vláda sústredila svoju pozornosť predovšetkým na rozpočtový rámec rokov 2007 – 2009, ktorý vytvára priestor pre plnohodnotné zapracovanie nových priorít.

Aktuálny vývoj v roku 2006 naznačuje dve možné riziká pre nasledujúce roky. Prvým je vývoj v Sociálnej poisťovni, ktorá prispela k zvýšeniu deficitu v roku 2006 sumou 2,7 mld. Sk. Hlavným dôvodom boli vyššie ako rozpočtované výdavky na vyplácané dôchodkové dávky v sume 3,8 mld. Sk. Zároveň rozpočtované príjmy z poistného boli dosiahnuté len vďaka opatreniam na zvýšenie výberu dlžného poistného, ktoré sa už v nasledujúcich rokoch pravdepodobne nezopakuje. Vyššie výdavky na dôchodkové dávky sú dôsledkom niekoľkých faktorov. Okrem vplyvu aktualizácie makroekonomických ukazovateľov (mzdy, inflácia) na pravidelné zvyšovanie dávok je to predovšetkým výška a počet predčasných starobných dôchodkov. Reforma priebežného piliera zaviedla možnosť odchodu do predčasného starobného dôchodku, ktorá začala byť vo veľkej miere využívaná. Novela zákona o sociálnom poistení platná od augusta 2006 sprísnila podmienky nároku na dôchodok, čím spôsobila výrazné zvýšenie záujmu o predčasné starobné dôchodky v prvej polovici roka 2006. Okrem toho došlo v rámci novely aj k iným úpravám, prevažne s dlhodobým negatívnym dopadom na saldo verejnej správy. Negatívny dopad na vývoj v Sociálnej poisťovni má aj nález Ústavného súdu, ktorý rozhodol o neústavnosti prehodnocovania invalidných dôchodkov v období od začiatku roka 2004 (odobratie a znížovanie už priznaných dôchodkov). Vláda rešpektovala rozhodnutie súdu, čo znamená, že už v roku 2006 dôjde k spätnému prehodnocovaniu invalidných dôchodkov, s následným pokračovaním v roku 2007. Všetky vyššie uvedené riziká už boli identifikované v priebehu roka 2006 a Rozpočet verejnej správy na roky 2007-2009 už tento negatívny vývoj zohľadňuje.

Druhým rizikom je presun nevyčerpaných limitov kapitálových výdavkov a výdavkov určených na spolufinancovanie spoločných programov SR a EÚ do nasledujúceho

rozpočtového roka. V roku 2005 jednotlivé ministerstvá nečerpali výdavky v sume 12,3 mld. Sk, ktoré nakoniec presunuli do roku 2006. Na základe aktuálneho vývoja Ministerstvo financií predpokladá, že kapitoly ušetria tento rok 12,2 mld. Sk, čo znamená, že v porovnaní s rokom 2005 budú do nasledujúceho roka prenášať limity v približne rovnakej výške. V prípade zrýchlenia čerpania prostriedkov EÚ v roku 2007 a 2008 môžu kapitoly vyčerpať nielen aktuálne rozpočtové limity, ale aj prenesené výdavky. Uvedené riziko je však možné riešiť aj operatívne v priebehu roka. Rozpočet verejnej správy predpokladá, že kapitoly prenesú z roka 2007 do roku 2008 rovnaké množstvo výdavkov ako bude prenášané do roka 2007, a to najmä z dôvodu pomalšieho čerpania prostriedkov z nového programovacieho obdobia 2007-2013, ktoré bude kompenzovať pravdepodobné zrýchlenie čerpania prostriedkov končiaceho programovacieho obdobia 2004 -2006.

Aktuálny odhad deficitu verejnej správy na rok 2006 (3,7% HDP vrátane nákladov na druhý pilier) je vyšší ako bol zaslaný Eurostatu v rámci októbrovej notifikácie deficitu a dlhu (3,4% HDP)²⁷. V čase zasielania notifikačných tabuliek Eurostatu bol posledný oficiálny odhad deficitu z júla 2006, kde bol predpokladaný deficit na úrovni 3,4% HDP. Ďalšiu aktualizáciu Ministerstvo financií pravidelne pripravuje po ukončení troch štvrtrokov rozpočtového roka. Nový odhad deficitu je preto k dispozícii až v druhej polovici októbra, čo je už po termíne na zaslanie notifikačných tabuliek.

K zvýšeniu deficitu oproti odhadu z júla 2006 prispela najmä aktualizácia výdavkov verejnej správy. Najvýraznejší dopad na deficit má uvoľnenie prostriedkov zo štátneho rozpočtu na predfinancovanie projektov z Kohézneho fondu aj bez zabezpečenia pohľadávky voči EÚ. Okrem toho malo negatívny vplyv na odhad deficitu aj zhoršenie hospodárenia Sociálnej poisťovne, ktorej deficit bude vykrývaný zo štátnych finančných aktív sumou 1,6 mld. Sk. V porovnaní s júlom 2006 došlo k spresneniu očakávaných príjmov zo zrušenia anonymných vkladov, keď došlo k zaúčtovaniu záväzku voči obyvateľstvu vo výške 1,0 mld. Sk. Výdavky verejnej správy zvýšil aj vklad do základného imania ŽSR (1,0 mld. Sk) a prebratie úveru so štátnou zárukou do štátneho dlhu (1,0 mld. Sk). Všetky tieto negatíva boli čiastočne kompenzované inými úsporami vo výdavkoch štátneho rozpočtu, ale najmä zvýšením odhadu daňových príjmov, ktoré v porovnaní s júlom prispeli k zníženiu deficitu o 2,3 mld. Sk.

²⁷ Krajiny majú povinnosť zaslať notifikačné tabuľky do prvého októbra.

III.3. Štrukturálna bilancia, fiškálna pozícia, fiškálny impulz

Táto časť informuje o konsolidačnom úsilí vlády, ktoré je významnou súčasťou revidovaného Paktu stability a rastu. Konsolidačné úsilie hovorí o ceste, ktorú vláda plánuje podniknúť s cieľom naplnenia strednodobého cieľa, ktorý je centrálnym nástrojom nového Paktu. Hlavným záverom je, že vláda sa v rozpočte 2007-2009 zaviazala konsolidovať verejné financie tempom požadovaným paktom, čo je minimálne 0,5% HDP ročne v čase priaznivého ekonomického vývoja. V roku 2006 sa očakáva upravený deficit za účelom výpočtu konsolidačného úsilia na úrovni 2,6% HDP, rozpočet na rok 2007 ráta s upraveným deficitom 1,9% HDP. Druhá časť tejto kapitoly obsahuje fiškálny impulz, ktorý ukazuje vplyv salda verejnej správy na agregátny dopyt v ekonomike a tým príspevok verejných financií k makroekonomickej stabilite. Pozitívny záver je, že fiškálna politika bude mať v rozpočtovanom období proticyklický reštriktívny charakter a bude teda pôsobiť vyhladzujúco na ekonomický cyklus.

Konsolidačné úsilie hovorí o ceste, ktorú vláda plánuje podniknúť s cieľom naplnenia strednodobého cieľa. Konsolidačné úsilie v tomto dokumente je počítané v metodike Európskej komisie, ktorá v prípade Slovenska berie do úvahy cyklickú zložku rozpočtu, jednorazové efekty a náklady zavedenia 2.piliera dôchodkového systému.

Konsolidačné úsilie (ESA95, %HDP)					
	2005	2006E	2007B	2008B	2009B
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
2. Cyklická zložka	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
3. Jednorazové efekty	0,8	-0,1	-	-	-
- odpustenie pohľadávok voči zahraničiu	0,9	-	-	-	-
- zaplatená pokuta spoločnosťou Slovnaft	-0,1	-	-	-	-
- zrušenie anonymných vkladov	-	-0,1	-	-	-
4. Vplyv zavedenia 2.piliara dôchodkového systému	0,6	1,1	1,1	1,2	1,2
5. Cyklicky upravené saldo o jednorazové efekty a 2.pilier (1-2+3+4)	-1,7	-2,6	-1,9	-1,3	-0,7
Konsolidačné úsilie	1,3	-1,0	0,7	0,6	0,6

Zdroj: Ministerstvo financií SR

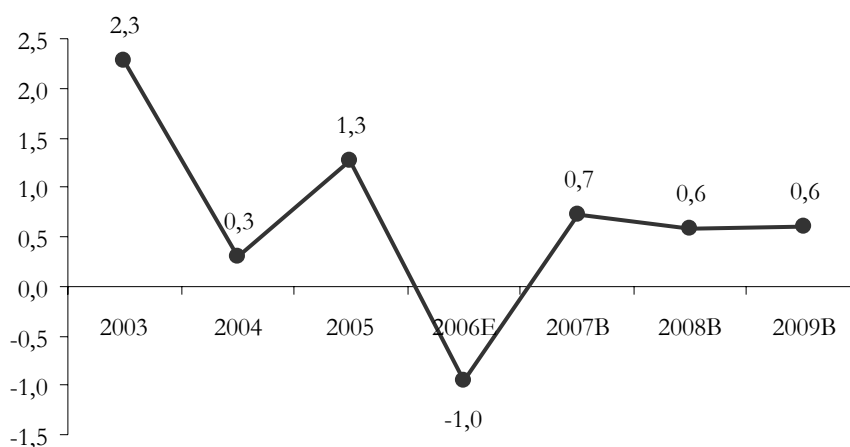
Pre účely analýzy konsolidačného úsilia vlády je potrebné najprv rozdeliť skutočné (oficiálne vykázané) saldo verejnej správy na cyklickú a štrukturálnu zložku. Štrukturálna zložka ukazuje stav verejných rozpočtov, kedy by ekonomika operovala na svojej potenciálnej úrovni. Štrukturálne saldo verejných financií je teda aktuálne saldo verejných financií očistené o zmeny v cyklickej zložke, ktorá vyjadruje reakciu príjmov a výdavkov verejných financií na zmeny v produkčnej medzere (output gape). Veľkosť cyklickej zložky závisí od veľkosti produkčnej medzery a od elasticít vybraných príjmových a výdavkových kategórií, ktoré reagujú na výkyvy v ekonomickej aktivite. Produkčná medzera na časovom horizonte pokrývajúcim Konvergenčný program dosahuje hodnoty okolo nuly. Veľkosť citlivosti salda VS na zmeny v produkčnej medzere preberá MF SR v plnej miere z odhadov OECD.

Druhá položka, ktorá je zohľadnená pri výpočte konsolidačného úsilia vlády, sú náklady spojené s implementáciou druhého piliara dôchodkového systému. Výška nákladov dôchodkovej reformy by sa mala podľa kvantifikácie MF SR pohybovať od 0,6% HDP v roku 2005 do 1,2% HDP v roku 2009.

Tretou položkou sú jednorazové a dočasné opatrenia vlády. Rozpočet na roky 2007-2009 neobsahuje žiadne takéto opatrenia. V rokoch 2003-2006 boli identifikované tri jednorazové opatrenia vlády:

1. Odpustenie pohľadávok zahraničiu v rámci medzinárodnej pomoci jednorazovo zvýšilo deficit verejnej správy v roku 2005 vo výške 0,9% HDP, ak by nedošlo k ich odpusteniu, deficit by bol nižší.
2. Zaplatená pokuta spoločnosťou Slovnaft, ktorá pozitívne ovplyvnila hospodárenie v roku 2005 (0,1% HDP).
3. Predpokladaný príjem zo zrušenia anonymných vkladov v roku 2006 dosiahne 1,0 mld. Sk (0,1% HDP), o túto čiastku sa jednorazovo vylepší deficit VS.

Konsolidačné úsilie vlády v rokoch 2003 až 2009 (% HDP)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Z predchádzajúceho grafu je zrejmé, že vláda sa v rozpočte 2007-2009 zaviazala konsolidovať verejné financie tempom požadovaným revidovaným Paktom stability a rastu, čo je minimálne 0,5% HDP ročne v čase priaznivého ekonomického vývoja. Aktuálny vývoj prezentovaný na grafe je dôsledkom najmä toho, že skutočný deficit v roku 2005 bol napokon výrazne nižší ako rozpočtovaný, čo sa nemohlo v plnom rozsahu premietnuť do rozpočtového cieľa na nasledujúci rok.

Konsolidácia verejných financií má vytvárať priestor pre dlhodobu udržateľný ekonomický rast s nízkou infláciou, nízkymi úrokovými sadzbami, stabilným výmenným kurzom a pozitívnymi očakávaniami subjektov ohľadom budúcej hospodárskej politiky, a tým pozitívne ovplyvňovať ponukovú stránku ekonomiky, čím viac než kompenzuje znížený príspevok k agregátnemu dopytu.

Fiškálny impulz je jednoduchý analytický koncept, ktorý meria príspevok verejných rozpočtov k medziročnej zmene agregátneho dopytu. Dáva informáciu o tom, či je fiškálna politika vlády expanzívna alebo reštriktívna. V kombinácii s produkčnou medzerou charakterizuje fiškálnu politiku, či prispieva stabilizačne na ekonomiku alebo sa naopak správa procyklicky.

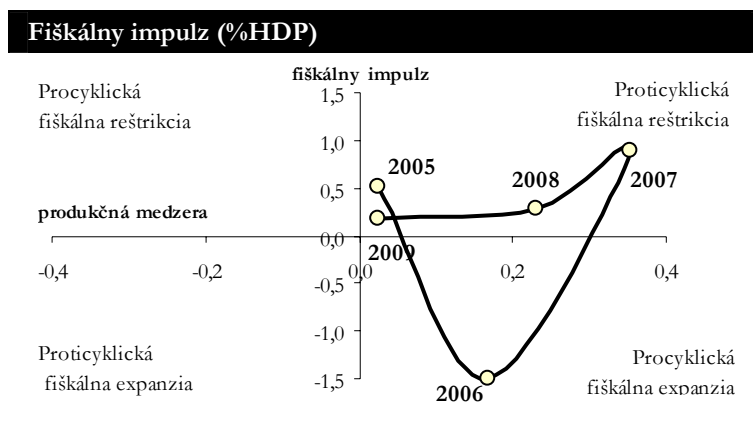

Pre účely výpočtu fiškálneho impulzu bolo saldo určené na výpočet konsolidačného úsilia upravené ešte o dve položky. Sú nimi finančné vzťahy s rozpočtom EÚ a platené úroky v rámci obsluhy verejného dlhu. Vzťahy s rozpočtom EÚ sú zaradené preto, nakoľko odvody do rozpočtu EÚ znižujú agregátny dopyt, na druhej strane príjmy z EÚ síce nezhoršia deficit (sú tak na príjmovej ako aj na výdavkovej strane), ale majú expanzívny vplyv.

Fiškálny impulz (ESA95,%HDP)					
	2005	2006E	2007B	2008B	2009B
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
2. Cyklická zložka	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
3. Jednorazové efekty	0,8	-0,1	0,0	0,0	0,0
4. Vplyv zavedenia 2.piliera dôchodkového systému	0,6	1,1	1,1	1,2	1,2
5. Cyklicky upravené saldo o jednorazové efekty a 2.pilier (1-2+3+4)	-1,7	-2,6	-1,9	-1,3	-0,7
6. Vplyv vzťahov s EÚ	0,3	0,8	0,9	1,1	1,4
7. Platené úroky	1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
8. Cyklicky upravené primárne saldo VF vrátane EÚ efektu (5-6+7)	-0,2	-1,7	-0,8	-0,5	-0,3
9. Fiškálny impulz (+ reštrikcia, - expanzia)	0,5	-1,5	0,9	0,3	0,2
<i>p.m. Produkčná medzera</i>	0,0	0,2	0,4	0,2	0,0

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Nasledujúci graf ukazuje, že fiškálna politika bude mať v rokoch 2007-2009 reštriktívny a stabilizačný charakter, čím bude prispievať k vyhladzovaniu ekonomického cyklu. V tomto období je teda súlad medzi konsolidačnými a stabilizačnými cieľmi vlády.

Zdroj: Ministerstvo financií SR

III.4. Úroveň a vývoj verejného dlhu

Konsolidačné úsilie vlády a zdravý ekonomický rast sa premietajú do stabilizácie hrubého a čistého verejného dlhu v strednodobom horizonte. **Hrubý verejný dlh dosiahne na konci roku 2009 úroveň 29,7% HDP a čistý verejný dlh úroveň 29,4% HDP**, čo je hlboko pod úrovňou maastrichtského kritéria.

Ukazovatele verejného dlhu						
		2005	2006F	2007F	2008F	2009F
Hrubý dlh (mil. Sk)		507 428	537 883	569 003	593 390	606 164
z toho: štátne záruky		29 879	22 568	14 016	13 034	12 052
Čistý dlh (% HDP)	(2-1)	29,4	28,1	29,2	29,7	29,4
Likvidné finančné aktíva (% HDP)	(1)	5,1	5,0	2,7	1,3	0,3
Hrubý dlh (% HDP)	(2)	34,5	33,1	31,8	31,0	29,7
Zmena hrubého dlhu (p.b.)		-7,1	-1,4	-1,3	-0,8	-1,4
rast nominálneho HDP		-3,3	-3,2	-3,0	-2,1	-2,0
primárne saldo		1,4	1,9	0,9	0,6	0,2
úroky		1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
zosúladenie dlhu a deficitu		-7,0	-1,8	-1,2	-1,2	-1,3
<i>p.m. Implicitná úroková miera (%)</i>	<i>*)</i>	<i>4,6</i>	<i>5,7</i>	<i>6,6</i>	<i>6,3</i>	<i>6,1</i>

*) Rast implicitnej úrokovej miery po roku 2005 nie je spôsobený len očakávaným rastom úrokových mier, ale aj pôžičkami štátu zo Štátnej pokladnice (pozri text), ktoré zredukovali úroveň vykázaného hrubého dlhu, nie však úrokové náklady v rovnakej miere.

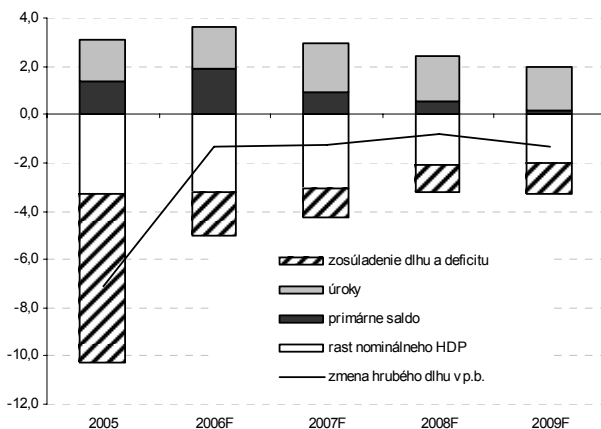
Zdroj: Ministerstvo financií SR

Na vývoj hrubého verejného dlhu bude najmä v rokoch 2006 a 2007 pozitívne vplývať splácanie rizikových úverov krytých štátnou zárukou. Negatívne bude na dlh v celom prognózovanom období pôsobiť schodok štátneho rozpočtu. Z ostatných subjektov verejnej správy budú k nárastu hrubého verejného dlhu prispievať aj prijaté úvery obcí a VÚC a to najmä v roku 2008.

Pri zabezpečovaní zdrojov na financovanie priebežného schodku si Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity (ARDAL) požičala zo Štátnej pokladnice do konca roka 2005 peniaze vo výške 77,1 mld. Sk. Táto suma prispela k výraznému zníženiu hrubého verejného dlhu v roku 2005. Prognóza dlhu na roky 2006 až 2009 predpokladá, že výška zdrojov používaných zo Štátnej pokladnice na krytie štátneho dlhu sa meniť nebude a zostane na úrovni roka 2005. Tieto výpožičky teda nebudú v rokoch 2006 až 2009 vplývať na zmenu hrubého verejného dlhu. Po tomto období však ARDAL pravdepodobne bude musieť peniaze do Štátnej pokladnice vrátiť. Podľa prognózy sa totiž likvidita v Štátnej pokladnici podstatne zníži z dôvodu transferu zo štátnych finančných aktív do Sociálnej poisťovne, ktorý je určený na pokrytie výpadku príjmov zo sociálnych odvodov súvisiaci so zavedením 2. piliera dôchodkového systému. V skutočnosti sa stav výpožičiek zo Štátnej pokladnice môže meniť oboma smermi, v závislosti od skutočného vývoja likvidity v Štátnej pokladnici a meniacich sa potrieb štátneho dlhu, ktoré nie je možné presne odhadnúť.

Zmenu hrubého dlhu najvýraznejšie ovplyvňuje rast nominálneho HDP, ktorý prispieva k jeho znižovaniu. Platené úroky budú v rokoch 2006 až 2009 pôsobiť na zvyšovanie hrubého verejného dlhu stabilnou výškou. Príspevok primárneho deficitu k rastu dlhu bude postupne klesať, čo je výsledok konsolidačného úsilia vlády. Príspevok faktora zosúladenia dlhu a deficitu k znižovaniu verejného dlhu je v rokoch 2007-2009 stabilný na úrovni približne od 1,2% HDP po 1,8% HDP.

Príspevky faktorov k zmene hrubého verejného dlhu (p.b.)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vysoká hodnota zosúladienia dlhu a deficitu bola v roku 2005 ovplyvnená najmä už spomenutými vysokými výpožičkami ARDALu zo Štátnej pokladnice vo výške 77,1 mld. Sk. Nižšia a stabilná úroveň tohto faktora bude v nasledujúcich rokoch ovplyvnená najmä prevodom prostriedkov zo štátnych finančných aktív do Sociálnej poisťovne za účelom krytia rozpočtového výpadku 2. piliera dôchodkového systému. Výpadok zvyšuje podľa metodiky ESA 95 aktuálny deficit, ale tým, že bude krytý z finančných aktív (naakumulované prostriedky najmä z privatizácie), nebude vplývať na rast hrubého dlhu. Kým prostriedky z privatizácie a finančné aktíva budú na krytie výpadku postačovať, nebude rásť z tohto titulu hrubý dlh avšak čistý dlh bude rásť, pretože poklesnú finančné aktíva. S príjmami z privatizácie sa ráta v nasledujúcom období len v roku 2006 vo výške 1,9% HDP, po tomto roku sa už nepredpokladajú žiadne príjmy z ďalšej privatizácie, iba zanedbateľné príjmy z už uzavretých zmlúv. Očakávaný privatizačný príjem v roku 2006 však neprispieje priamo k zníženiu hrubého dlhu, pretože tieto príjmy posilnia finančné aktíva. Medzi ostatné dôležité faktory zosúladienia dlhu a deficitu patrí rozdiel medzi hotovostnými a aktuálnymi daňovými príjmami a úrokovými platbami verejného dlhu.

Zosúladienie dlhu a deficitu (% HDP)	2006F	2007F	2008F	2009F
Prevod prostriedkov zo ŠFA do SP	-1,2	-1,1	-1,2	-1,2
Rozdiel medzi hotovostnými a aktuál. daň. príjmami	-0,2	-0,2	0,0	0,1
Rozdiel medzi hotovostnými a aktuál. úrokmi	0,3	0,1	0,3	0,3
Ostatné	-0,7	0,0	-0,2	-0,4
Zosúladienie dlhu a deficitu	-1,8	-1,2	-1,2	-1,3

Zdroj: Ministerstvo financií SR

III.5. Rozpočtové dôsledky dôležitých štrukturálnych reforiem

Slovensko je krajina, ktorá je zaradená pod procedúru nadmerného deficitu (EDP procedure) a smeruje k splneniu svojho strednodobého cieľa - znížiť cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP v roku 2010. Táto kapitola

detailnejšie popisuje vplyv 2.piliera na saldo verejnej správy. Zavedenie kapitalizačného piliera do dôchodkového systému je jediný typ štrukturálnej reformy, ktorý si Slovensko v súlade s revidovaným Paktom stability a rastu momentálne uplatňuje pri hodnotení konsolidačného úsilia vlády. Spustenie kapitalizačného piliera dôchodkového systému má preukázateľne negatívny dopad na bilanciu verejnej správy v strednodobom horizonte a pozitívny dopad v dlhodobom horizonte²⁸. Z uvedených dôvodov je potrebné pri posudzovaní tempa znižovania deficitu zobrať do úvahy aj náklady na reformu dôchodkového systému.

Na základe rozhodnutia Eurostatu z marca 2004²⁹ je novovzniknutý druhý pilier klasifikovaný mimo sektora verejnej správy, čo znamená, že príspevky presmerované do súkromných spoločností nie sú viac príjmom verejnej správy, podobne v budúcnosti vyplácané dôchodky z naakumulovaných úspor nie sú výdavkom verejnej správy. Slovensko plne implementovalo toto rozhodnutie Eurostatu už v októbrovej notifikácii deficitu a dlhu v roku 2006³⁰, kde notifikovaný deficit verejnej správy za rok 2005 obsahoval celé náklady na spustenie kapitalizačného piliera. Ciele rozpočtu verejnej správy na roky 2007-2009 sú z rovnakých dôvodov stanovené vrátane celých nákladov na dôchodkovú reformu.

V porovnaní s pôvodnými očakávaniami prezentovanými v Konvergenčnom programe v máji 2004 sa počet poistencov zapojených do druhého piliera zvýšil. Prvý odhad výpadku príjmov Sociálnej poisťovne predpokladal, že do druhého piliera sa zapojí približne 1,1 milióna aktívne prispievacích sporiteľov. V súčasnosti Sociálna poisťovňa eviduje viac ako 1,5 milióna sporiteľov, z ktorých takmer 250 tisíc je ekonomicky neaktívnych. Časť poistencov sa totiž zapojila do 2.piliera len z jediného dôvodu, aby stihli konečný termín pre vstup do druhého piliera stanovený na 30.6.2006. Títo poistenci platili odvody 1-2 mesiace a po akceptovaní ich prihlášky prestali do systému aktívne prispievať. Najlepším príkladom sú dobrovoľne nezamestnaní, teda ľudia mimo trhu práce a obyvatelia pracujúci v zahraničí. V súčasnosti sa počet takto zapojených osôb len odhaduje, keďže finančné toky nie sú ešte stabilizované. Počet efektívne platiacich sporiteľov sa z uvedených dôvodov odhaduje na úrovni necelých 1,27 milióna osôb, čo je v porovnaní s predpokladom z mája 2004 vo výške 1,1 milióna osôb nárast približne o 168 tisíc osôb.

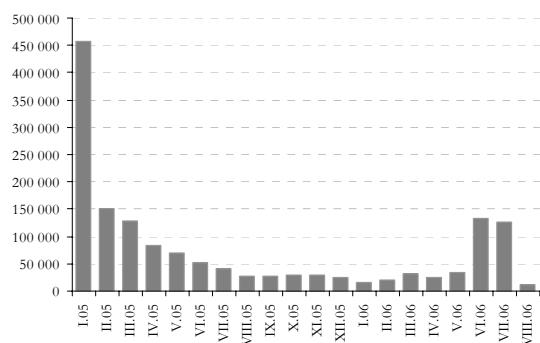
²⁸ Kvantifikácia nákladov a prínosov kapitalizačného piliera je súčasťou Konvergenčného programu z novembra 2005, kapitola VI. Dlhodobá udržateľnosť verejných financií.

²⁹ Eurostat News Releases N° 30/2004 z 2.marca 2004

³⁰ Eurostat poskytol prechodné obdobie na implementovanie svojho rozhodnutia do apríla 2007, Eurostat News Releases N° 117/2004 z 23.septembra 2004

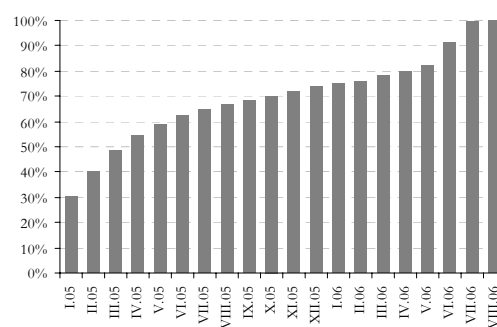

Mesačný prírastok počtu sporiteľov od 1.1.2005 do 30.8.2006

Zdroj: Sociálna poisťovňa, Ministerstvo financií SR

Kumulatívny vývoj počtu sporiteľov k 31.8.2006 (vyjadrené ako % z celkového počtu sporiteľov)

Zdroj: Sociálna poisťovňa, Ministerstvo financií SR

Zmena v počte osôb zapojených do 2.piliara má priamy dopad na výšku nákladov verejnej správy. Deficit verejnej správy na rok 2007 je rozpočtovaný na úrovni 2,9% HDP a obsahuje aj náklady na spustenie druhého kapitalizačného piliera vo výške 1,1% HDP. V porovnaní s Konvergenčným programom z mája 2004 došlo k zvýšeniu nákladov o 0,1% HDP, čo odráža mierne vyšší počet aktívne zapojených osôb. V porovnaní s predchádzajúcim Konvergenčným programom z novembra 2005 došlo k zníženiu vplyvu druhého piliera o 0,3% HDP, najmä z dôvodu upresnenia počtu aktívnych sporiteľov.

Výpadok príjmov z titulu zavedenia II.piliara na saldo verejnej správy (% HDP)

	2004	2005E	2006B	2007B	2008B	2009F	2010F
Konvergenčný program - Máj 2004	0,0	0,5	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3
Konvergenčný program - November 2005	0,0	0,8	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5
Aktuálny odhad	0,0	0,6	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3
Zmena oproti KP November 2005	0,0	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,3	-0,2

Zdroj: Ministerstvo financií SR

IV. ANALÝZY CITLIVOSTI A POROVNANIE S PREDCHÁDZAJÚCOU AKTUALIZÁCIOU

IV.1. Alternatívne scenáre a riziká

Vo všeobecnosti platí, že rizikami prognózy a podnetmi pre alternatívne scenáre sú samotné predpoklady prognózy. Vzhľadom na to, že u niektorých rizikových faktorov je ich vývoj veľmi ťažko predvídateľný alebo dokonca je pre ne nemožná primeraná kvantifikácia efektov, bude sa pozornosť tejto kapitoly sústreďovať výlučne na špecifikáciu a posúdenie vplyvu najpravdepodobnejších kvantifikovateľných rizikových faktorov výlučne ekonomického charakteru.

Po technickej stránke, pokiaľ to bolo možné, bol na kvantitatívnu analýzu pravdepodobného vplyvu rizikových faktorov oproti základnému scenáru použitý štvrtročný strednodobý viacrovnicový model ekonomiky zostavený na báze kombinácie ekonometrických vzťahov a kalibrácie.

Posledný vývoj ekonomiky znovu potvrdzuje opodstatnenosť simulácií a diskusií o rizikách, ktoré už boli uvádzané v predchádzajúcej aktualizácii programu, najmä o vplyve nižšieho než pôvodne očakávaného rastu zahraničného dopytu, vyššieho rastu celkovej produktivity výrobných faktorov a o vplyve potenciálnej hrozby rastúcej ceny ropy. Posledné signály o vývoji ekonomiky si však vyžiadali doplnenie týchto typov variantných scenárov aj o ďalšie dva typy - o simulácie vyššieho rastu zamestnanosti a simulácie nižšej miery inflácie v roku 2007 v porovnaní so základným scenárom.

Prezentované výsledky modelových simulácií týchto parciálnych vplyvov poskytujú predstavu o veľkosti, smerovaní, časovom rozložení a o závažnosti jednotlivých typov rizík, keby pôsobili izolovane. Prezentovanú kvantifikáciu dosahov na verejné financie však treba brať viac-menej ako technický odhad, nakoľko makroekonomický model používaný na simulácie má verejný sektor modelovaný na veľmi agregovanej úrovni. V každom prípade vie poskytnúť rozumné odhady, ktorých veľkosť môže napovedať o potenciálnych rizikách pre rozpočet verejnej správy.

Podobne pri posudzovaní opačného vplyvu, dosahu fiškálnych opatrení (napr. zmena daňových sadzieb) na makroekonomický vývoj, sa môžu agregovaným makroekonomickým modelom simulovať viac-menej rámcové modelové indikácie na agregovanej úrovni, hovoriace skôr o smere vplyvu a celkovej miere citlivosti na zmenu. Agregovaný makroekonomický model neumožňuje kvantifikovať *vplyvy malých parciálnych zmien v hospodárskej politike*. Ako aktuálny príklad možno konkrétne uviesť práve zrealizované zníženie sadzby DPH z 19% na 10% na lieky a zdravotné pomôcky. Keďže váha liekov v spotrebnom koši je 1,42% a váha zdravotných pomôcok je cca 0,25%, je zrejmé, že makroekonomický efekt je malý. Navyše, citlivosť spotreby týchto produktov na zmenu sadzby, resp. ich ceny je určite nižšia ako pri ostatných typoch produktov. Ak by sa na simuláciu miery takéhoto vplyvu použil agregovaný makroekonomický model s agregovanou efektívnou daňovou sadzbou na DPH a spotrebné dane (SD) a s agregovanou elasticitou na zmenu sadzby, poskytol by nadhodnotenú kvantifikáciu dosahov.

Ďalšou aktuálnou otázkou, ktorej sme sa venovali, je vyčíslenie efektov transferov z EÚ na vývoj ekonomiky. Na základe údajov z návrhu rozpočtu verejnej správy o výške transferov sme za istých zjednodušených predpokladov prepočítali ich efekt na HDP. Kalkulácie sú približné, keďže celý mechanizmus alokácie je z hľadiska potrebných modelových kvantifikácií veľmi agregovaný a ťažko sledovateľný. Výsledkom je približný odhad efektu transferov z EÚ na nominálny HDP a na jeho rast. Efekt na rast HDP je vyjadrený v nasledujúcej tabuľke ako rozdiel medzi nominálnym HDP s a bez zdrojov z EÚ.

Vplyv zdrojov z fondov EÚ na HDP				
	2006	2007	2008	2009
Relatívny prírastok HDP z titulu čerpania fondov z EÚ (v % HDP)	1,2	0,9	1,0	1,1
Zmena tempa rastu nominálneho HDP vplyvom fondov z EU (v p.b.)	0,2	-0,2	0,0	0,2

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Ďalšia časť je venovaná podrobnému spracovaniu a kalkulácii efektov na makroekonomické indikátory pomocou strednodobého ekonometrického modelu, plynúcich z niekoľkých významných rizikových faktorov: pokles zahraničného dopytu, rast ceny ropy (negatívne riziká) a rast celkovej produktivity, nižšia inflácia a rast zamestnanosti (ako pozitívne riziká).

Scenár so slabšou výkonnosťou vonkajšej ekonomiky

Scenár variantného vývoja ekonomiky simuluje negatívne riziko vo forme slabšej než predpokladanej výkonnosti ekonomík obchodných partnerov SR, ktorá by sa odrazila na **spomalenom exporte** SR. Simulácia predpokladá zníženie úrovne reálneho zahraničného dopytu (mld. Sk) oproti základnému scenáru o 3% v každom roku v období od 2007 do 2010. Scenár teda počíta s permanentným charakterom šoku a schopnosťou národnej banky okamžite identifikovať jeho prítomnosť.

Simulovaný výpadok v exportnej produkcii by (v porovnaní so základným scenárom) zvýšil deficit bežného účtu. Zároveň by oproti základnému scenáru došlo k znižovaniu HDP, investícií aj spotreby a súčasne by sa zhoršovala aj situácia na trhu práce. Slabší domáci dopyt by sa následne odrazil na nižšej miere inflácie. Avšak, slabší výkon ekonomiky by vytváral tlaky na rast deficitu verejných financií (nižšie príjmy a vyššie obligatórne výdavky). Keďže HDP by oproti základnému scenáru klesal rýchlejšie ako potenciálny produkt, vytvoril by sa priestor pre zníženie úrokovej miery, ktoré by spôsobilo, že negatívny efekt (z titulu nižšieho HDP a vyššej nezamestnanosti) klesajúcich miezd na súkromnú spotrebu by sa neprejavil vo veľmi dramatickej miere. Oveľa výraznejší pokles oproti základnému scenáru by zaznamenali investície – pod ich zníženie by sa podpísalo najmä spomalenie dynamiky PZI, spôsobené nižším celkovým zahraničným dopytom a z neho plynúcou nižšou potrebou výstavby nových produkčných kapacít. Pokles spotreby a investícií by vyvolal zníženie importu, ktorý by sa tak postupne vyrovnal zníženému exportu, čím by sa deficit bežného účtu k HDP postupne dostal na úroveň základného scenára. Negatívny efekt permanentného šoku na HDP by oproti základnému scenáru pravdepodobne vrcholil v druhom roku po šoku, kedy by úroveň reálneho HDP bola o 0,9% nižšia ako v základnom scenári. Simulované riziko by vytváralo negatívne tlaky na verejné financie; v dôsledku celkového spomalenia ekonomiky by došlo k výpadku príjmov (kumulovane cca o 2,1%) a v horizonte roku 2010 by sa prejavil tlak na rast deficitu verejných financií v relácii k HDP o 0,2 p.b. oproti základnému scenáru.

Scenár s vyšším rastom celkovej produktivity výrobných faktorov

simuluje pozitívne riziko vyššieho rastu produktivity, ktorý môže byť vyvolaný spustením výroby v nových a moderných podnikoch v zahraničnom vlastníctve. Predikovať rast produktivity je veľmi ťažké a pre malú tranzitívnu ekonomiku SR to platí dvojnásobne - jednorazové šoky vo forme reštrukturalizácie výroby u významného exportéra v automobilovom priemysle, zvýšeného prílevu PZI alebo významných technologických dovozov môžu rast produktivity výrazne urýchliť. Pozitívnym rizikom, ktoré by sa malo v konečnom dôsledku taktiež odraziť v simulovanom vyššom raste produktivity a vyššom raste ekonomiky, je ďalšie úspešné plnenie štrukturálnych reforiem, politik a príslušných opatrení. Ide najmä o spomínané štyri prioritné oblasti Národného programu reforiem nadväzujúceho na ciele Lisabonskej stratégie - vzdelávanie a zamestnanosť, podnikateľské prostredie, veda, výskum a inovácie, informačná spoločnosť. Zámery hospodárskej politiky smerované na podporu podnikania, infraštruktúry, konkurencieschopnosti priemyslu, tvorby pracovných miest v slabších regiónoch, regionálnej mobility, investícií do ľudských zdrojov a vzdelávacích systémov vrátane ich reformy, na efektívnu energetickú politiku so zreteľom na široké ekologické aspekty (ekologicky vhodné inovácie a technológie), na využívanie obnoviteľných zdrojov energie, ale aj bezpečné a efektívne zásobovanie energiou, by jednoznačne mali vyústiť do vyššej konkurencieschopnosti ekonomiky SR a jej trvalo udržateľného rastu. Keďže simulácie vplyvov uvedených jednotlivých zámerov sa prakticky nedajú priamo kvantifikovať, sú zahrnuté v spoločnom vplyve vyjadrenom cez vyšší rast celkovej produktivity (práce aj kapitálu).

Modelové simulácie ukazujú, že zvýšenie rastu celkovej produktivity o 0,5 p.b. by zvýšilo konkurencieschopnosť krajiny a proporcionálne aj celkovú úroveň potenciálneho produktu. Nakoľko je reálne uvažovať s rastom produktivity len v obchodovateľnom sektore, ktorý predstavuje približne polovicu pridanej hodnoty na Slovensku, uvedené simulované zvýšenie by *de facto* znamenalo dodatočný 1 p.b. v raste produktivity obchodovateľného sektora ročne. Rýchlejší rast potenciálneho produktu by urýchlil uzavretie kladnej produkčnej medzery, čo by sa prejavilo v nižšej miere inflácie. Nižšia inflácia podporí rast investícií aj súkromnej spotreby. Súčasne vyššia produktivita prinesie vyššie zisky podnikom a možnosti nových investícií, preto pozitívny odklon v raste investícií od základného scenára bude silnejší ako pri spotrebe. Napriek tomu, že rastúca spotreba by ťahala aj rast dovozov, celkový efekt na platobnú bilanciu by bol pozitívny - došlo by k zníženiu pomeru deficitu bežného účtu k HDP; zvýšenie konkurencieschopnosti by totiž prinieslo rast vývozu a mierne by oslabilo dovozy. Naštartovaný rast HDP by bol sprevádzaný nielen rastom dopytu po peniazoch, tovaroch a službách, ale aj po pracovnej sile, čo by sa premietlo do rastu zamestnanosti a miezd. Akcelerácia ekonomiky by postupne začala tlačiť na rast inflácie, takže v horizonte roku 2010 by index spotrebiteľských cien dosahoval úroveň CPI základného scenára. V sledovanom horizonte by celkový efekt simulovaného rizika znamenal povzbudenie súkromnej spotreby, zvýšenie HDP na úroveň o 1,2% vyššiu ako v základnom scenári a zlepšenie deficitu bežného účtu v relácii k HDP o 0,1 p.b. oproti základnému scenáru. Zlepšenie úrovne HDP by so sebou prinieslo aj pokles deficitu verejných financií na HDP o 0,4 p.b., a to v dôsledku kombinácie pozitívneho vplyvu na oboch stranách: príjmy by oproti základnému scenáru vzrástli o 0,8% a výdavky by poklesli o 0,3%.

Vplyv zmeny niektorých predpokladov prognózy
na vývoj relevantných indikátorov ekonomiky

Relatívna/absolútna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru
(relatívna zmena v %, absolútna zmena v jednotkách uvedených v zátvorke)

Spotreba domácností	Hrubé investície	HDP	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Inflácia podľa CPI (% p.a.)	Krátkodobé úrokové miery (% p.a.)	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Tlak na bilanciu verejných financií (% HDP)
Scenár : Pokles zahraničného dopytu o 3%							
2006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2007	-0,2	-1,4	-0,8	0,6	0,0	-0,1	-0,2
2008	-0,6	-1,9	-0,9	0,6	-0,3	-0,1	-0,3
2009	-0,7	-1,9	-0,8	0,6	-0,3	-0,4	-0,2
2010	-0,8	-1,7	-0,7	0,5	-0,3	-0,5	-0,2
Scenár : Rast celkovej produktivity o 0,5%							
2006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2007	0,0	0,2	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
2008	0,2	0,8	0,5	-0,4	-0,1	0,0	0,2
2009	0,4	1,5	0,8	-0,6	0,0	0,0	0,3
2010	0,7	2,3	1,2	-0,8	0,1	0,0	0,4

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Scenáre s vyššími cenami ropy

V priebehu druhej polovice roka 2005 sa začala **cena ropy** ukazovať ako jeden z veľmi vážnych potenciálnych zdrojov ohrozenia ekonomického rastu v celosvetovom meradle. Keďže podstatné zvýšenie jej ceny výrazne ovplyvnilo vývoj cenových indikátorov na Slovensku, nemožno podceňovať tento efekt pri projekcii budúceho vývoja ekonomiky SR, a to ani v období, kedy svetové ceny ropy javia klesajúcu tendenciu (počnúc septembrom 2006). Navyše, slovenskú ekonomiku môže cena ropy ovplyvniť aj nepriamo - prostredníctvom oslabenia rastu v krajinách EÚ.

V základnom scenári budúceho vývoja predpokladáme cenu ropy v rokoch 2007-2010 na úrovni 67 USD/bl. Nakoľko *Common External Assumptions* Európskej komisie (zo septembra 2006)³¹ používali o čosi vyšší predpoklad - na úrovni 69,1 USD/bl., náš ďalší scenár alternatívneho vývoja odzrkadľuje tento rozdiel a tak simuluje permanentné zvýšenie ceny ropy zo 67 na 69,1 USD/bl. (o 3,1%) pre roky 2007-2010. Kvôli vyhodnoteniu vážnosti rizika prameniaceho z rastu ceny ropy sme pristúpili aj k výraznejšie pesimistickému scenáru, v ktorom simulujeme dosah zvýšenia ceny ropy o 10 USD/bl. na konštantnú úroveň 77 USD/bl. (o 14,9%) v horizonte 2007-2010.

Dosah alternatívnych scenárov vývoja ceny ropy na ekonomiku SR je v oboch prípadoch kvalitatívne totožný, veľkosť efektov sa však mení v závislosti od veľkosti šoku. Modelová simulácia signalizuje, že zvýšenie predpokladu o vývoji cien ropy o cca 2 USD/bl nespôsobuje vážnejší odklon vo vývoji hlavných makroekonomických indikátorov od základného scenára. Bezprostredným výsledkom nárastu ceny ropy by bolo zvýšenie cien palív, plynu a následne aj tepla pre domácnosti. Vplyv na infláciu by bol najviac viditeľný

³¹ Jesenná prognóza EK už počíta s nižšími cenami ropy v nasledujúcich dvoch rokoch (2007: 66,3 USD/barel; 2008: 68 USD/barel), čím sa v predpokladoch približuje k prognóze MF SR.

v druhom roku po šoku (po plnom prejavení sa sekundárnych efektov), kedy by predstavoval zvýšenie rastu CPI o dodatočných 0,2 resp. 0,7 p.b. Samozrejme, pri predpoklade trvalého zotrvania ceny ropy na uvedenej úrovni by sa jej efekt na infláciu rýchlo vyčerpával a dominantným negatívom by sa stal efekt spomalenia ekonomík EÚ a SR v dôsledku slabšieho dopytu. Keďže cena ropy predstavuje globálny problém, uvedené výsledky simulácií berú do úvahy celkový kontext vývoja ekonomiky SR v rámci globálnej ekonomiky (využitie multi-country modelu).

Rast inflácie v dôsledku rastu cien ropy a ropných produktov by v oboch scenároch prinútil centrálnu banku zvýšiť úrokovú mieru. Vyššia inflácia by spôsobila zníženie reálnych príjmov a spolu s vyššou úrokovou mierou by tak prispela k zníženiu spotreby domácností. Vyššie úrokové miery by rovnako negatívne pôsobili aj na investície. Došlo by tak k celkovému spomaleniu reálnej ekonomiky, v dôsledku čoho by sa zvýšila nezamestnanosť. Spomalenie ekonomiky na základe cenového šoku by negatívne vplývalo aj na deficit bežného účtu a deficit verejných financií, ktorý by bol negatívne ovplyvnený nižšími príjmami (o 0,1 resp. 0,4% oproti základnému scenáru) pri súčasne vyšších výdavkoch (o 0,2 resp. 0,7%).

Vplyv zmeny niektorých predpokladov prognózy na vývoj relevantných indikátorov ekonomiky								
Relatívna/absolútna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru (relatívna zmena v %, absolútna zmena v jednotkách uvedených v zátvorke)								
Spotreba domácností	Hrubé investície	HDP	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Inflácia podľa CPI (% p.a.)	Krátkodobé úrokové miery (% p.a.)	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Tlak na bilanciu verejných financií (% HDP)	
Scenár: Rast ceny ropy o cca 2 doláre (zo 67 na 69,1 USD/barel)								
2006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2007	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,2	-0,1	-0,1
2008	-0,4	-0,3	-0,1	0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,1
2009	-0,4	-0,4	-0,1	0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,1
2010	-0,4	-0,4	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Scenár: Rast ceny ropy o 10 dolárov (zo 67 na 77 USD/barel)								
2006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2007	-0,6	-0,5	-0,3	0,2	0,5	0,8	-0,4	-0,4
2008	-1,7	-1,5	-0,6	0,4	0,7	1,2	-0,3	-0,6
2009	-1,9	-1,8	-0,6	0,4	0,3	0,6	-0,3	-0,5
2010	-1,8	-1,9	-0,6	0,4	0,1	0,2	-0,3	-0,3

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Scenár s vyšším rastom zamestnanosti

Vzhľadom k tomu, že predložený základný scenár o vývoji zamestnanosti je pomerne konzervatívny, uvedieme alternatívny scenár vývoja ekonomiky za podmienky 1,5%-ného rastu celkovej zamestnanosti v rokoch 2008-2010. Predpokladáme pritom, že vyšší rast zamestnanosti neohrozí produktivitu a že zisky spoločností sa neznížia v dôsledku zvýšených mzdových nákladov. Vyšší rast zamestnanosti sa začne okamžite prejavovať na poklese počtu nezamestnaných v celom sledovanom období (ide o zvýšenie dynamiky rastu zamestnanosti, nie o jednorazový efekt). Dá sa predpokladať, že sa zvýši rast rovnovážnej zamestnanosti a potenciálneho produktu a že zvýšený dopyt zo strany domácností nevyvolá

inflačné tlaky. Môže sa však zvýšiť dopyt po dovozoch, čo by spôsobilo mierne zhoršenie deficitu bežného účtu. Ku koncu obdobia sa zvýšený potenciál pozitívne prejaví na investíciách a na celkovom raste ekonomiky. Vplyv je však veľmi mierny, predstavuje 0,1%. Pozitívum tohto scenára spočíva najmä v zlepšení bilancie verejných financií z titulu nižších sociálnych výdavkov.

Vplyv zmeny niektorých predpokladov prognózy na vývoj relevantných indikátorov ekonomiky								
Relatívna/absolútna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru (relatívna zmena v %, absolútna zmena v jednotkách uvedených v zátvorke)								
Spotreba domácností	Hrubé investície	HDP	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Inflácia podPa CPI (% p.a.)	Krátkodobé úrokové miery (% p.a.)	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Tlak na bilanciu verejných financií (% HDP)	
Scenár : Rast zamestnanosti v rokoch 2008-2010 na úrovni 1,5% (namiesto 0,8%)								
2008	0,1	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,1
2009	0,1	0,0	0,0	-1,1	0,0	0,0	-0,1	0,2
2010	0,1	0,1	0,1	-1,7	0,0	0,0	-0,1	0,3

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Scenáre s nižšou mierou inflácie v roku 2007

Pokles cien ropy v poslednom období, ktorý pretrváva aj v súčasnosti, naznačuje, že by sa ceny ropy mohli v budúcom roku stabilizovať, v dôsledku čoho sa pravdepodobne nedostaví také zvyšovanie cien energií, z ktorého vychádza prognóza inflácie 3,1% na rok 2007. V súvislosti s aktuálnym vývojom cien ropy sa ceny plynu pre domácnosti môžu v úvode budúceho roka dokonca znížiť o cca 3%. Zároveň môže pokračovať tlmiaci efekt na strane cien pohonných hmôt, ktorých pokles od septembra 2006 nezanedbateľne prispieva k nižšej inflácii, a to nielen v tomto roku, ale aj v budúcom. Výsledkom sú ďalšie dva alternatívne scenáre spomalenia inflácie v roku 2007 v porovnaní s predloženým bazickým scenárom, a to scenár spomalenia inflácie z úrovne základnej prognózy 3,1% na úroveň 2,8% (úroveň aktuálnej prognózy NBS) a scenár ešte optimistickejší so spomalením inflácie o cca 0,8 p.b., t.j. na úroveň 2,3%. Okrem primárneho vplyvu cien ropy tento scenár počíta aj s menej konzervatívnym rastom cien potravín.

Dosah alternatívnych scenárov vývoja inflácie na ekonomiku SR je opäť v oboch prípadoch kvalitatívne totožný, ale veľkosť efektov sa mení v závislosti od veľkosti šoku. Poklesom dynamiky spotrebiteľskej inflácie by vznikol priestor na pokles úrokových sadzieb bez ohrozenia cenového vývoja. Nižšia inflácia by spôsobila zvýšenie reálnych príjmov a prispela by tak k zvýšeniu spotreby domácností. Zníženie úrokovej miery by podporilo rast investícií a tým by zvýšilo produkčnú stránku ekonomiky. Došlo by tak k zrýchleniu reálnej ekonomiky, ktoré by sa však vo väčšej miere prejavilo v ďalšom roku. V dôsledku toho by sa v závislosti od veľkosti šoku mohla znížiť aj nezamestnanosť. Vyšší dopyt vplyvom spotreby a investícií by mohol negatívne ovplyvniť deficit bežného účtu. Keďže pozitívny šok na infláciu by bol dočasný (po roku 2007 by bola inflácia na rovnakej úrovni ako v základnom scenári, ceny by sa ustálili na úrovniach nižších o 0,2 resp. 0,5 percent), z titulu vyššieho dopytu by sa krátkodobá úroková sadzba postupne vrátila k úrovni základného scenára. V dôsledku dočasného poklesu sociálnych výdavkov vlády, ktoré

ovplyvňuje inflácia a počet nezamestnaných, by sa deficit verejných financií vyvíjal lepšie v porovnaní so základným scenárom.

Vplyv zmeny niektorých predpokladov prognózy na vývoj relevantných indikátorov ekonomiky								
Relatívna/absolútna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru (relatívna zmena v %, absolútna zmena v jednotkách uvedených v zátvorke)								
Spotreba domácností	Hrubé investície	HDP	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Inflácia podľa CPI (% p.a.)	Krátkodobé úrokové miery (% p.a.)	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Tlak na bilanciu verejných financií (% HDP)	
Scenár: Inflácia v 2007 na úrovni 2.8% (na úrovni aktuálnej prognózy NBS)								
2007	0,2	0,1	0,0	-0,3	-0,2	0,0	0,1	
2008	0,2	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,1	
2009	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	
2010	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	
Scenár : Inflácia v 2007 na úrovni 2.3%								
2007	0,5	0,2	0,1	-0,1	-0,8	-0,4	0,2	
2008	0,6	0,5	0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,2	
2009	0,5	0,5	0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,1	
2010	0,5	0,5	0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,1	

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Scenár úrokových nákladov verejnej správy

Z hľadiska **úrokových nákladov verejnej správy** sú rizikovými faktormi najmä vyššie úrokové sadzby a slabší kurz koruny oproti bázičnému scenáru. Výsledky testovania parciálnych citlivostí (bez využitia celkového modelu ekonomiky SR) dlhu na úrokové miery a kurz poskytuje nasledujúca tabuľka. Potrebné je však zdôrazniť, že už pri základnom scenári boli použité konzervatívne predpoklady. **Rizikový scenár** bol špecifikovaný (rovnako ako v predošlých konvergenčných programoch) ako technická simulácia 5%-ného znehodnotenia kurzu slovenskej meny voči EUR a zároveň zvýšenia úrokových mier o 1 percentuálny bod nad úroveň v základnom scenári v každom roku prognózy. Celkové riziko pre verejné financie sa pohybuje do 0,5% HDP a malo by byť dostatočne pokryté konzervatívnym prístupom pri kvantifikácii základného scenára.

Úrokové náklady verejnej správy (ESA95, % HDP)				
	2006F	2007F	2008F	2009F
Základný scenár	1,8	2,0	1,9	1,8
Rizikový scenár	1,9	2,3	2,2	2,1
- rozdiel	0,1	0,3	0,3	0,3

Zdroj: Ministerstvo financií SR

IV.2. Porovnanie s predchádzajúcou aktualizáciou

Pri súčasnej aktualizácii (na základe údajov spred novembrovej revízie národných účtov) sa potvrdzujú trendy budúceho vývoja makroekonomických a fiškálnych parametrov prezentované v minuloročnej aktualizácii Konvergenčného programu SR. Skutočný vývoj domácej ekonomiky a vonkajšieho prostredia za uplynulé obdobie si síce vyžiadal niektoré číselné spresnenia, no tie zväčša nie sú výrazné alebo môžu mať skôr pozitívny vplyv na ďalší proces reálnej a nominálnej konvergenie SR. Niektoré korekcie, resp. naopak ponechanie pôvodných odhadov, boli odrazom konzervatívneho charakteru predkladaných makroekonomických projekcií. Aj v budúcnosti bude snahou udržať tento charakter predikcií, aby sa nevytvárali nadmerné riziká pre plnenie fiškálnych cieľov z titulu príliš optimistických odhadov vývoja makroekonomického prostredia.

Aktualizácia na rok 2006 priniesla vyššie odhady rastu ekonomiky najmä vplyvom priaznivejšieho vývoja zahraničného obchodu, ale aj domáceho dopytu podporeného pozitívnym vývojom na trhu práce. Odhady na nasledujúce roky indikujú, že rast ekonomiky SR sa bude naďalej pohybovať na relatívne vysokých, avšak udržateľných úrovniach. Ukazuje sa, že vyšší rast ekonomiky by mohol mierne podporiť plnenie fiškálnych zámerov s pozitívnym vplyvom na znižovanie deficitu verejných financií a s časovým posunom aj na zníženie dlhového pomeru.

Porovnanie predchádzajúcej a aktualizovanej prognózy						
	ESA kód	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Reálny rast HDP (%)						
Predchádzajúca aktualizácia		5,1	5,4	6,1	5,6	
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		6,1	6,6	7,1	5,5	5,1
Rozdiel		1,0	1,2	1,0	-0,1	
Saldo verejnej správy (% HDP)						
	EDP B.9					
Predchádzajúca aktualizácia		-4,9	-4,2	-3,0	-2,7	
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
Rozdiel		1,8	0,5	0,1	0,3	
Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)						
Predchádzajúca aktualizácia		33,7	35,5	35,2	36,2	
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		34,5	33,1	31,8	31,0	29,7
Rozdiel		0,8	-2,4	-3,4	-5,2	

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V. KVALITA VEREJNÝCH FINANCIÍ

V.1. Stratégia politiky

Konsolidácia verejných financií je ústredným cieľom vlády v strednodobom horizonte. Konsolidačné ciele sú dôležité z hľadiska finančnej stability, vláda si však zároveň uvedomuje kľúčový význam kvalitatívnej stránky verejných financií. Úspešné pokračovanie v napĺňaní strednodobých cieľov umožňuje, aby sa do centra pozornosti dostala práve táto otázka. Politickou prioritou v nasledujúcom období je preto zvyšovanie účinnosti a efektívnosti využívania verejných zdrojov a ich orientácia smerom k podpore potenciálneho rastu ekonomiky.

Táto časť popisuje hlavné vývojové trendy na strane príjmov a výdavkov verejnej správy v strednodobom horizonte. Vzhľadom na to, že nie sú k dispozícii spoľahlivé údaje vo funkčnej klasifikácii COFOG, analýza popisuje trendy najmä v ekonomickej klasifikácii. Nová vláda sa zaviazala vykonávať hospodársku politiku v duchu svojho Programového vyhlásenia, ktoré deklaruje snahu urobiť ekonomický systém viac solidárnejší a sociálne spravodlivejší, nie však na úkor zdravého ekonomického rastu. V súlade s týmito cieľmi vláda pripravila mierne úpravy daňového systému od januára 2007. Na strane výdavkov si nová vláda určila tri základné priority pre nasledujúce obdobie, ktorými sú zdravotníctvo, školstvo a poľnohospodárstvo. Zároveň však bolo rozhodnuté, že všetky priority musia byť zosúladené s fiškálnym rámcom daným konsolidačnými cieľmi vlády. To znamená, že návrhy a politiky, ktoré prinesú rast výdavkov a zníženie príjmov, musia byť nakoniec kompenzované adekvátnymi opatreniami, ktoré výdavky naopak znížia alebo príjmy zvýšia.

Hlavným zdrojom konsolidácie verejných financií v rokoch 2006-2009 bude zdravý a vysoký ekonomický rast, ktorý umožní mierny reálny rast výdavkov pri ich súčasnom poklese na nominálnom HDP. Vláda tiež pripravuje znižovanie počtu zamestnancov v štátnej a verejnej správe, ktoré môže byť až do úrovne 20% z celkového počtu zamestnancov. Znižovanie by sa malo konať najmä v priebehu roka 2007, úspory by mali byť pre rozpočet citeľnejšie až v roku 2008, pretože s prepúšťaním sú spojené náklady súvisiace s odchodným.

V.2. Vývoj na strane príjmov

Priority a ciele novej vlády sa premietli do zmien v daňovej sústave, ktoré začnú platiť od januára 2007. Zmeny mali len mierny dopad na verejné financie, celková výška daňového zaťaženia ostala prakticky nezmenená. Celkový dopad na príjmy verejnej správy je mierne negatívny z dôvodu zavedenia zníženej sadzby DPH 10% na lieky a vybrané zdravotnícke tovary (pred tým jednotná sadzba 19%). Je dôležité poznamenať, že výpadok príjmov z titulu zmeny DPH (približne 3,0 mld. Sk v každom roku) nie je zároveň výpadkom verejnej správy v plnom rozsahu. Práve naopak, vo verejnom sektore ostane viac ako 80% z tejto sumy. Zdravotné poisťovne totiž v prevažnej väčšine prípadov uhrádzajú lieky lekárniam a nemocniciam (doplatky obyvateľov za lieky sú stále relatívne nízke). Zdravotné poisťovne sú v sektore verejnej správy, pretože ich hlavným príjmom sú príjmy z povinných zdravotných odvodov. Poisťovne teda budú v konečnom dôsledku platiť za lieky menej a to znamená, že výpadok na DPH sa prevažne prejaví vo zvýšení zdrojov poisťovní na hradenie liekov a zdravotnej starostlivosti. U zdravotných poisťovní sa totiž predpokladá vyrovnané

hospodárenie. Celkový dopad daňových zmien je preto z hľadiska rozpočtu verejnej správy pozitívny.

Všetky ostatné daňové úpravy zvyšujú príjmy verejnej správy. Podstatnejšie zmeny sa týkajú dani z príjmov fyzických osôb, kde došlo ku zavedeniu degresívnej odpočítateľnej položky. Základná odpočítateľná položka začne podľa predpísaného vzorca klesať daňovníkom s vyššími príjmami (približne horných 6% daňovníkov podľa mzdovej distribúcie), čím sa zvýši progresivita ich zdanenia oproti predchádzajúcemu stavu. Zároveň však ostala zachovaná rovná daň z príjmu vo výške 19%. Druhou podstatnou zmenou bolo zníženie možnosti právnickým osobám poukázať neziskovým organizáciám časť svojej daňovej povinnosti z 2% na 0,5% na roky 2007 a 2008, potom sa uvažuje s úplným zrušením tejto možnosti, ktorá má nesystémový charakter.

Kvantifikácia dopadu daňových návrhov na príjmy verejnej správy (ESA95, mil. Sk)			
	2007	2008	2009
1. DPH na lieky 10%	-2 799	-2 968	-3 155
2. DPFO - degresívna odpočítateľná položka	160	1 125	1 199
3. DPFO - zníženie paušálnych výdavkov pre živnostníkov zo 60% na 40%	13	13	14
4. DPPO - zrušenie 2% z daní na osobitný účel z DPPO	629	698	1 021
5. DPPO - zrušenie výnimky 300 000 Sk pre neziskové organizácie)	222	222	222
6. DPFO - zavedenie zdaňovania výnosov z podielových fondov	215	205	158
CELKOVÝ DOPAD NA VS	-1 560	-705	-542
- z toho obce a VÚC	0	1 064	1 133

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Okrem vyššie uvedených zmien, ktoré súvisia so zmenou vlády, sa predpokladajú aj iné úpravy. Najpodstatnejšie z nich je zvyšovanie spotrebnej dane z tabakových výrobkov v zmysle schváleného harmonogramu na dosiahnutie minimálneho daňového zaťaženia cigariet požadovaného v EÚ do roku 2009. Zvyšovanie spotrebnej dane sa predpokladá na začiatku roka 2008 a 2009. Okrem toho rozpočet očakáva výpadok príjmov zo spotrebnej dane z minerálneho oleja vo výške približne 1,0 mld.Sk ročne z dôvodu daňového zvýhodnenia alternatívnych zdrojov motorových palív (biopalív). Ide o dôsledok implementácie smernice 2003/30/ES o podpore využívania biopalív v doprave.

V prípade odvodov na sociálne zabezpečenie dochádza k zvýšeniu odvodu štátu za zákonom stanovený okruh osôb v zdravotnom poistení o 1 percentuálny bod. Zmena sa však zatiaľ týka iba prvých štyroch mesiacov roku 2007. Týmto opatrením sa vytvorí priestor na preskúmanie možností financovania a zvyšovania efektívnosti v sektore zdravotníctva a následne sa prehodnotí využitie tohto opatrenia v ďalšom období.

Pri hodnotení tempa konsolidácie treba brať do úvahy, že v období rokov 2006-2009 budú pomerne stabilné daňové príjmy na HDP (pokles o 0,2% HDP), odvody však klesnú výraznejšie o 0,6% HDP a najväčší pokles zaznamenajú nedaňové príjmy, ktoré klesnú až o 1,1% HDP. Výraznejší pokles odvodov oproti daňovým príjmom je spôsobený konzervatívnym prístupom Sociálnej poisťovne k odhadu svojich príjmov, čo z pohľadu MF SR predstavuje pozitívne riziko pre verejné financie. Nedaňové príjmy klesajú najmä z dôvodu nominálneho poklesu očakávaných príjmov z dividend štátom vlastnených podnikov. Ďalším faktorom je pokles kapitálových príjmov, kde patria napríklad príjmy z predaja štátneho majetku. Čoraz významnejšiu úlohu vo verejnej správe zohrávajú prostriedky z EÚ, ktoré v rovnakom období stúpnu o 0,8% HDP. Toto však neznamená

priestor pre zníženie deficitu, pretože minimálne v rovnakej sume vzrastú výdavky, najmä v položke kapitálových transferov.

V.3. Vývoj na strane výdavkov

Na strane výdavkov si nová vláda určila tri základné priority pre nasledujúce obdobie, ktorými sú zdravotníctvo, školstvo a poľnohospodárstvo.

Prioritou v zdravotníctve je naďalej v prvom rade zvyšovanie efektívnosti, ale v súčasnosti prevládol názor, že táto oblasť je aj finančne poddimenzovaná. Z tohto dôvodu si oblasť zdravotníctva v roku 2007 polepšila oproti základnému scenáru bez zmien o vyše 4,4 mld. Sk, keď spomínané zníženie sadzby DPH zvýšilo zdroje o približne 2,3 mld. Sk a zvýšenie odvodu štátu za zákonom stanovený okruh osôb v zdravotnom poistení o 1 percentuálny bod prinesie ďalších 2,1 mld. Sk. Priorita zdravotníctva bude teda financovaná cez zmeny v daniach a zdravotných odvodoch.

Prioritou vlády v školstve sa stala úroveň miezd učiteľov. Hlavným cieľom v tejto oblasti je zvyšovanie miezd v základnom a strednom školstve na úroveň blízku priemernej mzde v hospodárstve. Vyššie mzdové výdavky sa predpokladajú aj v rozpočte vysokých škôl (nárast o 8%). Za týmito opatreniami možno vidieť snahu vlády o zatraktívnenie práce v oblasti školstva, a tým pritiahnúť mladých pedagogických pracovníkov do tejto sféry.

Jednou z priorít novej vlády je aj poľnohospodárstvo, čo sa prejavilo na náraste predpokladaných dotácií do tohto sektora. Podľa rozpočtu verejnej správy na roky 2007 až 2009 dosiahnu priame platby v roku 2007 úroveň 70% priemeru EÚ (v roku 2006 to bolo 54%).

Ku konsolidácii na strane výdavkov výrazne prispievajú výdavky na mzdy a tovary, ktoré klesnú v období 2006-2009 zhodne o 0,6% HDP. Vláda pripravuje znižovanie počtu zamestnancov v štátnej a verejnej správe, ktoré môže byť až do úrovne 20% z celkového počtu zamestnancov. Znižovanie by sa malo konať najmä v priebehu roka 2007, úspory by mali byť pre rozpočet citeľnejšie až v roku 2008, pretože s prepúšťaním sú spojené náklady súvisiace s odchodným. Najvyššia konsolidácia výdavkov sa očakáva v oblasti dotácií a transferov, kde by malo v roku 2009 dôjsť k poklesu o 1,3% HDP v porovnaní s rokom 2006. Úrokové náklady verejného dlhu ostávajú v rovnakom období na HDP nezmenené.

Úroveň kapitálových výdavkov podľa rozpočtu verejnej správy na roky 2007 až 2009 mierne presiahne 3% HDP. Predpokladá sa zvýšené čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu EÚ na projekty v oblasti infraštruktúry a životného prostredia. Skutočná výška čerpania však môže byť výrazne odlišná v závislosti od schopnosti ich využitia. Príkladom takéhoto vývoja je očakávaná skutočnosť roku 2006. Výdavky na kapitálové aktíva síce poklesnú, avšak výstavba diaľnic nebude stagnovať, pretože jej výstavbu zabezpečuje Národná diaľničná spoločnosť (NDS), ktorá je od roku 2005 mimo okruhu verejnej správy. Priame dotácie štátu z minulosti budú nahradené úvermi NDS a jej vlastnými príjmami z predaja diaľničných známok.

Bilancia príjmov a výdavkov verejnej správy v rokoch 2002 - 2009 (ESA95, % HDP)							
	2002	2006B	2006E	2007B	2008B	2009B	2009B-2006E
CELKOVÉ PRÍJMY	38,0	36,9	35,4	34,5	33,9	33,9	-1,5
Daňové príjmy	18,8	17,6	17,1	17,0	16,9	16,9	-0,2
Daň z príjmu fyzických osôb	3,4	2,6	2,5	2,6	2,7	2,8	0,3
zo závislej činnosti	2,9	2,3	2,2	2,3	2,4	2,5	0,3
z podnikania a inej samostatnej zár. činn.	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,0
Daň z príjmu právnických osôb	2,6	2,5	2,7	2,8	2,8	2,9	0,2
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	0,8	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,0
Dane z majetku	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	-0,1
Daň z pridanej hodnoty	7,5	7,9	7,7	7,4	7,3	7,3	-0,5
Spotrebné dane	3,1	3,3	3,0	3,2	3,1	2,9	-0,1
Cestná daň	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dane za špecifické služby (obce)	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0
Ostatné dane	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Poistné na sociálne zabezpečenie	14,2	13,2	12,6	12,3	12,0	12,0	-0,6
Sociálna poisťovňa	8,3	8,3	7,8	7,6	7,5	7,4	-0,4
Zdravotné poisťovne	5,0	4,9	4,8	4,7	4,5	4,5	-0,2
Národný úrad práce	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedaňové príjmy	4,7	3,9	3,9	3,5	3,0	2,8	-1,1
z toho úroky	0,7	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	-0,1
Granty a transfery	0,2	2,3	1,7	1,8	2,0	2,2	0,5
z toho z EÚ	0,0	2,2	1,7	1,8	1,9	2,2	0,5
VÝDAVKY SPOLU**	45,7	39,8	37,9	36,3	35,2	34,6	-3,3
Bežné výdavky	38,1	35,6	34,0	33,2	32,1	31,4	-2,5
Mzdové náklady	7,4	7,2	6,9	6,6	6,4	6,3	-0,6
- Hrubé mzdy	5,5	5,3	5,1	4,8	4,7	4,7	-0,4
- Poistné platené zamestnávateľom	1,9	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	-0,1
Tovary a ďalšie služby	5,0	5,4	5,1	4,9	4,8	4,5	-0,6
- Použitie EU prostriedkov	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
- Ostatné	5,0	5,3	5,1	4,8	4,7	4,4	-0,6
Dotácie a transfery	22,0	21,1	20,2	19,8	19,1	18,9	-1,4
- Dotácie do poľnohospodárstva	0,7	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1	0,2
- Dotácie do dopravy	0,4	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	-0,1
- Podpora bývania	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	-0,1
- Aktívna politiky trhu práce	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0
- Zdravotné poisťovne	4,8	4,7	4,5	4,4	4,3	4,3	-0,2
- Nemocenské dávky	0,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0
- Starobné a invalidné dôchodky	7,2	7,3	7,1	7,0	6,8	6,7	-0,4
- Dávky v nezamestnanosti	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
- Štátne sociálne dávky a podpora	3,0	2,1	2,1	1,8	1,7	1,6	-0,5
- Poistné za vybrané skupiny obyvateľov	2,2	1,8	1,8	1,9	1,7	1,7	-0,1
- Odvody do rozpočtu EÚ	0,0	0,9	0,8	0,9	0,9	0,8	0,0
- Transfer 2% z daní z príjmov na VPÚ	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
- Ostatné	1,9	1,4	1,3	1,2	1,1	1,1	-0,2
Splácanie úrokov	3,7	1,9	1,8	2,0	1,9	1,8	0,0
Kapitálové výdavky	7,5	4,1	3,9	3,2	3,1	3,2	-0,7
Obstaranie kapitálových aktív	3,1	2,0	2,0	1,6	1,4	1,3	-0,7
Kapitálové transfery*	4,4	2,2	1,9	1,6	1,7	1,9	0,0
Saldo verejnej správy*	-7,7	-2,9	-2,5	-1,8	-1,3	-0,7	1,8
Vplyv II. piliera	0,0	-1,3	-1,1	-1,1	-1,2	-1,2	-0,1
SALDO VS s vplyvom II.pilieria	-7,7	-4,2	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9	1,7

* vrátane odpustenia pohľadávok zahraničiu vo výške 2,1% HDP v roku 2002

Zdroj: Ministerstvo financií SR

** údaje na roky 2008 a 2009 sú v prípade výdavkových podpoložiek indikatívne, keďže jednotlivé rozpočtové kapitoly rozpočtujú len hlavné výdavkové položky

Zlepšovanie kvality verejných financií je možné len za predpokladu, že jednotlivé ciele a stratégie na strane príjmov i výdavkov verejných rozpočtov budú navzájom zladené a konzistentné. V oblasti kvality verejných financií po inštitucionálnej stránke ide najmä o prepojenie troch strategických dokumentov. Táto časť obsahuje prepojenie Konvergenčného programu na Národný strategický referenčný rámec, nasledujúca podkapitola informuje o prepojení na Národný program reforiem.

Národný strategický referenčný rámec 2007-2013 je centrálnym integrujúcim strategickým dokumentom, ktorý definuje a spája relevantné prvky jednotlivých autonómnych, avšak koherentných stratégií EÚ, štátu, sektorov a regiónov prostredníctvom financovania zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu vrátane prostriedkov na spolufinancovanie s cieľom dosiahnutia čo najväčšej synergie a efektívnosti pri naplňaní vízie a dosiahnutí strategického cieľa NSRR do roku 2013.

Stratégia NSRR je postavená na troch strategických prioritách a ich troch cieľoch, ktoré sa bude snažiť prostredníctvom financovania projektov v programovom období 2007 – 2013 naplniť.

Strategická priorita	Cieľ strategickej priority
1. Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	Zvýšenie hustoty vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb
2. Inovácie, informatizácia a vedomostná ekonomika	Rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
3. Ľudské zdroje a vzdelávanie	Zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby znalostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín

Vláda SR dňa 8. októbra 2006 rozhodla o rozdelení alokácie NSRR SR 2007 – 2013 vo výške 11,3 mld. EUR (v bežných cenách) medzi jednotlivé operačné programy:

Operačný program (OP)	Fond	Príspevok EÚ (v EUR)	podiel OP na celkovej alokácii (v %)
Regionálny OP	ERDF	1 445 000 000	12,7
OP Životné prostredie	ERDF + KF	1 800 000 000	15,8
OP Doprava	ERDF + KF	3 206 904 595	28,2
OP Informatizácia spoločnosti	ERDF	993 095 405	8,7
OP Výskum a vývoj	ERDF	1 214 415 373	10,7
OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	ERDF	772 000 000	6,8
OP Zdravotníctvo	ERDF	250 000 000	2,2
OP Vzdelávanie ³²	ESF	617 801 578	5,4
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia ³³	ESF	881 801 578	7,8
OP Bratislavský kraj	ERDF	82 000 000	0,7
OP Technická pomoc	ERDF	97 601 421	0,9
Spolu všetky fondy v NSRR 2007-2013		11 360 619 950	100

³² OP je spoločný pre obidva ciele: Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť

³³ OP je spoločný pre obidva ciele: Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť

V.4. Prepojenie Konvergenčného programu s Národným programom reforiem

Dôležitým aspektom kvality verejných financií je adekvátne prepojenie fiškálnych cieľov s cieľmi Lisabonskej stratégie. Z rozpočtového pohľadu je dôležité, aby štrukturálne politiky a reformy rešpektovali fiškálne ciele vlády, ktoré stanovujú finančný rámec pre tieto politiky. Na úrovni politických cieľov a záväzkov vlády ide o koordináciu a prepojenie Konvergenčného programu a Implementačnej stratégie Národného programu reforiem. Cieľom tejto časti je prvýkrát poskytnúť v tomto dokumente prepojenie Národného programu reforiem SR a Konvergenčného programu v nadväznosti na revidovaný Pakt stability a rastu a Lisabonskú stratégiu.

V rámci Národného programu reforiem SR sú vytýčené priority v dvoch kľúčových oblastiach, ktorých cieľom je prispieť k vysokému a dlhodobo udržateľnému rastu ekonomiky:

1. Politika zamestnanosti
2. Mikroekonomické politiky

Politika zamestnanosti sa snaží zamerať na najdôležitejšie problémy trhu práce na Slovensku ako sú dlhodobá nezamestnanosť, podpora znevýhodnených skupín a regionálne disparity. Významnú pozornosť venuje aj oblasti školstva, kde základným cieľom je transformácia obsahu vzdelávania a jeho zosúladenie s požiadavkami trhu práce.

Mikroekonomické politiky sú orientované na oblasť vedy, výskumu a inovácií, zlepšenie podnikateľského prostredia a budovanie informačnej spoločnosti. Oblasť vedy, výskumu a inovácií je podporovaná zo strany špecializovanej štátnej agentúry a štátnych programov. Dochádza tu zároveň k prepojeniu inovácií a podpory malého a stredného podnikania vo forme zriadenia technologických inkubátorov a vyššej ponuky rizikového kapitálu. Nemenej dôležitú úlohu zohrávajú aj opatrenia zamerané na zvyšovanie kvality regulačného prostredia, ktoré napomáhajú rozvoju podnikateľského prostredia. Budovanie informačnej spoločnosti je zamerané na vybudovanie služieb e-governmentu, čo by malo viesť k zefektívneniu činnosti jednak vo vnútri verejnej správy, a zároveň aj smerom navonok pri styku s občanmi. Prioritou je tiež zvýšenie dostupnosti internetu medzi obyvateľstvom.

Na realizáciu uvedených cieľov sa okrem zdrojov zo súkromného sektora používajú predovšetkým verejné zdroje a zdroje získané z EÚ. V rámci procesu zostavovania rozpočtu verejnej správy sa vychádza z daných priorit a fiškálnych rámcov. Rozpočtové prostriedky sú v prvom rade alokované na tieto priority, čo logicky vedie k zníženiu výdavkov v ostatných oblastiach. Nevyhnutnou podmienkou totiž je, že realizácia Národného programu reforiem musí byť v súlade so strednodobým plánom fiškálnej konsolidácie za účelom dosiahnutia dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Pri zostavovaní implementačnej tabuľky upravenej na účely Konvergenčného programu sa vychádzalo zo Správy o pokroku v implementácii Národného programu reforiem SR z októbra 2006. Pre úplnosť treba dodať, že aj napriek existujúcej politickej vôli novej vlády nebolo možné sem zahrnúť nové priority týkajúce sa celého programového obdobia (2006-2008). Tabuľka preto obsahuje iba úlohy vytýčené a z časti realizované do 31. augusta 2006. Navyše zahrnuté boli len tie opatrenia, ktorých vplyv na rozpočet verejnej správy bol v danom materiáli vyčíslenný. Momentálne sa pripravuje dodatok k správe, ktorý by mal nedostatky prvej implementačnej správy preklenúť.

Rozpočtové výdavky spojené s prioritami (% HDP)			
	2006	2007	2008
Veda, výskum a inovácie	0,16		
Informačná spoločnosť	0,04		
Vzdelávanie a zamestnanosť	0,22	0,05	0,04
Spolu	0,43	0,05	0,04

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V absolútnych hodnotách na prioritu vzdelávanie a zamestnanosť bolo alokovaných 3,6 mld. Sk v roku 2006, priorita veda, výskum a inovácie získala 2,7 mld. Sk a na budovanie informačnej spoločnosti bolo podľa dostupných údajov vyčlenených 0,7 mld. Sk. Štvrtou prioritou, ktorá v tabuľke nebola spomenutá je podpora podnikateľského prostredia, kde boli uskutočnené, resp. plánujú sa uskutočniť, najmä legislatívne zmeny a opatrenia, pri ktorých nie je možné vyčíslieť priame náklady (napríklad vykonanie auditu prekážok v podnikaní). Tabuľka v prílohe programu obsahuje detailnejšie členenie prostriedkov na priority Lisabonskej stratégie.

VI. UDRŽATEĽNOSŤ VEREJNÝCH FINANCIÍ

Slovensko je na najlepšej ceste úspešne zavŕšiť splnenie strednodobých konsolidačných cieľov. Budú tým vytvorené podmienky pre zdravý ekonomický vývoj v najbližšom období a vstup do eurozóny, čo ešte na začiatku tohto tisícročia nebola samozrejmosť. Fiškálne výzvy sa však týmto nekončia. Predchádzajúca časť naznačila, že budúcnosť fiškálnej politiky na Slovensku spočíva v orientácii na kvalitatívnu stránku verejných financií. Potreba fiškálnej konsolidácie však tiež v dohľadnom čase nezanikne, nadobudne však nový rozmer. Očakávaný nepriaznivý demografický vývoj núti zodpovedné vlády myslieť vo fiškálnej politike ďaleko dopredu. Priaznivý vývoj verejných financií dnes nemusí znamenať priaznivý vývoj o 30-50 rokov, kedy budú kulminovať náklady starnutia populácie. Vláda SR si uvedomuje tieto náklady a dlhodobá udržateľnosť verejných financií sa stala hlavným cieľom fiškálnej politiky počnúc prvým konvergenčným programom. Táto časť popisuje očakávaný dopad starnutia populácie na rozpočet do roku 2050, konkrétny strednodobý cieľ na rok 2010 pre zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií a stratégiu fiškálnej politiky, ktorá by mala viesť k naplneniu tohto cieľa.

Prvýkrát bola udržateľnosť verejných financií na Slovensku popísaná v Konvergenčnom programe v máji 2004. Od tohto dátumu je aspekt dlhodobej udržateľnosti prítomný aj v ďalších dôležitých vládnych dokumentoch, predovšetkým v rozpočte verejnej správy. Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2005-2007 obsahoval samostatnú prílohu, ktorá definovala dlhodobú udržateľnosť verejnej správy ako základný cieľ fiškálnej politiky. Diskusia o udržateľnosti verejných financií a opatreniach, ktoré sú nevyhnutné na jej dosiahnutie, sa týmto dostali do povedomia nielen odbornej verejnosti ale predovšetkým vystupuje ako smerodajný rámec pre politické rozhodovanie.

VI.1. Stratégia politiky

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií má ekonomický a morálny rozmer. Z ekonomického hľadiska sú zdravé verejné financie nevyhnutným predpokladom vysokého a udržateľného ekonomického rastu. Morálny rozmer spočíva v zabezpečení medzigeneračnej spravodlivosti. Prostredníctvom verejných rozpočtov sa totiž zdroje prerozdeľujú nielen medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva (solidárnosť), ale aj medzi generáciami. Viesť politiku vysokých deficitov a dlhu automaticky znamená vystaviť účet budúcim generáciám, najčastejšie v podobe nutnosti zvyšovania daní.

Hlavným cieľom fiškálnej politiky v oblasti verejných financií je do roku 2010 znížiť cyklicky upravený deficit verejnej správy očistený o jednorazové efekty na úroveň 0,9% HDP. Táto hodnota je v súlade s rozpätím, ktoré je Európskou komisiou odporúčané Slovensku pre stanovenie strednodobého cieľa v rámci revidovaného Paktu stability a rastu. Ak sa prijmú potrebné opatrenia, podľa analýz Ministerstva financií SR sa tým súčasne vytvoria podmienky na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Potrebné opatrenia v sebe zahŕňajú parametrické zmeny dôchodkového systému, dodatočné konsolidačné úsilie v roku 2010 na úrovni 1,0% HDP a také nastavenia politík, ktoré v budúcnosti zabezpečia zvyšovanie verejných výdavkov v súlade s rastom ekonomiky. Podrobnejšie je stratégia popísaná v časti III.1.

Dlhodobú udržateľnosť verejných financií možno definovať rôzne, najčastejšie sa používa splnenie podmienky intertemporálneho rozpočtového obmedzenia. Z hľadiska politických cieľov je lepšie takúto definíciu transformovať do konkrétnejšej a hlavne merateľnej podoby. Ministerstvo financií SR definovalo už v prvom konvergenčnom programe dlhodobú udržateľnosť verejných financií ako schopnosť udržať výšku deficitu a dlhu v medziach základných pravidiel Paktu stability a rastu. Znamená to, že **deficit verejnej správy nesmie do roku 2080 prekročiť 3% HDP a verejný dlh 60% HDP.**

Pre Slovensko má takto definovaný cieľ viacero výhod. Samotný rok 2080 má tri výhody. Po prvé, tento časový horizont je dostatočne dlhodobý a zároveň dostatočne konkrétny. Teoretická definícia intertemporálneho obmedzenia totiž v sebe obsahuje nekonečný horizont, čo je z hľadiska politickej uchopiteľnosti abstraktný pojem. Po druhé, dlhodobé fiškálne analýzy na MFSR pracujú s týmto časovým horizontom, existujú k nim relevantné predpoklady, čo sú najmä demografické prognózy. Po tretie, toto obdobie prekonáva dlhodobý horizont (rok 2050), s ktorým vo svojich hodnoteniach udržateľnosti verejných financií pracuje Európska komisia. Rok 2050 sa totiž všeobecne považuje za obdobie, kedy bude vrcholiť fiškálny problém spojený so starnutím populácie v EÚ. Podľa analýz MFSR však takéto kritické obdobie na Slovensku nastane približne okolo roku 2060.

Deficit 3% HDP má tiež viacero výhod. Po prvé, je základným pravidlom „starého“ i revidovaného Paktu stability a rastu, slúži tiež ako konvergenčné kritérium pre vstup do eurozóny. Splnenie tohto limitu Slovensko plánuje už na budúci rok a preto je cieľ relevantný už dnes. Takýto cieľ rešpektuje hlavný strednodobý cieľ paktu, ktorým je stav blízky vyrovnanému rozpočtu, ale zároveň pre rozpočet vytvára priestor na absorpciu prípadných negatívnych šokov (ekonomická stagnácia, živelné pohromy).

Nakoniec dlh na úrovni 60% má tiež svoje výhody. Po prvé, rovnako ako v prípade deficitu, táto hodnota hraje dôležitú úlohu v rámci fiškálnych pravidiel EÚ. Po druhé, tento cieľ primerane rozdeľuje náklady starnutia populácie na Slovensku medzi súčasnú a budúcu generáciu, čo je dôležité z hľadiska medzigeneračnej spravodlivosti. V roku 2009 rozpočet očakáva verejný dlh na úrovni približne 30% HDP. Súčasná generácia znáša náklady transformácie ekonomiky, je konfrontovaná s požiadavkou výraznej fiškálnej konsolidácie a zároveň vyšších investícií, ktoré zabezpečia prosperitu najmä budúcich generácií. Je preto prirodzené a zároveň spravodlivé, že budúce náklady starnutia populácie si rozdelia terajšia i budúce generácie. Priestor na zvýšenie verejného dlhu na úroveň 60% HDP túto možnosť poskytuje a zároveň nevytvára prekážku pre zdravý ekonomický rast všetkých generácií.

VI.2. Dlhodobé rozpočtové výhľady so zreteľom na starnutie obyvateľstva

Starnutie populácie je celosvetový fenomén, ktorý sa momentálne dotýka najmä rozvinutých priemyselných ekonomík a výnimkou nie je ani Slovensko. Na pôde EÚ sa tejto otázke venuje v posledných rokoch mimoriadna pozornosť. Vznikla špeciálna pracovná skupina pre starnutie populácie (AWG – Ageing Working Group), ktorej úlohou je v spolupráci s Európskou komisiou analyzovať výdavky citlivé na demografický vývoj a ich dopad na vývoj celých verejných financií. V roku 2003 dostala táto skupina mandát uskutočniť nové kolo projekcií pre všetky členské krajiny, ktoré budú postavené na spoločných predpokladoch a na rovnakej metodológii výpočtu. Cieľom bolo získať porovnateľné a čo

najúplnejšie informácie o rizikách vyplývajúcich z očakávaných demografických zmien. Vo februári 2006 boli nové projekcie schválené a publikované pre širokú verejnosť³⁴.

V minulých konvergenčných programoch Slovensko prezentovalo prevažne vlastné prognózy dlhodobého vývoja, i keď tieto prognózy boli v maximálnej miere založené na výsledkoch práce AWG, v tom čase sa jednalo najmä o predpoklady. Počnúc týmto programom sa mení prístup, od teraz Slovensko bude prezentovať len prognózy vyprodukované v rámci AWG. Má to dve výhody. Je to po prvé logickým vyústením predošlej praxe, keď sa v maximálnej možnej miere zapracovávali výstupy AWG. Ale ako bolo spomínané, až v roku 2006 boli nové projekcie schválené a publikované pre širokú verejnosť. Po druhé, tieto prognózy boli Slovenskom na expertnej úrovni v rámci AWG odsúhlasené. Dlhodobé prognózy sú nutne poznamenané veľkou dávkou neistoty, preto je najvhodnejšie prezentovať odsúhlasené údaje a najmä predpoklady, na základe ktorých boli prognózy vyprodukované.

Táto podkapitola sa skladá z dvoch častí. Prvá časť popisuje veľkosť problému, s ktorým sa budú musieť verejné financie na Slovensku v budúcnosti vyrovnávať. Druhá časť ukazuje indikátory udržateľnosti. To sú vyčíslené opatrenia v oblasti fiškálnej politiky, ktoré budú musieť byť prijaté na riešenie problému udržateľnosti verejných financií. Spoločným znakom oboch častí je, že sa uvádzajú len údaje, ktoré boli schválené a odsúhlasené v rámci AWG. Ministerstvo financií pridáva len interpretáciu k týmto údajom.

Dlhodobá projekcia príjmov a výdavkov citlivých na starnutie populácie

V rámci AWG boli identifikované výdavky verejnej správy, ktoré môžu byť pozitívne alebo negatívne ovplyvnené demografickými zmenami. Ide o výdavky na dôchodkové dávky, zdravotnú starostlivosť, dlhodobú starostlivosť, školstvo a dávky v nezamestnanosti. Prvé tri typy výdavkov budú v budúcnosti rásť, výdavky na školstvo a nezamestnaných budú naopak klesať (menej detí, klesajúca nezamestnanosť a menej ľudí na trhu práce).

Okrem toho boli za niektoré krajiny, vrátane Slovenska, zohľadnené zmeny v príjmoch dôchodkových systémov. V prípade Slovenska ide o výpadok príjmov verejnej správy po spustení kapitalizačného piliera dôchodkového systému.

Poslednou položkou citlivou na starnutie populácie sú úroky z verejného dlhu. Vyššie uvedené faktory vplývajú na rast deficitu a tým aj na dlh. Vyšší dlh automaticky znamená vyššie úrokové náklady na jeho obsluhu.

³⁴ Economic Policy Committee and European Commission-DG ECFIN (2006) 'The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health-care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)', European Economy, Special Reports No 1, 2006, („Ageing Report“)

Zmena príjmov a výdavkov verejnej správy vplyvom demografických zmien (% HDP)							
	2004	2010	2020	2030	2040	2050	Zmena 2004-2050
A. Zmena príjmov (výpadok do 2.piliera)	0,0	-1,3	-1,5	-1,7	-1,7	-1,9	-1,9
B. Celková zmena výdavkov citlivých na starnutie populácie	16,2	15,4	15,3	16,5	17,7	19,1	2,9
- dôchodkové dávky	7,2	6,7	7,0	7,7	8,2	9,0	1,8
- zdravotná starostlivosť	4,4	4,7	5,2	5,7	6,0	6,3	1,9
- dlhodobá starostlivosť	0,7	0,8	0,7	0,9	1,1	1,3	0,6
- školstvo	3,7	3,0	2,2	2,2	2,3	2,4	-1,3
- dávky v nezamestnanosti	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,2
C. Úrokový výdavky	2,2	1,5	1,4	2,0	3,7	6,7	4,5
Vplyv na saldo verejnej správy							-9,3
<i>p.m. Hrubý dlh</i>	<i>41,6</i>	<i>30,8</i>	<i>28,5</i>	<i>39,9</i>	<i>73,0</i>	<i>134,5</i>	<i>92,9</i>

*Aktuálny legislatívny stav : dôchodkový vek 62 rokov, indexácia 50:50 (mzdy, inflácia), zavedený 2.pilier

Zdroj: Ageing report (Február 2006), MFSR

Ak sa nepodniknú nápravné opatrenia, negatívny demografický vývoj zvýši do roku 2050 deficit verejnej správy o ohromujúcich 9,3% HDP a verejný dlh sa dostane na úroveň 134,5% HDP. Tieto výpočty vychádzajú z počiatočného stavu v roku 2004. Tento rok je uvedený preto, že žiadne novšie výpočty zatiaľ nie sú oficiálne k dispozícii. AWG produkuje aktuálne dlhodobé odhady pravidelne každé tri roky pre všetky krajiny EÚ. Medzitým krajina môže požiadať o aktuálnejšie odhady, musí však AWG informovať prostredníctvom svojho konvergenčného programu o prijatých legislatívnych zmenách alebo iných úpravách, ktoré by zmenili predpoklady a malo by teda zmysel tieto odhady urobiť. Za Slovensko vyššie uvedené prepočty zohľadňujú všetky dôležité opatrenia v tejto oblasti. V tomto zmysle sú teda výpočty aktuálne.

Z týchto výsledkov vyplývajú dve základné implikácie pre fiškálnu politiku. Prvá súvisí na prvý pohľad s prekvapivým faktom, že najväčšou negatívnou položkou budú v konečnom dôsledku úrokové náklady dlhu. To ilustruje dôležitosť využívania každej príležitosti na znižovanie verejného dlhu. V podmienkach Slovenska sú to väčšinou vyššie ako očakávané daňové príjmy a príjmy z privatizácie. Druhá implikácia súvisí s kapitalizačným pilierom dôchodkového systému. Jeho zavedenie síce znížilo príjmy (okamžite aj v budúcnosti), ale zároveň v budúcnosti znížilo verejné výdavky na starobné dôchodky. Inak povedané, keby nebol 2.pilier zavedený, v roku 2050 by sa museli verejné financie vyrovnávať s vyšším deficitom nie o 9,3% HDP, ale až o 11,7% HDP.

Hodnotenie dlhodobej udržateľnosti

Jadrom hodnotenia dlhodobej udržateľnosti verejných financií je preukázanie vzájomnej konzistentnosti krátkodobých (respektíve strednodobých) fiškálnych cieľov s cieľmi dlhodobými. Hodnotiaci proces v EÚ je založený na indikátoroch udržateľnosti. Hodnotenie nekončí len posúdením, či sú verejné financie udržateľné alebo nie, ale pomocou konkrétnych indikátorov kvantifikuje, aké veľké fiškálne opatrenia by sa mali v nasledujúcom období uskutočniť pre navodenie udržateľnosti.

Európska komisia používa nasledujúce kvantitatívne indikátory³⁵:

³⁵ European Commission-DG ECFIN (2006) 'Long-term sustainability of public finances in the European Union' European Economy, No 4, 2006, („Sustainability Report“)

1. *S1 indikátor* – predstavuje hodnotu, o ktorú by sa malo zmeniť primárne saldo (pomocou zvýšenia daní alebo znížením „neúrokových“ výdavkov), aby úroveň verejného dlhu v roku 2050 bola 60% HDP.
2. *S2 indikátor* – vyjadruje, o koľko sa musí zmeniť primárne saldo (podobne ako u S1), aby bola súčasná úroveň záväzkov vlády (súčasný dlh) a diskontovaná hodnota budúcich výdavkov krytá diskontovanou hodnotou budúcich príjmov v nekonečnom horizonte. Nie je teda stanovený konkrétny rok a nie je stanovená konkrétna úroveň dlhu. Platí však, že dlh bude udržateľný a nebude mať tendenciu v budúcnosti „explodovať“. To nie je zabezpečené v rámci indikátora S1, ktorý len istú hodnotu dlhu „cieľuje“.
3. *RPB – Required Primary Balance (Požadovaná výška primárneho salda)* – tento indikátor nadväzuje na indikátor S2, len transformuje výsledok do inej roviny. Hovorí o tom, aká priemerná úroveň primárneho salda by mala byť v nasledujúcich piatich rokoch, aby sa dosiahla dlhodobá udržateľnosť definovaná pomocou indikátora S2.
4. *Costs of delay (Náklady odkladu konsolidácie)* – vyjadruje nárast indikátorov S1 alebo S2 v prípade, že sa zníženie deficitu potrebného na dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti odloží o päť rokov neskôr.

Východiskom pre výpočet indikátorov je súčasný stav verejných financií. V tomto prípade je to rok 2005, čo je posledný známy skutočný údaj za deficit a dlh. Dôležitými parametrami sú súčasná úroveň deficitu, dlhu a budúce verejné výdavky citlivé na demografický vývoj, ktoré sa vyvíjajú v súlade s vyššie uvedenou projekciou AWG. Dôležitým predpokladom je, že Komisia berie do úvahy len súčasný stav legislatívy (rok 2005), ktorý ovplyvňuje budúci rast týchto výdavkov. Plánované zmeny a reformy teda vo výpočtoch nie sú zohľadnené. Príjmy a výdavky nesúvisiace s demografiou sú v celom období konštantné v pomere na HDP. To znamená, že na zmenu deficitu vplyvajú len tie príjmy a výdavky, ktoré sú ovplyvnené starnutím populácie.

Kvantitatívne indikátory dlhodobej udržateľnosti verejných financií				
	Hodnota	Počiatočná fiškálna pozícia	Požiadavka na dlh v roku 2050 (60% HDP)	Zmena primárneho salda v dlhodobom horizonte
Indikátor S1	1,3	0,7	-0,5	1,1
Náklady odkladu	0,2			
RPB	-			
Indikátor S2	3,0	0,9	-	2,1
Náklady odkladu	0,3			
RPB	2,9			

Zdroj: Sustainability report, Ministerstvo financií

Interpretácia indikátorov v tabuľke je nasledovná. Ak chce mať Slovensko v roku 2050 verejný dlh na úrovni 60% HDP, vláda by teraz (v roku 2006) mala zvýšiť daňové zaťaženie alebo znížiť výdavky o 1,3% HDP (indikátor S1). Potrebnú fiškálnu konsolidáciu vo výške 1,3% HDP možno rozčleniť na tri zložky. Konsolidácia vo výške 0,7% HDP je nutná z dôvodu vysokého deficitu v súčasnosti. Naopak, pretože je verejný dlh na Slovensku dnes relatívne nízky, bolo by možné z tohto dôvodu fiškálnu politiku naopak uvoľniť (znížiť dane alebo zvýšiť výdavky) o 0,5% HDP. Tretím faktorom sú samotné demografické trendy a kvôli nim treba už dnes konsolidovať o 1,1% HDP. Ak by Slovensko váhalo s potrebnými opatreniami, o päť rokov na zabezpečenie rovnakého cieľa, ktorým je verejný dlh na úrovni

60% HDP, bude potrebné zvýšiť konsolidačné úsilie o 0,2%, teda na úroveň 1,5% HDP. To sú fiškálne náklady odkladu.

Interpretácia indikátora S2 je podobná. Na rozdiel od S1 nie je cieľom konkrétna hodnota dlhu v danom roku, ale celková udržateľnosť tohto dlhu. Za daných podmienok nie je teda prekvapivé, že potreba konsolidácie je podstatne väčšia a v roku 2005 sa pohybovala na úrovni 3,0% HDP.

Tieto indikátory sa na rozdiel od dlhodobých fiškálnych prognóz aktualizujú každý rok. Ich hlavným posolstvom je, že hlavný fiškálny problém bude mať krajina až niekedy v pomerne ďalekej budúcnosti (v prípade Slovenska o 40-50 rokov). Riešenie tohto problému však majú politici v rukách už dnes. Potreba konsolidácie v budúcnosti sa výrazne zmenší, keď vlády znížia deficit a dlh už v súčasnosti. Tiež platí, že čím neskôr sa prijmú nápravné opatrenia, tým závažnejšie (fiškálne nákladnejšie) budú musieť opatrenia byť. Čím väčšia nutnosť fiškálnej konsolidácie, tým negatívnejší dopad na životnú úroveň ľudí, lebo konsolidácia v tomto prípade vždy znamená najmä splácanie starých dlhov na úkor súčasného rozvoja.

VII. INŠTITUCIONÁLNE ASPEKTY VEREJNÝCH FINANCIÍ

Efektívne fiškálne pravidlá, inštitúcie a procedúry na národnej úrovni môžu dôležitým spôsobom ovplyvniť fiškálnu disciplínu a tým prispieť k dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Minuloročný Konvergenčný program Slovenska obsahoval prvýkrát samostatnú kapitolu o národných fiškálnych inštitúciách. V ňom boli popísané rôzne inštitucionálne aspekty rozpočtového procesu, ako fiškálne pravidlá, rozpočtová legislatíva, štátne záruky, hospodárenie subjektov mimo verejnej správy, ale v rámci verejných financií a použitie príjmov z privatizácie. V týchto oblastiach nenastali žiadne podstatné zmeny.

Základom kvalitného rozpočtového procesu je existencia spoľahlivých a hodnoverných makroekonomických predpokladov a daňových prognóz. Kľúčovými v tejto oblasti sú princípy objektivity a transparentnosti. Cieľom tejto kapitoly je popísať proces tvorby ekonomických predpokladov a daňových prognóz pre potreby rozpočtu.

Pod gestorstvom Inštitútu finančnej politiky (IFP, analytický útvar na MF SR zodpovedný najmä za ekonomické a daňové prognózy) vznikol najprv v roku 2004 Výbor pre makroekonomické prognózy a neskôr v roku 2005 aj Výbor pre daňové prognózy.

Fungovanie výborov je upravené štatútom, členov menuje minister. Výbory nie sú uzavreté, podmienkou vstupu nových členov je len odborný kredit a rešpektovanie pravidiel stanovených štatútom. Členmi výborov sú riaditeľ IFP za MF SR, Národná banka Slovenska, Slovenská akadémia vied, Infostat a analytici hlavných komerčných bánk pôsobiacich na území Slovenska. Zasadnutia sa konajú spravidla trikrát do roka v nadväznosti na základné postupy rozpočtového procesu. V prípade neočakávaných udalostí (napríklad výrazné makroekonomické šoky) však môže byť zvolané aj mimoriadne zasadnutie.

Prvé stretnutie v roku sa zvyčajne uskutočňuje pred zostavením východísk rozpočtu verejnej správy (február), potom nasleduje ďalšie pred finalizáciou návrhu rozpočtu (jún) a na záver pred definitívnym schválením rozpočtu vo vláde (október). Ako prvé v poradí sa vždy koná zasadnutie Výboru pre makroekonomické prognózy, následne s odstupom niekoľkých dní zasadá Výbor pre daňové prognózy. Toto poradie vyplýva z podstaty prognózy daňových príjmov a odvodov, ktoré sú založené na makroekonomických údajoch.

Na zasadnutiach prezentujú zástupcovia Inštitútu finančnej politiky predbežné prognózy povinných a dobrovoľných ukazovateľov, ktoré predpisujú štatúty jednotlivých výborov. V prípade Výboru pre daňové prognózy sú predmetom prezentácie tie daňové príjmy, ktoré sú rozpočtované na úrovni štátneho rozpočtu. Miestne dane, ktoré sa rozpočtujú na úrovni samosprávy, nie sú predmetom záujmu výboru, pretože sadzby týchto daní určujú samotné subjekty samosprávy.

Následne dochádza k odbornej diskusii medzi jednotlivými členmi týchto výborov. V nadväznosti na výsledky diskusií vo výboroch sa makroekonomické a daňové prognózy MF SR upravujú a finalizujú. Členovia výboru majú potom stanovený počet dní na vyjadrenie svojich názorov k definitívnym prognózam MF SR. Vyjadrenie obsahuje základné hodnotenie, či ide o konzervatívnu, realistickú prípadne optimistickú prognózu a konkrétne argumenty podporujúce tento názor. Na hodnotenie daňových prognóz existuje stanovený

algoritmus štatútom (odchýlka 1% od celkových príjmov), ktorý priamo určuje charakter hodnotenia.

Vytvorenie týchto výborov a mechanizmu hodnotenia prognóz prispelo k zvýšeniu transparentnosti rozpočtového procesu. Zároveň tým došlo k odstráneniu možných pochybností o úmyselnom nadhodnotení resp. podhodnotení prognózovaných údajov. V doterajšej histórii fungovania výborov sa ešte nestalo, aby niektorá inštitúcia označila prognózy MF SR za optimistické.

PRÍLOHY

Príloha č. 1 - Indikatívny odhad do roku 2010

Odhad do roku 2010							
	m.j.	2005	2006F	2007F	2008F	2009F	2010F
HDP, stále ceny 2000	%	6,1	6,6	7,1	5,5	5,1	5,0
Konečná spotreba domácností	%	7,2	5,7	5,3	4,4	4,2	4,1
Konečná spotreba verejnej správy	%	0,5	3,9	2,0	3,0	2,8	2,8
Tvorba hrubého fixného kapitálu	%	13,8	8,2	6,0	5,0	5,0	5,5
Vývoz tovarov a služieb	%	13,5	17,6	14,2	8,5	7,3	6,9
Dovoz tovarov a služieb	%	15,5	15,2	11,2	7,3	6,4	6,3
Priemerná ročná miera inflácie	%	2,7	4,5	3,1	2,0	2,4	2,4
Saldo bežného účtu PB	% HDP	-8,6	-6,9	-3,5	-2,8	-2,3	-1,9
Priemerný počet pracujúcich (podľa VZPS)	%	2,1	3,5	1,5	0,8	0,8	0,8
Priemerná miera nezamestnanosti (podľa VZPS)	%	16,2	13,8	13,2	12,9	12,4	12,0
Priemerná reálna mesačná mzda zamestnanca	%	6,3	3,1	3,9	4,0	3,7	3,6
Príjmy VF (podľa ESA 95)	% HDP	36,0	34,2	33,4	32,7	32,7	32,7
Výdavky VF (podľa ESA 95)	% HDP	39,2	37,9	36,3	35,2	34,6	33,6
Saldo VF (podľa ESA 95)	% HDP	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9	-0,9

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Príloha č. 2 - Výbor pre makroekonomické prognózy

V snahe o vyššiu transparentnosť a objektívnosť makroekonomických prognóz MF SR opäť oslovilo členov Výboru pre makroekonomické prognózovanie. Aktualizácia prognóz jednotlivých členských inštitúcií a posudzovanie prognózy MF SR vo výbore prebehlo v septembri 2006. Strednodobá makroekonomická prognóza MF SR bola členmi výboru vnímaná ako realistická:

Hodnotenie prognózy MF SR vo Výbore pre makroekonomické prognózy	
Člen výboru pre MP	Charakteristika prognózy
NBS	realistická
VÚB	realistická
Infostat	prevažne realistická
ING Bank	realistická
Tatrabanka	realistická
SLSP	realistická
SAV	realistická 56%, konzervatívna 24%, optimistická 20%

Zdroj: Výbor pre makroekonomické prognózy

Priemerné prognózy vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR členov Výboru pre makroekonomické prognózovanie (okrem MF SR) a prognózy MF SR

P.č.	Ukazovateľ	m.j.	Bežný rok		Prognóza					
			2006		2007		2008		2009	
			Výbor	MFSR	Výbor	MFSR	Výbor	MFSR	Výbor	MFSR
1	HDP; v bežných cenách	mld. Sk	1 618,0	1 623,8	1 770,7	1 787,7	1 906,7	1 912,0	2 050,5	2 042,5
2	HDP; reálny rast	%	6,6	6,6	7,0	7,1	5,6	5,5	5,3	5,1
3	Konečná spotreba domácností; reálny rast	%	6,0	5,7	5,7	5,3	5,1	4,4	4,9	4,2
4	Konečná spotreba domácností; nominálny rast	%	10,8	10,8	8,6	8,2	7,4	6,6	7,6	6,7
5	Priem. mesač. mzda za hospodárstvo (nomin. rast)	%	8,0	7,8	7,2	7,1	6,2	6,0	6,4	6,2
6	Priem. mesačná mzda za hospodárstvo (reálny rast)	%	3,3	3,1	3,9	3,9	3,8	4,0	3,8	3,7
7	Priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	3,4	3,5	1,8	1,5	1,1	0,8	0,8	0,8
8	Priemerný rast zamestnanosti, podľa evid. počtu	%	2,4	2,1	1,6	1,5	1,0	0,8	0,8	0,8
9	Priemerná miera nezamestnanosti, podľa VZPS	%	14,0	13,8	13,2	13,2	12,7	12,9	12,2	12,4
10	Index spotrebiteľských cien (priemerný rast)	%	4,5	4,5	2,9	3,1	2,4	2,0	2,6	2,4
11	Index výrobných cien (priemerný rast)	%	8,0	8,8	3,4	3,2	2,6	2,4	2,6	2,0
12	Bilancia bežného účtu (podiel na HDP)	%	-6,8	-6,9	-4,5	-3,5	-2,9	-2,8	-1,9	-2,3
13	Konečná spotreba verejnej správy (reálny rast)	%	4,5	3,9	3,3	2,0	2,5	3,0	2,4	2,8
14	Tvorba hrubého fixného kapitálu (reálny rast)	%	9,2	8,2	7,1	6,0	6,9	5,0	5,5	5,0
15	Export tovarov a služieb (reálny rast)	%	16,7	17,6	14,7	14,2	10,5	8,5	8,4	7,3
16	Import tovarov a služieb (reálny rast)	%	15,2	15,2	12,6	11,2	9,6	7,3	7,5	6,4

* rok 2009 – výbor bez NBS

Zdroj: Výbor pre makroekonomické prognózy

Príloha č.3 - Výbor pre daňové prognózy

Rok po vzniku Výboru pre makroekonomické prognózy vznikol aj Výbor pre daňové prognózy. Týmto krokom sa výrazne prispelo k zvýšeniu transparentnosti pri zostavovaní príjmov verejnej správy. Po zasadnutí Výboru v októbri 2006 členovia vyjadrili svoj názor na strednodobú prognózu vývoja daňových príjmov a ohodnotili ju ako realistickú.

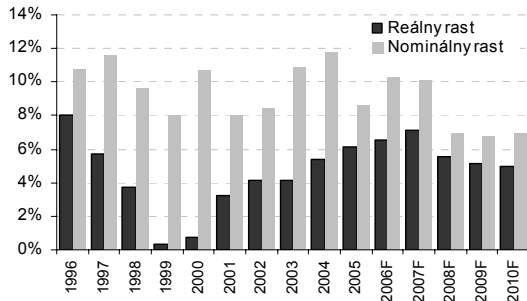
Hodnotenie prognózy MF SR vo Výbore pre daňové prognózy	
Člen výboru pre DP	Charakteristika prognózy
NBS	realistická
Infostat	realistická
ING Bank	realistická
Tatra banka	realistická
ČSOB	realistická
SLSP	realistická

Zdroj: Výbor pre daňové prognózy

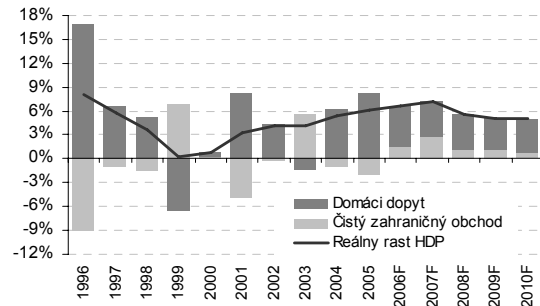
Príloha č.4 - Grafy

Rast hrubého domáceho produktu v %

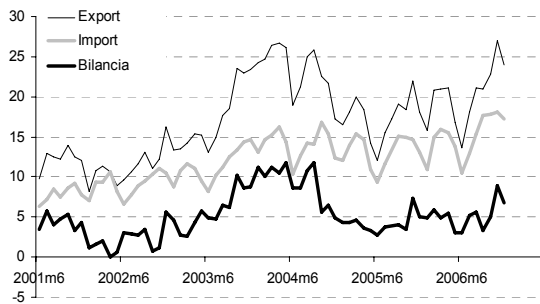
Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Príspevky k rastu HDP v percent.bodoch

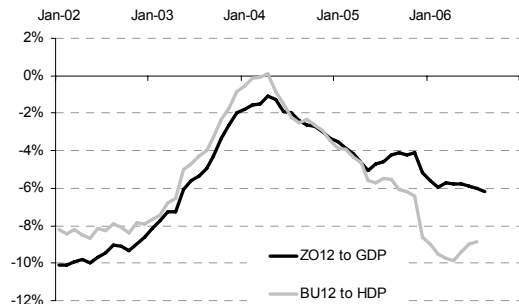
Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Vývoz, dovoz a bilancia mot. vozidiel, ich častí a príslušenstva (mld. Sk)

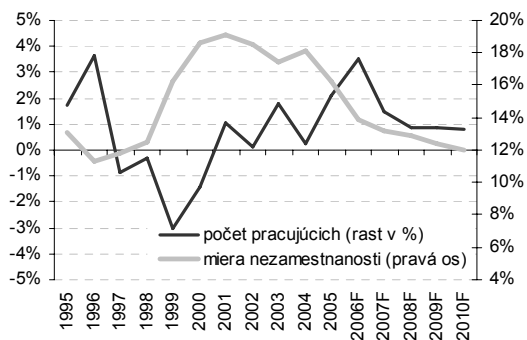
Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Obch. bilancia a bilancia bežného účtu 12-mes. kumulat. saldo (% HDP)

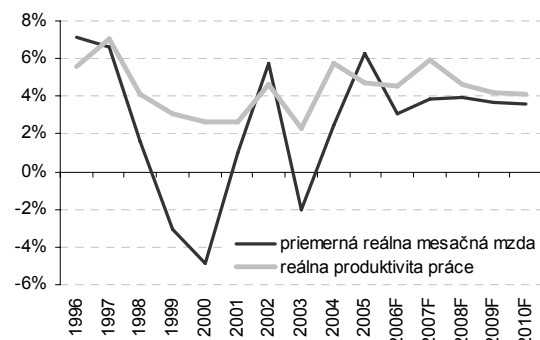
Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Ekonomická aktivita podľa VZPS

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Reálna mzda a produktivita práce

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Príloha č.5 – Požadované tabuľky

Tabuľka 1a: Makroekonomický prehľad

	ESA Kód	2005 Skutočnosť'	2005 miera rastu	2006 miera rastu	2007 miera rastu	2008 miera rastu	2009 miera rastu	2010 miera rastu
1. Reálne HDP	B1*g	1 178,8	6,1	6,6	7,1	5,5	5,1	5,0
2. Nominálne HDP	B1*g	1 472,1	8,6	10,3	10,1	7,0	6,8	6,9
Zložky reálneho HDP								
3. Konečná spotreba domácností	P.3	658,5	7,0	5,6	5,3	4,4	4,2	4,1
4. Konečná spotreba verejnej správy	P.3	221,3	0,5	3,9	2,0	3,0	2,8	2,8
5. Tvorba hrubého fixného kapitálu	P.51	320,2	13,8	8,2	6,0	5,0	5,0	5,5
6. Zmena stavu zásob a čisté nadobudnutie cenností (% HDP)	P.52 + P.53	28,6	2,4	1,6	0,7	0,7	0,6	0,6
7. Vývoz výrobkov a služieb	P.6	1 049,8	13,5	17,6	14,2	8,5	7,3	6,9
8. Dovoz výrobkov a služieb	P.7	1 099,5	15,5	15,2	11,2	7,3	6,4	6,3
Príspevky k reálnemu rastu HDP								
9. Domáci dopyt spolu		-	7,5	6,1	4,9	4,3	4,1	4,1
10. Zmena stavu zásob a čisté nadobudnutie cenností	P.52 + P.53	-	0,7	-0,8	-0,8	0,0	-0,1	0,0
11. Saldo zahr. obchodu s výrobkami a službami	B.11	-	-2,0	1,5	2,7	1,2	1,1	0,8

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Tabuľka 1b: Cenový vývoj (ESA95)

	ESA Kód	2005 Skutočnosť'	2005 miera rastu	2006 miera rastu	2007 miera rastu	2008 miera rastu	2009 miera rastu	2010 miera rastu
1. Deflátor HDP		1,249	2,4	3,5	2,8	1,3	1,6	1,9
2. Deflátor súkromnej spotreby		1,282	2,6	4,9	2,8	2,0	2,4	2,4
3. HICP[1]		-	2,8	4,4	3,1	2,0	2,4	2,4
4. Deflátor verejnej spotreby		1,244	1,1	5,1	2,6	1,8	2,2	2,3
5. Deflátor investícií		1,195	2,8	2,1	1,9	1,6	1,8	1,9
6. Deflátor exportu tovarov a služieb		1,080	-1,9	3,2	1,1	0,2	0,4	1,0
7. Deflátor importu tovarov a služieb		1,091	-1,6	3,9	0,5	0,6	0,9	1,3

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Tabuľka 1c: Ukazovatele trhu práce (ESA95)

	ESA Kód	2005 Skutočnosť'	2005 miera rastu	2006 miera rastu	2007 miera rastu	2008 miera rastu	2009 miera rastu	2010 miera rastu
1. Počet zamestnaných		2 084	1,4	2,0	1,5	0,8	0,8	0,8
2. Počet odpracovaných hodín (1000 hodín)		3 623 800	1,6	0,3	3,3	1,4	1,4	1,8
3. Miera nezamestnanosti (%)		16,3	-1,8	-2,5	-0,6	-0,3	-0,5	-0,4
4. Produktivita práce na osobu		-	4,7	4,5	5,5	4,6	4,2	4,1
5. Produktivity práce na odpracovanú hodinu		-	4,5	6,2	3,7	4,1	3,6	3,1
6. Kompenzácie zamestnancom (milión SKK)	D.1	550 739	6,6	10,3	8,7	6,9	7,1	7,2

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Tabuľka 1d: Sektorová bilancia (ESA95, % HDP)

	ESA Kód	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté od - zvyšku sveta	B.9	-8,6	-6,4	-3,1	-2,5	-2,0	-1,6
z toho:							
- Tovary a služby		-4,5	-3,7	-0,8	-0,3	0,1	0,3
- Primárne príjmy a transfery		-4,1	-3,2	-2,7	-2,5	-2,4	-2,2
- Kapitálový účet		0,0	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
2. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté súkromného sektora	B.9	-5,5	-2,7	-0,2	-0,1	-0,1	
3. Čisté prijaté / poskytnuté úvery všeobecnej vlády	B.9	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9	
4. Štatistický rozdiel							

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

Tabuľka 2: Vývoj rozpočtu verejnej správy

	ESA kód	2005 mil. Sk	2005 % HDP	2006 % HDP	2007 % HDP	2008 % HDP	2009 % HDP
Čisté pôžičky (EDP B9) podsektorov verejnej správy							
1. Verejná správa	S.13	-45 995	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
2. Ústredná štátna správa	S.1311	-34 188	-2,3	-3,6	-2,8	-2,3	-2,0
3. Regionálna štátna správa	S.1312	-	-	-	-	-	-
4. Miestny štátna správa	S.1313	-987	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0
5. Fondy sociálneho zabezpečenia	S.1314	-10 820	-0,7	0,0	-0,1	-0,1	0,1
Verejná správa (S13)							
6. Celkové príjmy	TR	499 271	33,9	32,6	31,7	31,2	31,1
7. Celkové výdavky	TE[1]	545 266	37,1	36,3	34,6	33,6	33,1
8. Čisté pôžičky poskytnuté/prijaté	EDP B.9	-45 995	-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
9. Úroky (vrátane FISIM)	EDP D.41 incl. FISIM	25 678	1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
<i>pm: 9a. FISIM</i>		261	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primárne saldo	[1]	-20 317	-1,4	-1,9	-0,9	-0,6	-0,2
Vybrané zložky príjmov							
11. Daňové príjmy (11=11a+11b+11c) [2]		276 774	18,8	17,6	17,4	17,4	17,3
11a. Dane z produkcie a dovozu	D.2	187 141	12,7	11,8	11,7	11,5	11,4
11b. Bežné dane z dôchodkov, majetku, atď.	D.5	89 608	6,1	5,8	5,8	5,8	5,8
11c. Dane z kapitálu	D.91	25	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Príspevky na sociálne zabezpečenie [2]	D.61	161 162	11,0	10,3	9,8	9,7	9,6
13. Dôchodky z majetku	D.4	28 783	2,0	1,8	1,7	1,5	1,4
14. Ostatné (14=15-(11+12+13))		32 552	2,2	3,0	2,8	2,6	2,8
15=6. Celkové príjmy	TR	499 271	33,9	32,6	31,7	31,2	31,1
<i>p.m.: Daňové zaťaženie (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)[2]</i>		429 446	29,2	27,8	27,2	27,0	26,9
Vybrané zložky výdavkov							
16. Kolektívna spotreba	P.32	160 339	10,9	10,8	10,2	10,0	9,9
17. Sociálne dávky	D.62 + D.63	224 538	15,3	15,3	15,0	14,5	14,2
17a. Naturálne sociálne transfery	P.31 = D.63	65 975	4,5	4,5	4,4	4,3	4,3
17b. Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov	D.62	158 563	10,8	10,8	10,5	10,2	9,9
18.=9. Úroky (vrátane FISIM)	EDP D.41 incl. FISIM	25 678	1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
19. Subvencie	D.3	19 487	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
20. Tvorba hrubého fixného kapitálu	P.51	31 045	2,1	1,8	1,4	1,2	1,1
21. Ostatné (21=22-(16+17+18+19+20))		84 179	5,7	5,3	4,8	4,8	4,8
22=7. Celkové výdavky	TE	545 266	37,1	36,3	34,6	33,6	33,1
<i>pm: odmeny zamestnancov</i>	D.1	107 629	7,3	7,3	7,0	6,8	6,7

[1] Primárne saldo je počítané ako (EDP B.9, položka 8) + (EDP D.41 + FISIM, položka 9).

Zdroj: Ministerstvo financií SR

[2] Úroveň daňových príjmov je v porovnaní s rokom 2005 nižšia z dôvodu prechodu na novú metodiku akruálnych daní. Rok 2005 je vykázaný pomocou koeficientovej metódy (predpis a kapitálový transfer s použitím D.995), rozpočet je zostavený už v novej metodike časovo – posunutého hotovostného plnenia.

[3] Vrátane vybraných EÚ a vrátane úpravy o nevymožiteľné dane a sociálne odvody (D.995)

Tabuľka 3: Výdavky verejnej správy podľa funkčnej klasifikácie (% HDP)

	COFOG kód	Rok 2004	Rok 2009
1. Všeobecné verejné služby	1	4,9	
2. Obrana	2	1,0	
3. Verejný poriadok a bezpečnosť	3	1,3	
4. Ekonomická oblasť	4	6,5	
5. Ochrana životného prostredia	5	0,5	
6. Bývanie a občianska vybavenosť	6	1,2	
7. Zdravotníctvo	7	4,1	
8. Rekreačia, kultúra a náboženstvo	8	1,2	
9. Vzdelávanie	9	3,6	
10. Sociálne zabezpečenie	10	15,5	
11. Celkové výdavky [1]	TE	39,7	

[1] Vzhľadom na to, že údaje sa aktualizujú s časovým oneskorením T+12, revidované údaje za rok 2004 a skutočnosť za rok 2005 nie sú v súčasnosti k dispozícii.

Zdroj: Eurostat,
Ministerstvo financií SR

Tabuľka 4: Vývoj dlhu verejnej správy (% HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009
1. Hrubý dlh	34,5	33,1	31,8	31,0	29,7
2. Zmena hrubého dlhu	-7,1	-1,4	-1,3	-0,8	-1,4
Príspevky k zmene hrubého dlhu					
3. Primárne saldo	1,4	1,9	0,9	0,6	0,2
4. Úroky	1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
5. Zosúladenie dlhu a deficitu	-7,0	-1,8	-1,2	-1,2	-1,3
z toho:					
- Rozdiely medzi cash a akruálom	0,9	0,1	-0,1	0,2	0,3
- Čistý nárast finančných aktív	-7,4	-1,2	-1,1	-1,2	-1,2
- Efekty zhodnotenia a iné*	-0,6	-0,7	0,0	-0,2	-0,4
p.m. implicitná úroková miera	4,6	5,7	6,6	6,3	6,1
Iné relevantné faktory					
6. Likvidné finančné aktíva	5,1	5,0	2,7	1,3	0,3
7. Čistý finančný dlh (7=1-6)	29,4	28,1	29,2	29,7	29,4

* Z jednotlivých faktorov zosúladenia dlhu a deficitu sú explicitne vyčíslené len rozdiely medzi hotovostnými a akruálnymi daňovými príjmami a úrokmi a vplyv prevodu prostriedkov zo ŠFA do SP. Ostatné faktory sú agregované v položke "Efekty zhodnotenia a iné".

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Tabuľka 5: Cyklický vývoj (% HDP)

	ESA kód	2005	2006	2007	2008	2009
1. Reálny rast HDP (%)		6,1	6,6	7,1	5,5	5,1
2. Čisté pôžičky verejnej správy *	EDP B.9	-2,3	-3,8	-2,9	-2,4	-1,9
3. Úrokové náklady	EDPD.41+ FISIM	-1,7	-1,8	-2,0	-1,9	-1,8
4. Rast potenciálneho HDP (%) (1)		5,8	6,5	6,9	5,6	5,4
príspevky:						
- práca		0,4	0,5	0,5	0,4	0,4
- kapitál		1,5	1,6	1,6	1,7	1,7
- celková produktivita faktorov		3,9	4,4	4,8	3,5	3,2
5. Produkčná medzera		0,0	0,2	0,4	0,2	0,0
6. Cyklická zložka rozpočtu		0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
7. Cyklicky upravené saldo (2-3)		-2,3	-3,8	-3,0	-2,5	-1,9
8. Cyklicky upravené primárne saldo (7-3)		-0,5	-2,1	-1,0	-0,6	-0,2

* bez jednorazových opatrení vlády

Zdroj: Ministerstvo financií SR

(1) Pokiaľ nie je odsúhlasená jednotná metodika produkčnej funkcie, členské štáty EÚ môžu používať vlastné výpočty

Tabuľka 6: Porovnanie predchádzajúcej a aktualizovanej prognózy

	ESA kód	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		2005	2006	2007	2008	2009
Reálny rast HDP (%)						
Predchádzajúca aktualizácia		5,1	5,4	6,1	5,6	
Sučasná aktualizácia		6,1	6,6	7,1	5,5	5,1
Rozdiel		1,0	1,2	1,0	-0,1	
Saldo verejnej správy (% HDP)						
	EDP B.9					
Predchádzajúca aktualizácia		-4,9	-4,2	-3,0	-2,7	
Sučasná aktualizácia		-3,1	-3,7	-2,9	-2,4	-1,9
Rozdiel		1,8	0,5	0,1	0,3	
Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)						
Predchádzajúca aktualizácia		33,7	35,5	35,2	36,2	
Sučasná aktualizácia		34,5	33,1	31,8	31,0	29,7
Rozdiel		0,8	-2,4	-3,4	-5,2	

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Tabuľka 7: Dlhodobá udržateľnosť verejných financií – scenár AWG (% HDP)

	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Výdavky celkom	38,0	36,4	36,2	38,0	40,9	45,3
Z toho: výdavky ovplyvnené starnutím populácie	16,2	15,4	15,3	16,5	17,7	19,1
A. Výdavky na starobné dôchodky	7,2	6,7	7,0	7,7	8,2	9,0
1. Dôchodky zo systému sociálneho zabezpečenia	7,2	6,7	7,0	7,7	8,2	9,0
a) Starobné a predčasné starobné dôchodky	5,4	4,8	4,6	5,0	5,5	6,3
b) Ostatné dôchodky (invalidné, pozostalostné)	1,8	1,9	2,3	2,7	2,7	2,7
2. Zamestnanecké dôchodky (ak sú v sektore VS)	-	-	-	-	-	-
B. Zdravotná starostlivosť	4,4	4,7	5,2	5,7	6,0	6,3
C. Dlhodobá starostlivosť	0,7	0,8	0,7	0,9	1,1	1,3
D. Školstvo	3,7	3,0	2,2	2,2	2,3	2,4
E. Ostatné výdavky ovplyvnené starnutím populácie	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Úroky	2,2	1,5	1,4	2,0	3,7	6,7
Príjmy celkom	35,0	33,0	32,8	32,7	32,7	32,6
z toho: dôchodky z majetku (D.4)	1,7	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
z toho: zo sociálnych odvodov	12,8	11,2	11,0	10,9	10,9	10,8
Rezervy dôchodkových fondov	0,0	7,0	18,9	31,5	45,7	58,0
z toho: konsolidované rezervy dôch. fondov VS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Predpoklady						
Rast produktivity práce	5,2	4,2	3,3	2,7	1,9	1,7
Reálny rast HDP	5,5	5,3	3,3	2,0	0,4	0,3
Miera participácie mužov (vek 15-64)	77,3	79,6	82,1	82,3	79,4	78,7
Miera participácie žien (vek 15-64)	64,1	67,1	73,5	73,8	70,0	69,1
Celková miera participácie (vek 15-64)	70,7	73,3	77,8	78,0	74,7	73,9
Miera nezamestnanosti	18,1	15,2	9,7	7,0	7,0	7,0
Populácia vo veku 65+ na celkovej populácii (v %)	11,5	12,3	16,3	20,8	24,1	29,3

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Tabuľka 8: Základné predpoklady

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Krátkodobá úroková miera v eurozóne (ročný priemer)	2,1	2,2	3,1	3,7	3,6	4,2	4,2
Dlhodobá úroková miera v eurozóne (ročný priemer)	4,1	3,3	3,3	4,1	4,2	4,8	4,9
Výmenný kurz USD/€ (ročný priemer) (eurozóna a krajiny ERM II)	1,2	1,3	1,25	1,28	1,28	1,28	1,28
Svet okrem EU, rast HDP	6,0	5,6	5,7	5,2	5,2	5,2	5,2
Rast HDP EU	2,4	1,5	2,8	2,4	2,4	2,1	2,1
Rast dôležitých zahraničných trhov	2,4	2,5	3,0	2,8	2,6	2,5	2,4
Objem svetového importu, okrem EU	14,0	8,8	9,1	8,2	7,9	7,9	7,9
Cena ropy, (Brent, USD/barrel)	37,8	57,3	65,0	67,0	67,0	67,0	67,0

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Tabuľka 9: Implementačná tabuľka

Kľúčové výzvy	Integrované usmernenia	Opatrenie	Stav realizácie		Priame rozpočtové náklady (v % HDP)		
			Stav	Harmonogram	2006	2007	2008
Veda, výskum a inovácie	7	Vytvorenie centrálnej štátnej agentúry na podporu výskumu a vývoja	splnené	2006	0,04		
Veda, výskum a inovácie	7	Podpora mobility ľudských zdrojov, vedecko-technickej spolupráce a štátnych programov v oblasti výskumu a vývoja	splnené, v prípade štátnych programov sa plní priebežne	2006	0,01		
Veda, výskum a inovácie	8	Podpora technologických inkubátorov a zlepšenie ponuky rizikového kapitálu	predpokladané splnenie v priebehu druhého polroka 2006	2006; v prípade rizikového kapitálu účinnosť od 1.1.2007	0,11		
Informačná spoločnosť	9	Opatrenia na vybudovanie a podporu e-government	priebežné plnenie	2006, 2007	0,02		
Informačná spoločnosť	9	Rozšírenie dostupnosti internetu v domácnostiach a na školách	splnené	2006	0,02		
Vzdelávanie a zamestnanosť	17, 19	Zvýšiť účinnosť aktívnych opatrení trhu práce	priebežné plnenie	2006-2008	0,07*		
Vzdelávanie a zamestnanosť	18	Zlepšiť kvalitu a ciele programov vzdelávania pre nezamestnaných	splnené	2006	0,01		
Vzdelávanie a zamestnanosť	19	Zlepšiť podporu služieb pre zamestnancov ohrozených alebo postihnutých hromadným prepúšťaním	splnené	2006	0,02		
Vzdelávanie a zamestnanosť	19	Zavedenie nových foriem podpôr pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva	priebežné plnenie	2006-2008	0,05	0,05	0,04
Vzdelávanie a zamestnanosť	20	Transformácia obsahu vzdelávania, metód vyučovania cudzích jazykov a modifikácia vysokoškolských programov pre budúcich učiteľov	priebežné plnenie	2006-2008	0,02*		
Vzdelávanie a zamestnanosť	20, 23	Vytváranie sietí učiacich sa regiónov a podpora podnikateľských zručností žiakov stredných škôl	priebežné plnenie	2006-2008	0,01*		
Vzdelávanie a zamestnanosť	23	Reforma vysokého školstva - motivačné a sociálne štipendiá	splnené	2006	0,04		
Spolu					0,43	0,05	0,04

* v týchto prípadoch ide o prostriedky vyčlenené na celé programové obdobie (2006-2008)

Pozn.: Integrované usmernenia predstavujú rámec opatrení potrebných na dosiahnutie udržateľného rastu a rastu zamestnanosti, boli vypracované v súlade s Lisabonskou stratégiou

Zdroj: Ministerstvo financií SR